

## **Acta sanctorum**

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae  
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

**Bolland, Johannes**

**Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866**

Appendix Altera De Scriptis, quæ sub Dionysii Areopagitæ nomine  
circumferuntur.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](#)

AUCTOR  
C. B.

sum sit: deinde ex eo crano, quod argento circumductum scutellam efficit, vinum a peregrinis adversus dolores capitis sumi solitum. Unde tam ob miraculorum copiam, quam ob gratias a Pontificibus concessas magno inibi esse in honore. Quod autem id cranium sive potius crani suprema pars sit ipsius Areopagite, hoc indigena ex majorum suorum prisca traditione habere se asseverant, Unde vero aut quando acceperint, memorie proditum non habent. Ita hactenus Halloixius; ac eo quidem, quem citat, loco Areopagite crani seu hujus saltum summatis, quæ in ducatus Luxemburgensis vico Egel, Latine Aquila, asservetur, Rayssius meminit: verum nec hic, nec Halloixius quidquam, quo cranium illud Dionysii Areopagite esse probatum det, in medium adducit. Quid si ergo, non Dionysii Areopagite, sed Dionysii, prope Parisios passi, atque ab hoc, ut supra docui, distincti, cranium illud sit? Ut ut habeat, cum eodem populari tantummodo, quod de Areopagite crano, in vico Aquila servato, dicitur, traditione, saepissime falsa, innitatur, anne illud, quod B præterea unde et quando eo esset allatum, ignoratur, Dionysii Areopagite vere sit, dubium admodum esse atque incertum, necesse est. Quod cum ilia habeat, aliudque nihil, Areopagite capiti, penes Longi-pontis monachos, ut eam dictis apparet, asservato, partem ullam deesse, suadeat, integrum etiam illud penes hos esse, verosimilius videtur.

## APPENDIX

### ALTERA

#### De Scriptis, quæ sub Dionysii Areopagite nomine circumferuntur.

*Quæ sint  
Scripta,  
Areopagita  
nomine cir-  
cumferri  
solita,*

**C**Ex Operibus, quæ a Dionysio Areopagita concernata feruntur, alia adhuc existant; alia, si unquam existierint, jam perdita, ex Operibus, eidem Dionysio adscriptis atque adhuc existantibus, in quibus citantur, dumtaxat innotescunt. Ac priora quidem libris quatuor, quorum primus de Cœlesti Hierarchia, secundus de Ecclesiastica Hierarchia, tertius de Divinis Nominibus, quartus de Mystica Theologia inscribitur, Epistolique insuper decem constant, quarum quatuor ad Caium, una ad Dorotheum, una ad Sosipatrum, una ad Polycarpum, una ad Demophilum, una ad Titum, ac una denique ad Joannem Evangelistam datae notantur. Quod autem ad Opera, modo non existentia, aut certe, si unquam existierint, jam perdita, spectat, isthac sex omnino constituerint libros, quorum primo de Theologia mystica, secundo de Anima, tertio de Hymnis divinis, quarto de Justo et divino Judicio, quinto de iis, quæ intelligentia et sensu percipiuntur, ac sexto denique de Hypotyposis seu de Informationibus Theologicis fuit tractatum. Porro libris adhuc existantibus, qui a Dionysio Areopagita fuerint contexti, a nonnullis adhuc Epistola ad Apollonanem, alteraque de obitu

Pauli ad Timotheum scripta, accensentur; rerum cum ei haec, et illa indubitas, uti inter eruditos convenit, suppositionis notas præferant, ac passim ab ipsismet Operum Areopagiticon patrionis Dionysio Areopagite abjudicentur, binis hisce lucubrationibus præteritis, sintne aliæ. supra recensitæ atque adhuc existantes, a Dionysio Areopagita, cujus nomine inscribuntur, profecte, dumtaxat fere controvertitur.

2 Ac alii quidem, quorum opinio a seculo sexto aut certe septimo ad seculum usque sextum decimum apud omnes fere, paucis dumtaxat subinde reclamantibus, invalidit, Scripta illa omnia Dionysio Areopagite, cujus nomen præferunt, esse attribuenda, arbitrantur: alii contra, nec ipsi numero pauci, qui seculo sexto decimo ac serius floruerunt, Opera illa universa, etsi etiam ipsem auctorem per ea, quæ scribit, Dionysium Areopagitam sese loco non uno prodat, penitus abjudicant, eaque adulterina huic Sancto nostro esse supposita, pronuntiant. Hisne ergo, in illis assentiendum sit, in hac Appen- dice discutere aggredior. Ac mihi quidem Opera, quæ Dionysii Areopagite nomen proferunt, E vere Sanctum hunc non habere auctorem, longe probabilius apparel; ut autem hanc meam opinionem stabiliam, non omnia, quæ apud autores, idem ante me opinatos, passim inveniuntur, rationum momenta adducam, sed ut hic, quantum fieri poterit, brevitat studeam, ea dumtaxat, quæ validiora existimaro. Id itaque, rationes interim, quæ pro dictis Operibus Dionysio Areopagite adscribendis militant, minime etiam in jam nunc subiiciendo tractatu neglecturus, ut præstem, a probando de Operibus illis, quod inde ad meam, quam jam indicavi, opinionem momentum non exiguum accessurum, putem. omnium prorsus Patrum, qui quatuor primis æræ Christianæ seculis floruerunt, silentio ducam initium, alia deinde, quæ eundem ad finem conducunt, argumenta adducturus. Ceterum e variis Operum Dionysianorum editionibus, quæ prodierunt, Cordeiana anni 1633 ut plurimum me usurum, præmoneo, remque ipsam, cap. sequenti aggredior.

### CAPUT I.

An Dionysii Opera ab ullo e Patribus, qui tribus primis æræ Christianæ seculis floruerunt, fuerint citata.

Cum nullus prorsus Patronum, qui primo et secundo æræ Christianæ seculo floruerunt, Opera, sub Dionysii Areopagite nomine circumferri solita, citasse memoretur, idque ipsimet, qui Opera illa Sancto nostro adscribenda contendunt, fateantur, ad seculum tertium progrederior. Hoc itaque offert duos, Origenem videlicet et Dionysium Alexandrinum. Ac priorem quidem, qui circa annum 250 floruit, Dionysium Areopagitam, aut hujus, si mavis, Opera citasse, posteriorem vero non tantum citasse, sed et Scholiis illustrasse, affirmant, qui, ut Sanctum faciant genuinum Operum illorum auctorem, decertant. Anne ergo id affirmantibus assentiendum sit, dispiciamus. Origenes, aiunt, Homilia prima in S. Joannem sic scribit: In ipso enim,

*Origenes Dio-  
nysianus Ope-  
ra, contra ac  
contendunt.*

AUCTORE  
C. B.

A enim, ut loquitur os divinum, movemur et sumus; et, ut ait magnus Dionysius Areopagita, esse omnium est super essentiam divinitas. Sane hic Dionysius apertissime citatur, adductumque ex ejus Operibus testimonium Hierarchiae Cœlestis cap. 4 legitur; verum quid inde? Homilia in S. Joannem, non Origenis, sed quemadmodum inter eruditos omnes convenit, auctoris alterius, cuius ignoratur nomen, fatus sunt. Lignet id vel ex eo, quod qui Homilia illas adornavit, sermonem in hisce de Manichæis et Arianis, qui non nisi post Origenem sunt exorti, instituat. Adhuc in ipsam illa Homilia, in qua Dionysius Areopagita citatur, eorumdem hereticorum errores oppugnat; ut deductum ex hac Homilia argumentum nihil omnino roboret habeat, quo citatum ab Origene fuisse Dionysium Areopagitam, evictum dent.

haud citavit,  
nec Scholia  
in illa S.  
Dionysius  
Alexandrinus  
scripsit:

B Nec est, cur ex illa, hunc equidem a seculi, si non tertii, quarti saltem auctore fuisse citatum, etiam contendas. Quo enim tempore is, qui Homilias laudatas concinnavit, floruerit, in obscuro est, nihilique omnino occurrit, quod aetatem ejus seculo sexto anteriorem facere nos cogat. Atque haec modo adducta satis superque quantum reor, ostendunt, enerve prorsus esse, quo, Dionysius Areopagitan sive ab Origene sive a paris fere aut supparis etatis auctore fuisse citatum evincant, argumentum, e laudata Homilia petitum. Ad S. Dionysium, Alexandrinum episcopum, quem anno 265 vitam cum morte commutasse, tom. 2 Octobris, quo de illo actum, jam docui, orationem modo vertamus. Hunc, quod tamen ex dicendis a vero alienum appareat, in S. Dionysii Areopagita Opera seu libris Scholia conscripsisse, plures scriptores affirmant aut certe affirmare queunt videri. Ac hoc quidem inter primum locum, ut volunt, tenet S. Anastasius, cognomento Sinaita, qui, seculo vi senescente natus, seculo insequenti diem extremum clausit. Proximus abs hoc est S. Maximus martyr, qui seculo item septimo claruit, Scholique in Opera, que Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, conscripsit. Hisce porro accedunt Nicetas Choniates, qui circa annum 1200 floruit, et Joannes Cyprianiota seu, ut alii scribunt, Cyprianiota, cognomento Sapiens, qui duodecimo vel tertio decimo (tempus enim, quo eruditus hic Graecus vixerit, sat certo determinari non potest) seculo floruit. Atque hos nec plures scriptores antiquos, ut Dionysium Alexandrinum in S. Dionysii Areopagite libros Scholia conscripsisse, probatum dent, Dionysianorum Operum vindices solent afferre; annie autem illorum seu vero seu putatio testimonio rem confiant, dispiciendum modo est.

C contrarium  
quidem per  
verba, que  
hic Graecæ  
simul

5 Ac primo quidem ex Niceta Choniates et Joannis Cyprianiota testimonio haud multum, quod nimium remote ab utriusque Dionysii, Areopagite nimirum et Alexandrinis, etate vixerint, habere possunt præsidū; quod autem ad S. Anastasium Sinaitam et S. Maximum pertinet, aliter de iis, ac nominatum quidem de S. Anastasio Sinaita est loquendum. Ut rite ac commode testimonium ejus seu verum seu suppositum examinare queam, verba omnia, quibus id concipitur, e libro, cui titulus ὁργή, Latine dux Vitæ, Graece simul et Latine e Gretseri, Societatis nostræ sacerdotis, versione hoc transcribo. Graeca in dicto libro cap. 22 sic habent: Αγίουντος, ἥγουν ἀπτιστον, μόνον τὸ θεῖον ὑπάρχει, Octobris Tomus IV.

καὶ λόγον, εὐρίσκουμεν εἰς τὸν ἄγιον Διονύσιον ἐν κεφαλῇ ἡπιγεγραμμένῳ περὶ μεγάλου καὶ σμικροῦ περὶ Θεοῦ λέγοντα στοιχ.: διεῖστον ἀγένυτον, οὐκ ᾧ μῆτρα γενέσεν, ὁδὸν ὡς μηδαμοῦ μηδαμῆς δὲν, ἀλλὰ ὡς ὑπὲρ πάντας ἀγένυτον. Επον δὲ ὑπὲρ πάντας ἀγένυτον, ποτὶ ἀπτιστα. Καὶ μή μη ποτὲ τοῦτο διωτεῖν; οὐδεὶς γάρ ἀγένυτος, εἰ μὴ μηδεὶς Θεός. Ταῦτην γοῦν τὴν χρῆσιν παρήγαγε Μανιχαῖος τις, βούλομενος δεῖξαι καὶ τοὺς ἀγγέλους καὶ τὴν φυγὴν καὶ τὰ διδαστα ἀπτιστα, τούτη ἔστιν, ἀγένυτο. Πλάντιτε μέντοι σιδίου λεγούσης τῆς Ἑκκλησίας είναι πάντας τοὺς ἀγέλους ἀγγέλους, ὃ αὐτὸς θεός καὶ ἀποστολικὸς Διονύσιος πολλὰς σύντικα ὑποτάξεις ταῖς ἀναδημάσις· ὃ γοῦν μήτρας Διονύσιος, ὁ Αλεξανδρίνος ἐπίσκοπος ὃ ἀπὸ ἑπτάρον ἐν τοῖς σχολοῖς, οἷς πεπάντειν εἰς τὸν μακρόν συνάνυμμον αἰτοῦ Διονύσιον, οὗτοι λέγει, διτὶ ἀγένυτον εἰσθειν παλεῖν ἢ ἔξοι φιλοσοφία πάντας ἀρχαῖον φύσιν· ἅματος καὶ σύντικας τὰς ὑποτάξεις· καὶ τούτου φυσὶ κατὰ τοὺς ἔξοι εἰρηνται τῷ ἄγιον Διονύσιον αἱ τοιῦται φωναὶ καταχρηστικοῖς· διστοιχοὶ οὐ χρή ἀσκόπως καὶ κατὰ τὸ ίμιν δοκοῦν ἐρμηνεύειν τὰς τῶν ἀγίων φωνὰς καθὰ καὶ σήμερον ποιοῦσαι τωές.

E 6 Latina autem, que Græcis hisce respondent, sequentia hæc sunt: Solus Deus ingenitus est ac increatus: et tamen apud S. Dionysium (nimis) Areopagitan, apud quem, que hic subduntur, lib. de Divinis Nominibus cap. 9 interventioni) in capite, cuius inscriptio est; "De Magno et Parvo, " haec de Deo leguntur: Nullius egens, quod augeri minuvi non possit; ingenitus, non quasi nondum genitus, seu quasi imperfectum sit, seu non sit, aut ab hoc aut hoc non sit, neque ut quod nusquam nulloque modo sit, sed quod super omne ingenitus sit." Dicens porro, "super omne ingenitus, " multa ingenita seu increata significavit. Et quomodo hoc fieri potest? Nullus enim ingenitus est praeter solum Deum. Hanc igitur partem inserunt Manichæus quispiam eo consilio, ut ostenderet, etiam angelos, animam et aquas increata esse, hoc est, ingenita? Rursus cum Ecclesia doceat, unam esse angelorum substantiam, idem divinus et Apostolicus Dionysius nominat supernas virtutes "multas substantias." At magnus Dionysius Alexandrinus, ex Rhetorum numero episcopus factus, in Scholis, que scriptis in sibi cognominem Dionysium, hæc habet: Externa Philosophia ingentiam appellare solet omnem naturam inexpectabilem, similiter et hipostases substantias. Ex eius more S. Dionysius his locis est locutus, improprie nimirum has voces usurpans. Quocirca non debemus improvide et temere Sanctorum dicta interpretari, sicut hoc tempore nonnulli conseruent.

F 7 Ita S. Anastasius Sinaita; hisce autem verbis, Scholia fuisse a S. Dionysio, patriarcha Alexandrino, in S. Dionysium Areopagitan conscripta, luceulissime testatur, ut plerique, qui Opera, Dionysii Areopagita nomen præferentia, sancto huic Atheniensi episcopo adscribunt, prefracte, nec prorsus immerito, contendunt; nihilo minus tamē iti, qui Opera illa S. Dionysius Areopagite abjudicant, Scholia in isthæ a S. Dionysio, Alexandrino episcopo, fuisse conscripta, inficiantur; ut autem jam adductum, quod sibi in speciem saltem adversari fatentur, S. Anastasii Sinaitæ testimonium seu infringant seu enervent, non unum omnes adhibent responsum. Alii enim, contra ac nonnulli,

AUCTORE  
C. B.

quos inter Pearsonius in Epistolarum S. Ignatii Vindiciis cap. 10 locum tenet, contendunt, Dionysium, qui, ut appareat, ab Anastasio Sinaita aliisque supra relatis Scholia in Dionysium, sibi cognominem, scripsisse asseritur, non pro S. Dioniso, Alexandrino episcopo, sed pro antiquo quodam rhetore seu oratore, qui a S. Dionysio Alexandrino sit diversus, esse accipendum, siveque Anastasio a vero deflectere, huic adeo sancto Alexandrino episcopo Scholia in Areopagitam perperam adscribere; alii contra, a S. Dionysio episcopo Alexandrino, Scholia quidem in Dionysium sibi cognominem scripta fuisse, affirmant; per hunc tamen non Dionysius Areopagitanus; sed alterum quendam, Dionysium forte Corinthiorum episcopum, secundo aera Christianae seculo scriptis etiam clarissimum, intelligunt. Verum iis, qui Dionysium, Operum Areopagitorum scholiasten, pro rhetore quodam antiquo Alexandrino, qui a S. Dionysio, patriarcha Alexandrino, fuerit diversus, accipiunt, assentendum non esse, Operis nostri tom. 2 Octobris pag. 112 num. 49 et binis seqq. jam ostendi.

B sed, quemadmodum hic ostenditur,

Quod autem ad eos, qui per Dionysium, Dionysio Alexandrino cognominem, in quem hic Scholia scripsissa a S. Anastasio Sinaita aliisque supra memoratis asseritur, Dionysium Corinthiorum episcopum aut alterum homonymum intelligendum contendunt, jam spectat, iis ego quidem in iam nunc cit. Operis nostri tom. pag. 115 assentendum pronuntiavi. Verum, re iterum ad examen revocata, non possum, quin, quam primum fueram amplexus, mutem sententiam. Et si enim Anastasius, in textu supra dato, a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitam, cuius ante meminerat, Scholia fuisse conscripta, significare volens, accuratius ac melius dicendo, Magnus Dionysius Alexandrinus, ex rhetorum numero episcopus factus, in Scholis, qua scripsit in hunc ipsum Dionysium, quam dicendo, Magnus Dionysius Alexandrinus, ex rhetorum numero episcopus factus, in Scholis, qua scripsit in sibi cognominem Dionysium fuisse locuturus, fieri tamen potest, imo re etiam vera factum videtur, ut summam ille ubique in loquendo seu scribendo accusationem sectatus haud sit, utique adeo suo etiam minus accurate loquendi modo, Scholia a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitam fuisse conscripta, significatum voluerit. El vero, re etiam ipsa significare id illum voluisse, sequenti, quod modo subjungo, quodque me, ut priorem mutarem sententiam, inputuit, argumento ostendo. S. Anastasius Sinaita seu is, cuius ex dicendis verba Anastasio sunt supposita, in textu laudato sibi objicit difficultatem, in eo sitam, quod Sanctus Dionysius Areopagita, ubi unus dumtaxat ingenitus est Deus, nulla ingenita, ut appareat, appelleat, simulque, cum Ecclesia angelos omnes ejusdem esse essentiae asseveret, supernas virtutes nominet multas substantias, siveque supernas virtutes seu angelos essentiae diversae facere videatur; hanc autem objectionem seu difficultatem ut solvat S. Anastasius, recurrit ad Scholia a S. Dionysio Alexandrino in Dionysium sibi cognominem composita, in quibus hic edocuit, Dionysium, sibi cognominem, e profana seu externa, quae omnem naturam invisibilem appellare ingenitam et similiter essentias appellare substantias solet Philosophiae more esse locutum.

9 Quod cum ita sit, Dionysius certe, quem perperam, quo objectam difficultatem solvat, e Philosophiae profane more seu abusive locutum a Dionysio Alexandrino in Scholis, in Dionysium sibi cognominem conscriptis, asseverari, Anastasius ait, non alius quam Dionysius Areopagita existet, cum alias, contra ac Anastasius meditatur, minime tolleretur difficultas objecta. Jam vero, cum id ita sit, nec in his textus ex Anastasio adducti verbis, Magnus Dionysius Alexandrinus, ex rhetorum numero episcopus factus, in Scholis, qua scripsit in sibi cognominem Dionysium, haec habet: " Externa Philosophia ingenitam appellare solet omnem naturam inaspebare; similiter et hypostases substantias. Ex cuius more S. Dionysius his locis est locutus, " per Dionysium, Alexandrino cognominem, in quem is Scholia conscripsit, alius Dionysius, quam qui e Philosophia profane more locutus a Dionysio Alexandrino asseritur, intelligendus videtur. Præterquam enim quod S. Dionysius Alexandrinus Scholiorum potius, quæ in Dionysium Areopagitam, quam quæ in quæcumque Dionysium alium scripsisset, occasione Dionysium Areopagitam abusive supra assignatis locis esse locutum, dicturus fuisse videatur, obscurae ac parum apte, ut appareat, locutus fuisse Anastasius, se Scholia in Dionysii Opera esse contexta, prefatus, abusus in hisce locutum asseverari Dionysium dixisset, aliisque per hunc, quam per illum, in quem Scholia scripta, ante dixit, Dionysius deberet intelligi. Quidquid itaque in contrarium arguant, Scholia in Dionysium Areopagitam a Dionysio Alexandrino fuisse conscripta, per verba supra recitata Anastasioque Sinaitæ attributa declaratur.

10 At vero, inquires, anne ergo re etiam vera Dionysius Alexandrinus in Dionysium Areopagitam Scholia conscripsit, idque S. Anastasius Sinaita est testatus? Mihi equidem nec unum, nec aliud ita habere videtur. Elsi enim verbis, supra et libro, qui Ὅσηρος, Latine Dux viæ inscribitur, recitatis, Dionysium Alexandrinum in Dionysium Areopagitam Scholia conscripsisse, vix non certo, ut jam ostendi, significetur, anne tamen verba illa Anastasii sint, et an non in hujus teatum a posterioris xvi scriptore fuerint intrusa, maxime est dubium. Ino Anastasii verosimilime, ne amplius quid dicam, non esse, ex F jam nunc dicendis patescat. Anastasius Sinaita verbi supra hoc transcriptis proxime haec sequentia (ad loco supra cit. Gretserum) premitit, Monumenta patrum, maxime dogmatica, non sunt in omnium gentium sermonem conversa, nec ad omnes regiones perlata. Quo fit, ut heretici quedam adjiciendi, quedam vero demendi occasionem nacti fuerint; quod nos experientia didicimus. Cæterum, ut, quæ jam diximus, manifestiores fiant, in specie quedam depravationum exempla in scriptis Patrum occurrentia commemorabimus. Hactenus Anastasius; quis autem hisce auditus, futurum non exspectet, ut ab eo quedam, in quibus heretici vel addendo vel demendo quidquam sanctorum Patrum dicta corruperint, commemorentur? Verum in Anastasii textu supra hoc transcripto, qui verbi jam nunc datis proxime subjungitur, quidque certe proliacus est admodum, nullum prorsus corruptionis seu depravationis hujusmodi exemplar sese offert. Petit quidem a semetipso Anastasius, an tria, quæ in recitato a se Dionysii libro de Divinis

verum verba  
illa Anastasii  
non sunt,

AUCTORE  
C. B.

A Divinis nominibus cap. 9 occurunt, sequentia isthæc verba Super omne ingenitum a Manichæo quopiam, ut angelos, animam et aquas increata esse, ostenderet, genuino Dionysii textui inserta haud fuerint; verum iis, quæ mox subjungit, nullum prorsus in hoc deprivatiois seu corruptionis, a Manichæis factæ vitium cubare, dilucide declarat, ut quisque, qui supra hoc transcriptum Anastasi textum attente expenderit, haud difficulter comprijet.

*sed in eum,  
ut ex anti-  
quo Biblio-  
thecæ regis  
Parisiensis  
codice*

11 Jam vero, cum res ita habeat, nec ullum deprivatiois, contra ac se facturum, proxime ante dixit, exemplar in textu adeo longo aliisque insuper huic subjectis verbis adducat, enimvero vel hinc mihi admodum, ne pejus quid dicam, fit dubium, sitne hic ab Anastasio Sinaïta profectus, an a scriptore alio in ejus textum intrusus. Hoc porro meum dubium haud parum adhuc ex eo augetur, quod Leo Allatius in Syntagma de Eugastrimutho pag. 528, Anastasi Sinaïta librum, qui ὁδηγός, Latine Dux via inscribitur, varie esse interpolatum, contendat, hacque in re sibi non paucos assentientes habeat. Sollerius B quidem in Appendice ad Patriarchas Alexandrinos, Operis nostri tom. 5 Junii præfœcia, pag. 118 et seq. Anastasi Sinaïta ὁδηγός contra severorem Albertini censuram tuerit; verum, etsi quidem Opus illud minus, quam nonnulli velint, interpolatum esse, ibidem ostendat, ei lamen truncationes additamentaque nonnulla accessisse, haud obscure satetur, nec quicquam, quod verba supra recitata, imo et totum, quod hæc complectitur, caput 22, Anastasi ὁδηγός ab ævi posterioris interpolatore adjecta non fuisse, satis probet, in medium adducit. Et vero, ut verba illa omnia, imo et totum fere dictum caput, ab interpolatione promanasse, existimem, præter jam mox dicta facil Bibliothece regis Parisiensis codice Ms. Græcus 1034, seculo decimo, uti iis, qui dicta Bibliothece codicum MSS. Catalogi tom. 2 anno 1740 typis vulgarunt, visum est, exaratus. Ab hor enim, uti eruditissimus dominus Pingre, abbatiss Genoveſe Parisiis canonicus Regularis, rei maritimæ astronomus ac Geographus regius, post codicem illum inspectum ac sedulo excussum nos edocere pro summa sua humanitate fuit dignatus, omnia illa, quæ in ὁδηγό editione, a Gretsero curata, abs hisce vocibus χρονισθεται εἰς τὸν ζῶντα τὸν ζῶντα, in omnem æternitatem separabitur, pag. 330, lin. 2 occurrentibus, usque ad hæc verba ἐξ ἡμέρων, sed simul convenerunt, pag. 341 lin. 30 occurrentia, leguntur, penitus exsulant; cum autem in Gretseriana ὁδηγό editione eo intervallo, quod inter binas illas paginas intercedit, totum fere caput 22, omniaque supra ex hoc recitata verba continantur, fuisse isthæc in codicem Ms., quod ad illam adornandam Gretserus usus est, ab interpolatore intrusa, suspicari est.

*hic proba-  
tur, fuerunt  
intrusa;*

12 Nec est, quod reponas, laudatum Bibliothece regis Parisiensis codicem, a quo verba illa absunt, truncatum potius esse dicendum; quo minus enim merito adstrui id queat, rei, de qua Anastasius agit, series impediat, quæ, verbis illis rescissis seu omissis, nequitram abrumpitur aut perturbatur. Id ex jam nunc dicendis palescat. Anastasius de mysterio Incarnationis agens, sequentia hæc verba, supra ex parte jam data, pag. 329 et seq. prologoqutur, Ignis divinitatis ab humanitate nullo umquam tempore aut ultra in re separatus est, aut etiam unquam in

omnem æternitatem separabitur; post hæc autem verba in laudato bibliothecæ regiae Parisiensis codice Ms., omnibus prorsus, quæ supra recitavi, quæque a Dionysio Alexandrino Scholia in Dionysium Areopagitam scripta, produnt, omissis, proxime sequuntur isthæc, quæ, supra partim e Gretseri editione pag. 344 jam data, Latine in hac pag. 345 ita habent: Sed simul convenerunt dinitas et caro, anima rationis participie informati. Hæc namque est, quæ dici solet hypostatica unio. Qui duo textus cum sensum neutriquam mutillum seu hiulcum conficiant, enimvero laudatum Bibliothecæ regiae Parisiensis codicem, quod ab eo, quæ inter ambos illos textus in Gretseriana ὁδηγό editione intercedunt, omnino absunt, truncatum esse, pro certo asseverari non potest. Jam vero, cum id ita habeat, aliaque adhuc supra allegata, Gretserianam editionem eo loco, quo ista leguntur, interpolatum potius esse, suadeant, ea sane ac nominatum omnia, quæ in hac, a Dionysio Alexandrino Scholia in Areopagitam fuisse conscripta, indicant, a posterioris ævi interpolatore pronanassee, eis non indubitatum appareat. Verum, inquies, E S. Maximus, uti ipsem in Opero nostro tom. 2 Octobris pag. 114, num. 56 jam docui, virginti quinque dumtaxat annis circiter Anastasi Sinaïta ætate fuit posterior, hicque Operum Dionysiorum, prout editus exstat, scholiastis iisdem fere, quæ Anastasius adhibet, quæque supra etiam jam recitavi, adhibitis verbis, Scholia in S. Dionysium Areopagitam a S. Dionysio Alexandrino fuisse conscripta, in suis ad Sanctum nostrum, prout modo edita exstant, Scholiis pariter te statut.

13 Fateor; sic habet: imo S. Maximus, qui id testatur, S. Anastasio Sinaïtae multo fortassis adhuc minori spatio supervixerit: verum quid estque par modo de iisdem verbis, prout a Maximo exhibentur, loquendum;

Michæl Le Quien in sua de Areopagiticis Scriptis Opinione (adi tom. 2 pag. 420 Venetam anni 1756 Operum Dionysii Areopagita editionem) sub initium in Anastasi Sinaïtae, quibus S. Dionysio Alexandrino Scholia in Dionysium Areopagitam attribuuntur, supra hoc transcripta verba, seu in observationem hisce inclusam ita animadvertis: Hæc porro Anastasius observatione integra etiam legitur inter Scholia (S. Maximo scilicet adscripta) in F caput v de Cœlesti Hierarchia; cum tamen in vetustis codicibus non exstet, sed in recentissimis et editis tantum; ut proinde ex cap. xxxii ὁδηγό transumpta sit. Quid si ergo observation illa, seu verba, quibus, a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitam Scholia fuisse conscripta, S. Maximus sit testatus, seculo dumtaxat decimo aut serius Scholiis, a S. Maximo in eundem Dionysium Areopagitam contextis, ab interpolatore fuerint admixta? Quid si etiam illa non ex Anastasi Sinaïta Opere, quod ὁδηγό, Latine dux viae inscribitur, sed aliunde fuerint accepta, atque in ipsum etiam Anastasius dictum Opus seu tum seu serius aut etiam paulo citius intrusa? Sane, cum verba, quæ a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitam Scholia fuisse conscripta in dicto Anastasi Sinaïta Opere cap. 22 produnt, ab interpolatore in id, ut jam supra docui, fuerint intrusa, fieri facile potest, imo re etiam ipsa factum fortassis est, ut, quam dixi, interpolatio seculo dumtaxat decimo circiter aut paulo serius Operis Anastasiiani loco supra relato acciderit. Verum demusetiam, supra hucet ex Anastasi ὁδηγό

AUCTORE  
C. B.

*ὅδηγος et e Scholiis, in Dionysium Areopagitam contextis, transcripta verba, quae a Dionysio Alexandrino Scholia in Dionysium Areopagitam fuisse adornata, diserte declarant, non ab aī posterioris interpolatoribus, sed ab ipsomet duobus illis sanctis Viris esse profecta, nec sic certo probari poterit, a Dionysio Alexandrino Scholia in Dionysium Areopagitam fuisse conscripta.*

*etsi autem secus foret, cum Scholio Dionysio Alexandrino*

*14 Fieri enim potest, ut Scholia, ab alio composita, pro Scholiis, a S. Dionysio Alexandrino compositis, SS. Anastasius et Maximus habuerint. Res ex jam nunc dicendis patescat. Michael Le Quien in Opusculo supra cit. dictoque Operum Dionysianorum editionis Venetiae tom. 2 inserto, pag. 422, S. Joannem Scythopolitanum Scholia etiam in Areopagitam, quae cum editis S. Maximi in hunc Scholiis confusa existant, contexisse, praefatus, mox ita memorat: Anastasius bibliothecarius in epistola ad regem Carolum Calvum de sua Areopagiticorum translatione Latina hoc etiam de Scholiis Graecis, quae una interpretatus erat, testatur: « Ipsorum au-*

*B tem Scholiorum seu Parathescon, quae cum que in calce sui signum vivifice crucis habent, a Maximo confessore et monacho inventa narrantur. Cetera S. Joannis Scythopolitanus antistitis esse narrantur. Nondum hactenus incidi in exemplar vetus Anastasiane scripta, in quo Maximi Scholia a Joannis discretae essent. Usserius vero Armachanus in Bibliotheca Theologica manu exarata, cuius Fragmentum recitat Guilielmus Cave in Joanne Maxentio (quem nescio quo stupore, quia monachorum Scytharum in Occidente causam egit, pro Joanne Scythopolitanus accepit) de Scholiis Maximi et Joannis haec reliquit observanda: Joannes Scythopolitanus scripsit in Dionysium Areopagitam Scholia pariter ac maximus. Verum in libris Dionysii ab anno MDLXXII inclusive editis simul confusa sunt Joannis et Maximi Scholia, que non in antiquioribus solum, que Cyparissioti tempore ferebantur, editionibus fuerunt distincta, sed etiam in utroque, quo usus est Morellius, codice: in quorum altero ad marginem apposita sunt Joannis Scythopolitanus sine nomine Scholia; in altero vero seorsim (post absolutum textum integrum Diony-*

*C sii) Maximi nomine insignita Scholia, eo breviiora, quod ab amplioribus Joannis, cum quibus ea conjunxit Morellius, separata fuerant.*

*15 Porro vulgata illa Scythopolitanis Scholia eadem illa ipsa sunt, que Dionysio Alexandrino ab aliis sunt attributa. Quod ex sententia a Cyparissiota ex Dionysii scholiis citata patet, que in scholiis istis totidem verbis repetitur. Istam vero sententiam Scythopolitanum, non Maximi, esse liquet ex Latina versione Scholiorum Scythopolitanum, a Roberto epupo Lincolniensi facta, et in bibliotheca Collegii Corporis Christi apud Lincolnienses asservata, in qua reperitur. Haec Usserii accurati satius critici, ex quibus certo certius fit hodieque superesse Scholia Scythopolitanum in Dionysium, eaque illa esse, quae S. Maximo indiscriminatum assignantur, cum per pauca et peregrina sint, quorum Maximus parens fuit; haecque, interjectis hujusmodi vocibus, ζῆλως, εἰς τὸ αἴρειν, a Morellio sepe ab aliis seceri animadverti. Hactenus laudatus Le Quien, nonnulla deinde adhuc alia, quibus Scholia in Dionysium*

*Areopagitam a Joanne Scythopolitanu fuisse composta, perspicue evictum dat, subjungens sententia autem, ut ad id, ob quod praeceps Lequiensi verba huic transcripti, jam veniam, a Cyparissiota ea Dionysii Alexandrini Scholiis citata, ob quam, Scholia, Dionysio Alexandrino ab aliis attributa, Joanni Scythopolitanu adscribenda, Usserius existimavit, apud laudatum Cyparissiolum, Bibl. Veterum Patrum edit. Lugd. tom. 21 a pag. 378 insertum, Decade 1, cap. 1 legitur, nihilque est, quam observatio, qua Dionysius Alexandrinus epistolæ a Dionysio Areopagita ad Titum episcopum scriptæ, locum, quo Theologia in mysticam et philosophicam dividitur, haecque fidem facere et adstringere veritatem asseritur, explanans, hisce primum, quæ quantum ad substantiam apud Areopagitam ibidem habentur, sequentibus verbis, Theologia philosophica et demonstrans fidem facit et demonstrat veritatem, in medium adductis, mox subjungit, Id est, corum, quæ dicuntur, veritatem tamquam sigillo quadam obsignat, et tamquam vinculo colligat et efficit: ut qui audiunt, credant.*

*E 16 Altera vero pars Theologia, quæ Symbolica est, per ea, quæ fiunt, adjungit ad Deum quodam ipsius rei habitu et informatione, quod quidem vocavit (*nimirum Dionysius Areopagita*) ἀδιάτονος μυστηρίον. Talis est in S. Dionysium Areopagitan sententia, seu observatio, quam, veluti a S. Dionysio Alexandrino factam, Cyparissiota proponit; cum autem in Scholiis in Dionysium Areopagitam, quæ, quemadmodum e jam dictis liquet, partim a Joanne Scythopolitanu, partim a S. Maximo sunt contexta, eadem observatio, iisdem etiam verbis concepta, in prefatū Epistolæ, a Dionysio Areopagita ad Titum scriptæ, locum legatur, nec tamen S. Maximum, sed Joannem Scythopolitanum, uti ex Latina Scholiorum Scythopolitanu translatione, a Roberto, inter Praetermissos ad hunc diem apud nos relato Lincolniensi sec. XIII episcopo, facta atque in bibliotheca collegii Corporis Christi apud Oxonienses asservata liquet, habeat auctorem, haud sane immerito, Scholia in Dionysium Areopagitam, attribui a nonnullis Dionysio Alexandrino solita, Joanne Scythopolitanu esse adscribenda, Usserius existimat, maxime cum laudatus Cyparissiota aliud adhuc Scholion, quod, inter Scholia S. Maximi nomine edita existans, Scythopolitanum etiam est, sub Dionysii Alexandrini nomine Decadis 2 cap. 2 subministrat. Jam vero, cum id ita sit, verosimilime que Scholia in Dionysium Areopagitam, Joanne Scythopolitanu adscribenda, S. Maximo Dionysii Scholiastis et S. Anastasio Sinaite, qui ambo Joanne Scythopolitanu recentiores sunt, prelxerint, factum facile esse potest, ut bini hi scriptores Scholia, in Dionysium Areopagitam a Joanne Scythopolitanu composita, S. Dionysio Alexandrino adscripserint.*

*F 17 Atque hinc, cum in hisce, externam per verba, hic Philosophiam solere ingenitam appellare omnem naturam inaspectabilem, similiter et hypostases substantias, ac Dionysium Areopagitam, dum supernas virtutes vocat multas substantias, Deumque super omne ingenitum esse, scripsit, et philosophie externe seu profanæ more esse locutum, legisset, id a Dionysio Alexandrino assertum adstruxerint, prior quidem seu Anastasius Sinaite sic scribens: Magnus Dionysius Alexandrinus, ex Rhetorum numero episcopus factus, in Scholiis, quæ scripsit in sibi cognominem,*

*a nonnullis  
adscripta,  
Joannis Scy-  
thopolitanis  
sint.*

A minem, Dionysium, haec habet: Externa Philosophia ingenitam appellare solet omnem naturam ininspectabilem, similiter et hypostates substantias. Ex cuius more S. Dionysius his locis est locutus, improprie nimirum has voces usurpans; posterior vero in Scholiis ad caput v. celestis Hierarchie ita notans; Cur porro, cum Ecclesia doceat, omnes sanctos angelos unius esse substantiae, D. Dionysius (*videlicet Areopagita*) multas virtutes nominat? Magnus ille Dionysius, Alexandriae episcopus et orator, in Scholiis, a se in beatum Dionysium sibi cognominem concinatis, notat, externam Philosophiam solere naturam omnem invisibilem ingenitam vocare, ut et essentias supposita; atque hinc ait, abusiva voce istiusmodi a sancto Dionysio fuisse usurpatas.

*eo, qui hic exponitur,*

18 At vero, ut, quæ opinioni meajam explanatory adversari videntur, modo etiam exponam, Bernardus de Rubeis Ordinis Predicatorum in sua, quam recentioris Operum Dionysianorum Venetiis anno 1756 adornatae editionis tom. 2 inseruit, contra Michaelem Lequieniosque Dissertatione cap. 5, sententia, qua contexta in Dionysium Areopagitam Scholia, Dionysio Alexandrino attributa, Joanni Scythopolitano reddenda esse, Usserius Armachanus (adi Lequieni verba, num. 14 et seq. recitata) existimavit, exposita, ita mox subiungit: At mirum, inquit ego, maxime fuerit, Anastasius Sinaïtam, qui sexto seculo vitam agebat, eamque, ut summum ad initia seculi septimi traduxit, ut Bollandi continuatores notant ad diem xx Aprilis, Scholia ignorasse Joannis Scythopolitani ejusdem seculi sexti scriptoris, eademque Dionysio Alexandrino attribuisse! Evidem loca duo, qua Cyparissiota profert capite i. Decadis prima et capite 2 Decadis secundæ sub nomine Dionysii Alexandrini totidem verbi reperiuntur in Scholiis, que sub nomine S. Maximus prodierunt: et miratio subit major, Joannis Scythopolitani nomen deleri oblitio potuisse, ejusque loco substitui Magnum Dionysium, Alexandrinum episcopum et oratorem! Ita illi; verum Bollandi continuatores, decessores nostri, Anastasium Sinaïtum ut summum ad initia seculi septimi dumtaxat vitam protractasse, ad xx Aprilis diem non notant; aut quidem, Anastasium vivendo (tom. 2 dicti mensis pag. 850 num. 2 vides) ad Heracili tantummodo (eum enim tum obiisse, additio marginalis indicat) tempora pervenisse; verum, cum Heraclius, ut ipsimet notant, ab anno 610 usque ad annum 641 regnaret, neutquam impediunt, quo minus usque ad postremum hunc annum Anastasii obitus possit differri. Imo vero nihil, quo minus ad annum usque 660 circiter Anastasius Sinaïta virosse credatur, obstare, Sollerius noster in sua ad patriarchas Alexandrinos Appendice, tom. 5 Junii preface, pag. 118 num. 63 estimavit.

*modo impulsi, pro Scholiis, a Dionysio Alexandrino adornatis,*

19 Porro cum id ita habeat, ac Joannes Scythopolitanus seculo quinto, media sui parte jam elapsi, floruerit, etiamque seculi proxime insequentis initio, ut Bernardus de Rubeis supra laudatus in Dissertatione, quam Veneta Operum Dionysianorum editionis tom. 2 præmisit, cap. 3 docet, cum morte commutarit, seculo propemodum integrum Anastasium aetate præcessit. Quod cum ita sit, contexta a Joanne Scythopolitano in Dionysium Areopagitam Scholia Anastasium Sinaïtam ignorasse, eademque Dionysio Alexandrino attri-

buisse, mirum adeo laudato Bernardo de Rubeis videri haud debuit. Adhæc facile factum esse potest, ut Severani heretici, Patrum libros falsare ac depravare, ut idem Anastasius Sinaïta in suo oīq̄ seu Vie duce loco non uno prodit, assueti, adornata a Joanne Scythopolitano in Dionysium Areopagitam Scholia ante Anastasii ætatem transcripsisset, tisque, sublato genuini auctoris nomine, Dionysii Alexandrini nomen, quo, quæ in rem suam in collatione Constantinopolitanæ anno 532 laudarant, Dionysii Areopagite Opera pro veris Sancti hujus Operibus esse habenda, contra catholicos, qui id tum negarant aut certi in dubium revocarant, sustinere possent, præfixissent. Quid si ergo Scholiorum, a Joanne Scythopolitano scriptorum et tamen Dionysii Alexandrini, veluti eorumdem auctoris nomine notatorum, exemplar Anastasis præluzerent, cunque in hoc Scholion, sequentibus hisce in caput quintum Cœlestis Hierarchie conceptum verbis, Externa Philosophia ingenitam appellare solet omnem naturam ininspectabilem, similiter et hypostates substantias; ex cuius more S. Dionysius (nimirum Areopagita) his locis est locutus, improprie nimirum has voces usurpans, legisset, supra huc transcripta verba, quibus Scholion isthō magno Dionysio, Alexandrino episcopo, adscribit, in litteras miserit, eaque deinde etiam S. Maximus, Dionysium Areopagitam Scholiis illustrans, adoptarit atque transcriperit?

20 Rem sane ita factam esse posse, dilucide patet. At vero, inquit, si Scholion, proxime huc transcriptis verbis conceptum, a Joanne Scythopolitano fuerit compositum, ut quid tisdem conceptum verbis Scholion hodie inter Scholia, solius S. Maximi nomine edita, et tamen, ut dictum, cum Scholiis, a Joanne Scythopolitano contextis, confusa, non reperitur. Respondeo, factum id esse posse, quod, cum Joannis Scythopolitani Scholia cum S. Maximis Scholiis in amborum editione conjungantur, proximeque huc transcriptum Joannis Scythopolitani, ut appareat, Scholion in S. Maximi Scholio supra recitat, quo Scholia in Dionysium Areopagitam Dionysio Alexandrino a Maximo adscribuntur, continetur, solum hoc postremum Scholion, priore, ne bis idem dicentur, præterito, recitare visum sit iis, qui Scholia illa seu transcripserunt seu in lucem publicam typorum beneficio miserunt. Atque ita simul modo habemus, non tantum quia ratione, ut Joannis Scythopolitani Scholia ignorariet Dionysioque, Alexandrino episcopo, S. Anastasius, imo et S. Maximus adscripserit; verum etiam qui Joannis Scythopolitani nomen deleri seu e Scholiis, quæ id præferebant, tolli illiusque loco Magnus Dionysius, Alexandrinus episcopus et orator, substitui potuerit. Sedulo itaque omnibus jam expensis, mihi sane, vel supra huc transcriptos, in quibus Scholia, in Dionysium Areopagitam a Dionysio, Alexandrino episcopo, contexta citantur, SS. Anastasii Sinaïtae et Maximi textus in amborum horum Sanctorum Opera a posteriori xvi interpolatoribus fuisse intrusos, vel certe, ut et Anastasius et Maximus Scholia hujusmodi citarint, impostorum vel plurium vel certe unius fraude esse effectum, verosimillimum apparet.

21 Ac mihi quidem, impostoris cuiuspiam Postremus autem tam quantum ad S. Anastasiū, arte, ut Anastasius Sinaïta Scholia, in Dionysium Areopagitam a Joanne Scythopolitano contexta, pro Scholiis a Dionysio Alexandrino compotis,

AUCTORE  
C. B.

*positis laudarit, factum esse, multo minus verō simile videtur, quam textum supra hoc transcriptum, in quo Scholia, a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitam conscripta, memorantur, a posterioris avi interpolatore in Anastasiū ὅδηγίῳ loco supra cit. fuisse intrusum. Ea sedet sententia, primo quidem, quod, an jam inde ab Anastasiū extate Scholia, in Areopagitam a Joanne Scytopolitano contexta, Dionysio Alexandrino fuerint re ipsa adscripta, admodum sit dubium; secundo quod, an in Latina (adī iterum Lequenii verba supra recitata, uti etiam Bernardum de Rubeis Dissertationis, quam Venetiae Operum Dionysianorum editionis tom. I præmisit, cap. 3) Scytopolitani Scholiorum translatione, a Roberto Lincolniensi seculo XIII facta ac in biblioteca Oxoniensi asservata, Scholion tale, quale num. 19 exhibui, occurrat, compertum hanc habeam; tertio quod in antiquissimo bibliothecæ regiae Parisiensis codice supra laudato ab Anastasiū ὅδηγίῳ absit textus supra hoc transcriptus, in quo Scholia, a Dionysio Alexandrino in Areopagitam contexta, laudantur; ac quarto denique, quod, cum eviderit ex iis, quæ supra de Joanne Cypriano disseruit, seculo XII aut XIII, quorum altero is, ut appareat, floruit, Scholia quæpiam in Areopagitam, quæ, a quocumque demum essent composita, a Dionysio Alexandrino composita a nonnullis credebantur, exstissem videantur, facile factum esse possit, ut ea inter jam inde etiam a seculo decimo fortassis contexta, Scholion, quale num. 19 exhibui, exstiterit, idque illiciro S. Dionysii, Alexandrini episcopi, nomine in Anastasiū ὅδηγίῳ fuerit intrusum.*

*C. Quod autem ad S. Maximum jam spectat, mihi pariter eum, nisi forsan, (quod tamen non puto) quibusdam illis, qui Prologum, Scholiis in Dionysium Areopagitam, solius S. Maximini nomine editis, præmissum, Joanni Scytopolitano, uti e Morelliana Operum Dionysii Areopagitae editio intelligitur, adscribunt, assentendum sit, quapiam impostoris arte, ut Scholia in Dionysium Areopagitam, veluti a Dionysio, Alexandrino episcopo, adornata, citaret, impulsus fuisse, rete etiam ipsa citasse, multo minus verosimilis appareat, quam in Scholia, solius sancti Maximini nomine edita, a posteriorum temporum interpolatore fuisse intrusum textum, S. Maximo vulgo attributum suprædicta huc transcriptum, in quo Scholia, a S. Dionysio, Alexandrino episcopo, in Dionysium Areopagitam contexta, laudantur. Cur ea mihi sedeat sententia, expono. In præmisso a se S. Dionysii Operibus Prologo S. Maximus ita iis, qui quod nec Eusebius Pamphili, nec Origenes Dionysii Areopagite libros seu Opera recenseat, sancto illi Atheniensi episcopo hæc abjudicant, respondet: Dicendum, quamplurima Eusebium omisisset, quæ ad manus ejus non pervenerant. Etenim non dicit, omnia omnino se collegisse; quin imo fatetur, innumerabiles libros ad ipsum nullatenus pervenisse. Etiam multos possem commemorare, quos ipse non habuit, et hos quidem sue regionis, ut Hymenai et Narcissi, qui sacerdotio functi sunt Ierosolymis. Ego sane in aliquos Hymenai libros incidi. Sed nec Pantæni opera annotavit, neque Clementis Romani, duabus solum epistolis exceptis. Sed neque plures alios. Origenes autem, nescio an omnes, vix certe quatuor recensuit.*

*23 Maximus itaque, quo Opera, quæ Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, re etiam ipsa Sanctum hunc habere auctorem, tueatur, objectioni ex Origenis et Eusebii de Dionysianis Operibus silentio petitæ, nihil reponit aliud, quam Eusebium plurium aliorum librorum non meminisse, Origenemque vix quatuor memorasse. Verum si S. Maximus, seu rei veritate impulsus, seu impostoris fraude deceptus, in Dionysiana Opera Dionysium Alexandrinum scripsisse Scholia creditisset, quis, queso, illum ad objectionem, ex Eusebii et Origenis de Dionysii Areopagita Operibus silentio petitam, ita fuisse, ut faciliter responsurum, in animum inducat? Imo vero quis, eundem Scholasten sanctum Maximum responsurum non fuisse, existimet, Origenem quidem et Eusebium de Operibus, Dionysii Areopagite nomine circumferri solitus, non fuisse locutum, verum ea Dionysium Alexandrinum, Origenis æqualem a Eusebio uno fere seculo antiquiore, non tantum laudasse, sed et Scholiis illustrasse? Sane cum iis omnibus, qui Areopagita Opera vel inficiabantur vel in dubium revocabant, os occulusurus est responsione illa fuisse, et tamen, ea omissa, ad aliam configuat, Eusebiumque et Origenem non omnes auctores citasse, nihilque proinde ex horum silentio, ut Dionysiana Opera Areopagite adjudicentur, haberi posse, respondeat, lique certe cel hinc, Maximum non credidisse, Scholia a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitanam fuisse contexta. Adhæc si Scholia, quæ a Dionysio Alexandrino in Dionysium Areopagitanam fuisse conscripta, S. Maximo, ut volunt Operum Areopagiticon patroni, fuisse ad manum, futurum fuisse quis credat, ut eorumdem in suis Scholiis uno dumtaxat loco supra memorandum mentionem fecisset?*

*24 Certe testimonium adeo grave, quale erat illud S. Dionysii Alexandrini, non omisisset S. Maximus, sed ipso veluti novo lumine Prologum suum, suaque Scholia illustrasset; id autem cum ita sit, nec tamen fecerit S. Maximus, enimvero indubitatum appareat, illum præ oculis nulla in Dionysium Areopagitanam habuisse Scholia, quæ seu fraude deceptus seu rei veritate adductus Dionysius Alexandrini crediderit. Quod cum ita habeat, sane attributum S. Maximo in Areopagitanam Scholio, quod num. 17 huc transcripti, quodque, F. ut num. 13 e Lequieno docui, a velutis codicibus abstul, in S. Maximi Scholia, vel ex Anastasio Sinaïta, in cuius Ὅδηγίῳ jam inde a seculo XII ad forsan etiam ciuitatis jam fuisse illatum, vel aliunde a posterioris avi interpolatore fuisse intrusum, verosimilius appareat. Porro cum e jam dictis textus bini, quorum alter S. Anastasio Sinaïta, alter S. Maximo solet adscribi, verosimilius tam in hujus Scholia, quam in illius Opus, quod Graece Ὅδηγίος, Latine Dux viæ, inscribitur, per recentioris avi interpolatorem fuerint intrusi, erit fortassis non nemo, qui modo, ut in dictis binis textibus S. Dionysio, Alexandrino episcopo, Scholia in Areopagitanam attribuantur, factum esse contendat, inconsiderata ejusdem interpolatoris precipitantia, qui cum Scholia quæpiam in Areopagitanam, que Dionysio, Alexandrino rhetori, adscribentur, sibi præluentia haberet, hæc, re non satis examinata, S. Dionysio, Alexandrino episcopo, quod hunc cum rhetore illo homonymo perperam existimat eundem, adscriperit.*

*25 Atque*

*hic adductas,  
verosimilius  
apparet, nec  
quod modo  
ad hinc propo-  
nuntur,*

A 25 Atque hoc quidem nec prorsus mihi disciplina  
asperandum propterea est  
revera nostra seu id,  
cum Scholia a S. Dionysio, Alexandrino episcopo, in Areopagitam fuisse contexta, non asseruerim, sed tantummodo, id fecisse Sanctum illum, vel in binis mox iterum memoratis textibus, in S. Anastasii Oργή et in S. Maximi Scholia intercalaris manu intrusis, vel ab ipsismet duobus hisce Sanctis, impostorum arte deceptis, asseverari docuerim; etsi autem jam inde a seculo decimo fortassis, que S. Dionysii, Alexandrini episcopi, nomen prætulerint, composita in Areopagitam Scholia seculo xii aut xiii extitisse mihi videri, edicerim, haud tamē re ipsa Scholia hujusmodi, nedum inter hæc Scholion, quale num. 19 exhibui, extitisse, pro certo asséveravi. Scholia interim quæpiam, que S. Dionysii, Alexandrini rhetoris, nomen prætulerint, nec tamē S. Dionysio, Alexandrino episcopo, debuerint adscribi, extitisse haud satis cum iis, que tom. 2 Octobris pag. 112, num. 49 et tribus sequentibus, concordat. Ibi enim, per Dionysium, Alexandrinum rhetorem, a quo Scholia in Areopagitam fuisse conscripta a Niceta Choniate et

B Joanne Cyparissiote dicuntur, non rhetorem Alexandrinum, a S. Dionysio, patriarcha Alexandrino, distinctum, sed hunc ipsum Sanctum intelligendum, statui. Verum id dumtaxat, feci, quod per textus, num. 17 huc transcriptos, S. Dionysio, Alexandrino episcopo, Scholia in Areopagitam a SS. Anastasio Sinaita et Maximo attribui, tunc existinarem, nec binos hosce Santos fuisse vel impostorum arte in re illa deceptos, vel scriptoris recentioris manu interpolatos, suspicarer. Cum autem horum alterutrum locum etiam dicitis obtineat, et quidem, et præfatis textibus alterum in Anastasii Oργή, alterum in S. Maximini Scholia fuisse ab interpolatore intrusum, verosimilium appareat, enimvero sive is Scholia, que, a Joanne Scythopolitanio contexta, S. Dionysii, Alexandrini episcopi, nomen aperie prætulerint, sive alia, que, quod a Dionysio, rhetore composta notarentur, S. Dionysio, Alexandrino episcopo, perperam adscripterit, sibi præludentia habuerit, ad rem nostram, ut consideranti patescet, parum facit.

C 26 Verum, etsi res ita habeat, neutiquam tamē assentiri quo illis, qui Scholia, S. Dionysii, Alexandrini episcopi, nomine inscripta, Niceta et Joannis Cyparissiote ætate non extitisse, ex eo contendunt, quod ab aliis, qui vel æqualis vel superius ætatis sint, scriptoribus scholia hujusmodi haud centur; cum enim, qui ita arguant, Scholia eisdem, que S. Dionysii, Alexandrini rhetoris, nomen prætulerint, tunc extitisse, non possint non admittere reque etiam ipsa admittant, nec hæc tamē ab aliis, quam a Niceta et Joanne Cyparissiota, laudentur, perperam sane illos eo, quo dixi, modo arguere, nemo non videt. Ceterum si liber, Graece Oργή, Latine Dux viae inscriptus, qui Anastasius Sinaitæ attribuitur, diversis forsitan, ut Richardus Simon Bibliothecæ selectæ tom. 2, cap. 2 contendit, excerptis, partim ex ipsiusmet Anastasii, partim ex aliorum scriptorum lucubrationibus a compilatore collectis, constet, nec sic e libri dicti textu, num. 19 huc transcripto, quidquam habebitur, ut Scholia a S. Dionysio, Alexandrino episcopo, in Dionysium Areopagitam fuisse conscripta credantur: in ea enim hypothesi caput Oργή 22, e quo textus ille num. dicto recitatus, acceptum forte ex auctoris scripto fue-

rit, qui Scholia, que a S. Dionysio Alexandrino composita non erant, pro Scholiis, que a sancto hoc antistite essent contexta, per errorem habuerit. Ut sit, cum eisdem in dicta hypothesi dubium admodum, sitne ab Anastasio, an ab altero præfatum Oργή caput profectum, si futurum, neutiquam id fuerit Scholia in Areopagitam vindicare S. Dionysio, Alexandrino episcopo, natum. Atque hæc de Scholiis illis, ut quod inde potissimum, qui Dionysiana Opera Areopagita adscrībunt, opinioni suæ stabiliendæ argumentum reputunt, omnino enervare, tam fuse disserui; quod modo adhuc monuisse contentus, ad ea, que cap. seq. discutere statui, progredior.

## CAPUT II.

An Dionysiana Opera seculo IV vel a concilio Nicæno, vel a SS. Athanasio, Gregorio Nazianzeno et Chrysostomo fuerint citata.

E

In Arabicis primi Nicæni Concilii exemplaribus canones octoginta, a pluribus Orientis sectis, Jacobitis videlicet, Nestorianis, Abyssinianis, et a Græcis et Maronitis, summa in veneratione habiti, quos Pisanius et Turrianus Latinos reddidere, quoque esse legitimos, Abraham Ecchellensis Maronita contendit, leguntur; cum autem in horum canonum trigesimo primo, ubi modus recipiendi in Ecclesiam eos, quos hereticos fuisse constat, traditur, sequentia hæc verba, Et postquam haec fecerit episcopus vel sacerdos, in cuius manibus est, debet ungere eum oratione Chrismatis et ter signare signo Crucis ungendo et orando super eum orationem Dionysii, occurrant, eaque, ut aiunt, Hierarchiæ ecclesiastice cap. 7 exhibeantur, nullum omnino, quin ante illud concilium, anno 325 ac proin seculo IV celebratum, Dionysiana Opera laudata, scri- F ptaque adeo etiam fuerint, dubium superesse, contendunt Areopagiti seu qui Opera, Dionysii Areopagita nomine circumferri solita, pro genuinis Sancti hujus Operibus habent. Verum quan parum valeat hoc illorum argumentum, nullo negotio potest monstrari. Primo enim antiquæ omnes canonum primi illius Nicæni concilii collections non plures quam viginti canones exhibent. Secundo Theodoretus lib. 1 Hist. ecclesiastice cap. 8 et Rufinus canones dumtaxat viginti duos recensent; etsi enim hic posterior lib. 1 Hist. ecclesiastice cap. 8 viginti duos numeret, canonem septimum et octavum partitum in duos.

Areopagitam citavit, nec id vel ab Athanasio, utpote Questionibus

28 Tertio exemplaria Nicæni concilii, que S. Cyrillus, Patriarcha Alexandrinus et Atticus Constantinopolitanus ad Patres quinti Carthaginensis concilii transmiserunt, viginti tantummodo Canones numerabant. Quarto Africani episcopi post conquistis magna cum diligentia in Oriente canones omnes, a Nicæno concilio sancitos, non plures quam viginti nacti sunt. Quinto in ea collectione canonum, qua concilii Chalcedonensis tempore utebatur Græca ecclesia, non nisi vi-

ginti

AUCTORE  
C. B.

ginti continentur. Sexto denique Dionysius Parvus ceterique canonum collectores viginti tantummodo recensent. Hinc porro fit, ut reliqui sezaginginta ab eruditis tamquam suppositiū explodantur; et licet ut suppositiū ab eruditis non haberentur, apocrypha tamen et commentititia esset oratio, quæ in illo trigesimo primo Nicæno canone recitatur, cum in Dionysii Operibus nec existat, nec umquam existiterit. Ut itaque Opera, quorum auctor Dionysii Areopagita nomen sibi imposuit, jam inde a seculo quarto fuisse citata eique attributa, probetur, concilium Nicænum I, anno 325 celebratum, perperam adducitur. An eundem in finem meliori jure S. Athanasius, Alexandinus episcopus, qui anno 371 obiit seculoque proinde quarto floruit, adducatur, nunc dispendendum. Questiones ad Antiochum ducem, veluti ab Athanasio compositæ, circumferuntur, de quibus Benedictini, qui Athanasii Opera simulque Questiones illas iteratis typis anno 1698 Parisiis ediderunt, Congregationis S. Mauri monachi secundo illorum tomo pag. 231 in Monito, Operibus ad Antiochum ducem præmisso, num. 5 ita loquuntur: Questiones ad Antiochum, quæ jam diu inter Athanasii edita comparent, haud primum, ut jam extant, composite sunt; sed cum pauciores numero olim fuerint, nec plures xxxv in veteribus Latinis editis et in quibusdam manuscriptis, in aliis vero xli, jam extant num. cxxxvi, librariis novas questiones semper addentibus; unde fit, ut codices multum inter se varient; ita illi, nonnulla adhuc adjungentes alia, partim usui nobis mox hic futura, cum primum, qui e questionibus illis Operum Dionysianorum vindicantes arguant, proposito.

ad Antiochum ducem  
qua rem  
evincent  
Sancto illi,  
ut rationi  
bus,

29 Quod itaque ad harum octavam, qua, quot angelorum ordines et naturæ sint, quæritur, respondeatur. Una est natura, quemadmodum et hominum. At novem sunt ordines, ut Theologie peritissimus docet Dionysius, qui hujusmodi sunt: Angeli, Archangeli, Principatus, Postestates, Virtutes, Dominationes, sex alis instructa Seraphim, multisque oculis ornata Cherubim, et Throni. De una Angelorum substantia loquitur etiam Gregorius Nyssenus in decimo septimo capite libri sui de Homine; hoc C autem responsum Dionysii, et quidem, uti ex adjunctis liquet, Areopagite, mentionem complectatur, Sanctum hunc nostrum seu compositum ab eo, in qua de angelorum Ordinibus tractatur, cælestem Hierarchiam ab Athanasio fuisse citatam, contendunt. Verum, aiunt proxime post verba jam recitata Benedictini monachi laudati, Perspicuum plane est, has questiones non esse Athanasii, sed nonnullas ex variis auctoribus hinc inde excerptas fuisse, alias a variis scriptoribus compositas; unde factum, ut aliquæ extant aliis præstantiores, elegantioresque, nec indignæ, que legantur. Questiones quidem illæ, ac nominatim his modo proposita, in qua Gregorius Nyssenus, Athanasio recentior, laudatur, Athanasio idcirco, quod aliqui Patres Athanasio ætate inferiores memorentur, adjudicandæ non sunt, cum Patres, qui locis illis citantur, ac nominatim Gregorius Nyssenus, qui in Quæstione proxime proposita laudatur, in antiquissimis codicibus, uti ex horum inspectione sese comperisse, præfati Benedictini monachi testantur, non memorentur.

30 Verum, aiunt idem Benedictini monachi,

Aliunde luce clarius commonistratur, non esse in medium hic adductis. illas Athanasii, i ex orationis genere, impolito et ineleganti, ut plurimum saltem; nam sibi stylus minime constat, quia multa ex variis scriptoribus tacito nomine excerpta sunt; 2 ex nugis compluribus, quas quisque facile animadversurus est; tertio ex iis, quæ de imaginibus earumque cultu dicuntur num. xxix; nam licet, Eusebio teste, plurimi suo tempore Apostolorum imagines depictas apud se cum honore retinerent, non ita frequens tunc imaginum erat usus. Ex multis denique aliis, quæ proferre non juvat, ne apertissimæ rei comprobando diutius æquo immoremur. Inter plurima alia, ob quæ Questiones illas Athanasii non esse, laudati monachi contendunt, computari potest hæresis, in questione 115 memorata, quæ Christum Dominum e sanctissima Virgine Maria incorruptibile corpus assumpsisse, adstruebat, quæque ante Chalcedonense concilium, anno 451 ac proin diu post Athanasii ætatem celebratum, orta non est. Accedunt occurrentia in illis questionibus erronea quam plura, quæ illas Athanasio prorsus esse indignas eumque proinde non habere auctorem, luculentissime commonistrant. E At vero, inquit, Questiones illas S. Anastasius Sinaïta et S. Joannes Damascenus, quorum alter VII, alter VIII æræ Christianæ seculo floruit, sub ipsomet S. Athanasii nomine laudarunt. Fatoe, sic habet; atque hoc quidem in suo ad Constitutiones Clementis Romani Proœmio Turrianus probat; verum quid tum?

31 Cum Quæstiones illæ, uti e jam dictis liquet, temporis lapsu plurimum tum numero, tum adscititiis Patrum auctoritatibus auctæ fuerint, questiones, quas S. Anastasius Sinaïta et S. Joannes Damascenus sub Athanasii nomine laudarunt, fuisse illas ipsas, quæ modo circumferuntur, quis credat? Adhæc cum nullus prorsus auctor, qui ante Anaslasum Sinaïtam et Joannem Damascenum floruerit, Quæstionum ad Antiochum ducem, veluti ab Athanasio compositarum, meminert, fieri potest, ut jam inde etiam a tempore, Anastasi Sinaïta et Joannis Damasceno ætatem prægresso, sub venerando Athanasii nomine ad auctoritatem iis, quæ dicerentur, conciliandam quæstiones hujusmodi aliquot fuerint confictæ atque ab Anaslasum Sinaïta et Joanne Damasceno, qui a crisi haud multum commendandi videntur, Athanasii vere esse perperam fuerint estimatæ. Ut ut sit, cum equidem Questionum illarum octavam, in qua Dionysii compositeque ab eo Cælestis Hierarchiæ mentio fit, Anastasius Sinaïta et Joannes Damascenus nupsiam laudent, earundemque numerus temporis lapsu, uti e supra dictis indubitatum est, admodum creverit, eas inter duorum horum Sanctorum ætate fuisse præfalam octavam, in qua Dionysii Areopagite mentio fieret, omnino est incertum. Aliquæ quidem inter jam editas ad Antiochum ducem quæstiones ex aliis Athanasii Operibus, ut laudati Benedictini monachi loco supra cit. etiam observant, sunt accepte; verum eadem octavam, in qua Dionysii mentio fit, ex earum numero esse, nemo affirmat. Ceterum Quæstiones ad Antiochum ducem, quæ S. Athanasii nomine circumferuntur, tam certo ei sunt suppositæ, ut ne eas quidem plures ex iis, qui pro Dionysianis Operibus Dionysio Areopagite vindicandis decertarunt, in causæ suæ patrocinium advocate sint ausi.

32 Modo

AUCTORE  
C. B.

*vel etiam a S. Gregorio Nazianzeno utique qui, quaevis loco hic relato*

A. 32 Modo ad S. Gregorium Nazianzenum, qui secundo quarto pariter floruit, quique, ut volunt, S. Dionysii Areopagita Opera etiam laudavit, sermonem convertamus. Celeberrimus is sanctus Pater Oratione 38, in Christi Nativitatem, habita, de Seraphim, quorum alter ad alterum

Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercitum clamabat, ab Isaiae, uti hic Prophetie sua cap. 6 narrat, visis, faciens sermonem, ita rationatur: Οὐοῦ δὲ ἔταν εἶπο, λέγω Πατέρες καὶ Υἱοὺς καὶ χρῖτον Πνεύματος... οὗτον μὲν εὖ τὰ ἔρια τῶν χρίτων, ἀ καὶ τοῖς Σεραφίμ συγκαλέπτεσαι καὶ δοξάζεται τοῖς ἄγαροις εἰς πίσταν συνιεῖν Κυρότητα καὶ Θεότητον, ὃ καὶ ἄλλο τινὰ τῶν πρὸ ἡμῶν περιφερόγηται κακίατά τε καὶ ὑβρίδατα. hisco autem verbis, quae e Billii interpretatione Latine sonant, Deum porro cum dico, Patrem et Filium et Spiritum Sanctum dico... Sie nimurum Sancta Sanctorum, que etiam a Seraphinis obteguntur ac tribus sanctificationibus celebrantur, in unam Dominationem ac Deitatem coeuntibus, quemadmodum et alius quidam ante nos pulcherrime et subtilissime philosophatus est, Deum unum in essentia seu B substantia et trinum in personis per citatum Isaiae textum designari; S. Gregorius Nazianenus docet. Porro Dionysius Areopagitae Operum Dionysianorum, qui hujus sibi nomen imposuit, auctor de Cœlesti Hierarchia cap. 7, Isaiae textu; quem proxime hoc transcripsi, recitato, subiungit: Has... sublimissimas cœlestium intelligentiarum hymnologias.... in iis, que de Divinis Hymnis conscripsimus,... explanavimus.... impræsentiarum repeterem sufficiat..... ut monas unitasque, que tribus inest personis..... res omnes penetret.

*per rations, a scriptore anonymo*

C. 33 Cum ita autem, ut appareat, e trina Seraphim apud Isaiam repetitione, Sanctus, Sanctus, Sanctus, et e singulari vocabulo, Dominus, essentie divinae unitatem ac Personarum trinitatem collegit, nec quisquam ante Dionysii Areopagita extat id fecisse inventiatur, hinc per illum, quem ita, ut dictum; et memorato Isaiae textu pulcherrime ac subtilissime philosophatum ante se esse, Gregorius Nazianenus supra recitatis verbis ait, non aliud abs hoc, quam Dionysium Areopagitan fuisse intellectum, contendunt. Verum objectionem hanc anonymus problematis de Dionysianis Operibus anno 1708 Parisis Gallice evulgati Latineque deinde redditu ac Venetiis anno 1756 editi, auctor in postrema hac editione solvere hunc Latino conatur in modum: Verisimilius est, S. Gregorium Nazianzenum ex S. Athanasio potius quam ex S. Dionysio Areopagita sublime illud hausisse argumentum. En. S. Athanasii textus, quem integrum refero, ut clarior appareat convenientia cum textu S. Gregorii Nazianeni: «Conjunguntur autem, sunt ejus verba, «una haec sanctificationes pro inse-  
«quibili \* illa unitate. In eo enim ipso, quo am-  
«plissima ista animalia tertio proferunt glorifi-  
«cationem, dum, aiunt Sanctus, Sanctus, Sanctus,  
«tripli numero tres perfectas, absolutas, infe-  
«gras personas ostendunt; quemadmodum sub  
«unica voce, Dominus, unam substantiam decla-  
«rant. » Ex quibus, nemo est, qui non videat, primo S. Gregorii Nazianeni verba superius relata magis cum S. Athanasii, quam cum S. Dionysii verbis coherere. Secundo verba S. Athanasii præstantius aliquid ac sublimius præ se ferre, quam verba S. Dionysii: ex hac enim glorificatione ter ab illis Seraphim repetita trium Divinarum

Oktobris Tomus IV.

106 36 Ita

AUCTORE  
C. B.  
Dionysium  
Areopagitam  
non laudas-  
ze,

36 Ita hactenus laudatus auctor anonymus verum anno S. Gregorius Nazianzenus in textu, quem Graece simul et Latine supra hoc transcripsi, ad S. Athanasium, ut null, respexit? Id mihi dubium admodum ac incertum appareat; quidquid enim verbis, proxime jam datis, arguat, Graeca haec Nazianzeni verba "Ἄλλῳ τῷ τὸν πρὸ ἡμῶν περικοσφῆται καθίσταται καὶ ἀγέλλεται Λατīnis hisce, Alius quidam ante nos pulcherrime et subtilissime philosophatus est, haud sat feliciter Jacobus Billius exponit. Ea mihi sedet sententia, quod in expositione seu interpretatione isthac nullum omnino vocabulum, quod voci Graeca τῷ τὸν respondeat, inveniatur, hæque voces Graeca τις τὸν πρὸ ἡμῶν recepiissima apud Graecos phrasit; non simpliciter Quidam ante nos, sed Quidam illorum, qui ante nos fuerunt seu vixerunt, aut etiam floruerunt, significant; cum autem id ita habeat, nec etiam, ut Halloxius de Vita et Operibus S. Dionysii Areopagite questione 2 contendit, dicta voces Graeca per se significare, Quidam illorum, qui ante nos scripserunt, apud Graecos so-  
B leant, præfata, quam proxime datis Gregorii Nazianzeni verbi Graecis Billius adaptavit, interpretationem accuratam non esse, indubitatum apparel.

pro certo

57 Jam vero cum res hæc, de qua etiam in Epistolarum S. Ignati Vindiciis cap. 10 pag. 147 Pearsonium videsis, si habeat, recitata Nazianzeni verba Latine exponenta videntur Alius quidam illorum, qui ante nos fuerunt; hoc autem cum perinde sit, acsi dicereatur, Alius quidam et majoribus nostris, hacque loquendi ratione scriptores Graeci hominem, vel priusquam nati sint; vel diu, antequam scribant, defunctum significare soleant, Gregorius per illum, quem pulcherrime et subtilissime philosophatum loco supra cit. ait, non Athanasium aut quicquam, cum quo adhuc vixisset, sed alium, qui diu, antequam ista scriberet, et vivis iam excessisset, ac proin e majoribus Gregorii excisteret, verosimillime indicavit. Hinc porro jam sit, ut, fatente ipsomet, quem supra laudavi, anonymo, haud ita commode intelligi possit de S. Athanasio locutus; adiungit quidem idem anonymous, a Gregorio Nazianzeno pro uno et majoribus suis Athanasium haberi potuisse; verum id haud satis probat. An-

haud proba-  
tur, Areopa-  
gitam tamen

ne enim Philo, quem in exemplum adducit, per Philosophiam, quam Therapeutas a majoribus per manus accepisse, ait, Ecangelia et Epistolas S. Pauli haustavimus ex iis doctrinam intellexerit, ac proin Apostolos ex ipso tempore, quo horum plures in vivis adhuc erant superstites, Therapeutarum majores appellari, controverti potest, etsi etiam, contra eum nonnulli contendunt, Philonis Therapeutas fuisse Christianos, fuerit concessum.

38 Quod cum ita sit, Athanasium pro uno e Gregorii Nazianzeni, qui ei 18 dumtaxat annis circiter supervixit, majoribus recte haberi potuisse, concludi inde non potest. Porro cum Gregorius, non secus ac Dionysius, spiritus celestes, quibus, quam locis citatis memorant, Dei glorificationem adscribunt, Seraphinos, ut Isaiae cap. 6 fit, appelleat, Athanasiusque contra spiritus eosdem animalium appellatione, uti Apocalypses cap. 4 fit, distinguit, enimvero vel hinc; an Gregorius Nazianzenus loco supra cil. ad Athanasium, et non ad Dionysium, respexerit, dubitari posse videtur. Ast quid tandem? Anne ergo Gregorius Nazianzenus Dionysii Areopagite Opera vere citat? Cum Dionysius, qui Seraphini in cœlo Deum

laudent, caelestis Hierarchie cap. 7 nude dumtaxat ex Isaiae cap. 6 referat, seque voces, quibus hoc illi faciunt, in libro de Divinis Hymnis explicuisse, ibidem affirmet, oportet, ut vel librum hunc Gregorius, si voces easdem exponens ad Dionysium Areopagitan respexit, praे oculis habuerit, vel certe, ut, quomodo in libro isto, qui, si unquam exsistit, modo amplius non inventur, voces illæ a Dionysio fuerint exposite, et citato caelestis Hierarchie cap. 7 collegitur. Verum nullum omnino, quo vel unum vel aliud certo probari queat, argumentum suspetit.

39 Adhæc cum nulla S. Dionysii Corinthi et fortassis non laudari, S. Dionysii Alexandrini aliorumque sanctorum Patrum, qui ante S. Gregorium Nazianzenum vixerere, Scripta interierint, fieri potest, ut in horum aliquo, quod vel per Dionysium Corinthium, vel certe per alium, ab Areopagita distinctum, fuisset contextum, præfatae Seraphinorum apud Isaiam cap. 6 voces modo supra relato fuerint exposite, huncque adeo, qui id fecisset Gregorius Nazianzenus per illum, quem pulcherrime ac E subtilissime philosophatum, ait, intellexerit. Sane, cum illius, de quo id ait, nomen non exprimat, ac quisquam forte, ab Areopagita diversus, supra memoratas Seraphinorum voces eo, quo dictum, modo ante Gregorium explanari, aliumne, an Areopagitat pulcherrime et subtilissime philosophatum, is dixerit, dubium admodum atque incertum esse, necesse est. E grandi quidem ac sublimi stylo, quem Dionysius Areopagita in scribendo tenuit, Sanctum hunc nostrum per illum, quem pulcherrime ac subtilissime philosophatum, Gregorius Nazianzenus loco supra cit. ait, debere intelligi, Pearsonius supra laudatus in Epistolarum S. Ignati Vindiciis cap. 10 etiam contendit; verum ibidem Nazianzenum, ipsamet, quam Isaiae textui, num. 32 recitat, a quodam ante se adaptatam videbat, interpretatione spectata, non autem styli seu verborum, quibus hæc exprimebatur, ratione habita, ita esse locutum, indubitatum appareat. Ut sit, cum evidet Dionysiano Operanuspianam aperte Gregorius Nazianzenus designet, enimvero nec hic sanctus Pater sufficit, ut Opera illa jam inde a seculo iv nota ac citata fuisse, certo creditur. Quod cum ita sit, alio sermone jam converto.

40 Areopagitici, quo Dionysium Areopagitam seu, ut accuratius loguar, Opera, sub hujus nomine circumferri solita, jam inde a seculo iv fuisse citata, evincunt, in causa sue præsidium etiam advocant S. Chrysostomum, qui seculo iv floruit, ac seculi v initio mortalem hanc vitam cum immortaliter commutavit; id audem faciunt, quod in Sermone de pseudo-prophetis et falsis doctoribus, a Gerardo Vossio aliisque edito ac S. Joanni Chrysostomo adscripto, auctor incognitus, ingenii juxta ac Operum Dionysii, in quibus hic de Deo et angelis disserit, sublimitatem admiratus, Volucrem cali illum appellat, ita de sanctis epis copis vetustisque doctoribus loquens: Ubi est Evodius, bonus odor Ecclesie et successor Apostolorum? Ubi Ignatius, Dei dominilium? Ubi Dionysius Areopagita, volucris cœli? Ad hoc porro Areopagiticon argumentum auctor Problematis, eruditis Gallice propositi typisque Parisiensibus anno 1708 vulgati, in Veneta, qua id deinde anno 1756 Latine prodit, editione ita respondet: Nescio, cur S. Dionysii vindices hoc S. Chrysostomi testimonium in sue cause patrocinium advocent. Dubitaturne, an hic sanctus doctor in A-  
ctis

Actis Apostolorum legerit, Areopagitam a S. Paulo fuisse ad fidem conversum? Quis suspicari potest, ipsum ignorasse, Dionysium fuisse Athenarum episcopum? Quid igitur mirum, si de ipso loquatur? At quæstio nostra non in hoc versatur, an S. Chrysostomus Dionysii meminerit, sed an asseruerit, ipsum conscripsisse aliquos libros; quod certe ex his verbis, "Ubi est Dionysius, volueris cœli," evinxi non potest; alias et Evodius libros aliquos exarasse dicendus foret, quia ipsum bonum Ecclesie odorem et Apostolorum successorem appellat.

*in quo, contra an-*  
*onymus vult,*  
*ad Areopa-*  
*gitæ Opera*  
*respective,*

41 Quid igitur intendit S. Joannes Chrysostomus, cum ipsum nominat Aveni cœli? Id, quod Greeci plures de eo scriptis mandarunt. A. S. Paulo, ait Pachymeres, sacra et divina scientia fuerat imbutus; S. Paulus, asserunt alii, invisibilum rerum contemplatorem ipsum efficerat, et ob insignem animi candorem suarumque virtutum excellentiam sublimiora mysteria, quæ in ejus raptu usque ad terrum celum didicerat, ipsi communicaret. Ut igitur hanc sublimem S. Dionysii contemplationem S. Chrysostomus ob oculos poneret, ipsum appellat "Volucrem cœli;" non vero quia libros, ipsi falso adjudicatos, conscripsit. *Hæc ille; verum argumento, e Chrysostomi, ut putavit,* de Dionysio Areopagita *verbis petitio, nulla omnino, ut mihi equidem appareat, ratione satisfaciunt.* Etenim laudati sermonis auctor, dum Dionysium Areopagitam appellavit volucrem cœli, *ad Opera, summa sublimitate abs illo, uti opinatus est, composita, respexisse videtur eodem plane modo, quo ad S. Joannis Evangelium et Epistolas respexisse videtur S. Augustinus dum Aquilam illum appellavit, Tract. 36 in eundem Joannem ita scribens:* Aquila est ipse Joannes, sublimium prædictor, et lucis internæ atque externe fixis oculis contemplator. *Nec quidquam ad rem facit, quod de Evodio ait Problematis auctor; nihil enim est communius, quam ut bonus seu Christi seu Ecclesie odor vocentur sancti Viri, etiam si nullis prouersis Operibus, in lucem editis, Ecclesie profuerint. Ut ita-*

*C quea Joanne Chrysostomo Opera, S. Dionysii Areopagite nomine circumferri solita, laudata haud fuisse, contra eos, qui pro Operibus illis, Areopagite vindicandis, decrant, ostendam, alio recurendum est, ac examinandum, an supra laudatus sermo, qui abs illis atque ab ipso met Problematis auctore S. Joanni Chrysostomo adscribitur, re etiam ipsa sanctum hunc Patrem habeat auctorem.*

*falso ei,*  
*quemadmo-*  
*dum ratio-*  
*nem,*

42 Montauconus, qui una cum aliis Benedictinis Congregationis S. Mauri monachis omnia S. Joannis Chrysostomi Opera iteratis typis vulgavit, supra laudatum de *Pseudo-prophetis et falsis doctoribus sermonem inter spuria seu perpetram Chrysostomo attributa Scripta tom. 8* recentset, itaque de illo in *Admonitione prævia primum loquitur:* Hanc orationem, a multis auctam, retractatam et mutatam fuisse, perspicuum est: neque unus occurrit codex manuscriptus, qui cum alio consentiat. Longiore homiliam Latinę solum ediderat Gerardus Vossius: hujus autem interpretatione Latinae ex aliquo exemplari breviorem aptavit Græcam Homiliam Fronto Duceus; ita ut non paucis in locis hiunc et mutilam seriem representet; et tamen, si extrema verba, ubi hiatus incipit, cum sequentibus, quo desinit, conjungas, nihil desiderati existimes.

Sub hæc autem Vossiana et Frontoniana longiorum orationem edidit Servilius; sed multis in locis vitiatam; nos demum ex codice Coisliniano ccxlii hanc sartam et tectam proferimus, a Frontoniana et Vosiana longe diversam et cum Saviliana magis consonantem; hisce autem, quibus (rectene, an secus, haud examinato) Homilia, de qua hic agitur, edituam se prolixius exemplar contractiori per Frontonem Ducaūm vulgato præfert, mox sequentia isthæc, quæ ad institutum nostrum proprius spectant, verba subjungit: Is, qui Chrysostomi nomen in titulo (Homilia scilicet, de qua hic sermo) ementitus est, sese fingit, populo suo ultimum valedicere: "Tempus resolutionis meæ instat, " inquit. Hic omnia *vobis* signa sese statim offerunt. Stylos humilis abjectusque, a Chrysostomi orandi genere totu cœlo diversus: dictio inelegans est; Grammaticæ leges plerumque violantur, Epitheta insipida ad nauseam usque accumulantur. Domum Dionysius Areopagita ut scriptor celeberrimus memoratur.

43 Hujus tamen Scripta, quæ spuria apud eruditos omnes habentur, aliquot post mortem Chrysostomi saeculi confecta publicataque sunt. *in medium*  
*hic adducta,*

Inter hereticos recensetur Nestorius; unde arguitur, quanta fuerit Græculi hujus, qui nimis diclam Homiliam Chrysostomo affinat, imperita. Ita laudatus scriptor; Homilia autem, S. Chrysostomo ita abs illo adjudicata, teuctus, in quo Nestorius inter hereticos seu potius fidei inimicos recensetur, sequentibus hisce concipitur verbis: Ubi Marcion, ubi Valens, ubi Manes, ubi Basilides? Ubi Nero, ubi Julianus, ubi Arius, ubi Nestorius, ubi omnes veritatis adversarii, de quibus clamabat Ecclesia, "Circumdederunt me canes multi?" Porro, ut modo, cur Homilia, de qua nobis hic sermo, S. Chrysostomo, quod in ea Nestorius celut hereticus memoretur, abjudicanda sit. intelligas, S. Chrysostomus, uti tom. 4 Septembribus, in quo de Sancto illo apud nos actum, jam docuimus, anno 427 Vitam hanc mortalem cum immortali commutavit; Nestorius autem eo dumtaxat tempore circiter heresim suam formare incepit, nec prius, quam cum aliquot adhuc anni post essent elapsi, pro heretico palam habitus fuit. Quod cum ita sit hereticis illum accensere S. Chrysostomus non potuit, huiusque proinde Homilia, in qua id sit, certissime adjudicanda est. At vero erit fortassis, qui, ne Homiliam illam, quam interim Joanni Jejunatori, Constantinopolitano ab anno 582 ad annum usque 595 patriarche, Pearsonius cum Ussorio loco supra cit. adscribit, S. Chrysostomo falso esse suppositionem admittere cogatur, modo hic reponat, in jam recitatum illius textum interpolatoris recentioris manu Nestorii nomen esse intrusum. Verum etsi quidem Oratio illa seu Homilia a non paucis, ut Montauconus per verba, num. 42. huc transcripta, post plurimum ejusdem exemplarium inspectionem docet, aucta retractata et mutata sit, nihil tamen, quod in exemplari ullo Nestorii nomen desiderari, suadeat, vel laudatus Montauconus, vel alius quiscumque scriptor suppediat.

44 Adhæc esto etiam, Nestorii nomen in præfatam Homiliam seu in proxime recitatum hujus textum a recentiori interpolatore fuisse intrusum, nec hinc consequens erit, ut Homilia illa pro genuino S. Chrysostomi facta sit habenda. Alia enim suppositionis seu *vobis* indicia, quæ verbis supra recitatis Montauconus aligat,

common-  
strant, sup-  
posito, fa-  
ctum fuisse  
probatur.

AUCTORE  
C. B.

legat, satis superque, esse illam spuriis seu Sancto huic perperam attributis Operibus accensendam, ostendunt. Verum etsi etiam, pro genuino Chrysostomi fætu Homiliam eamdem, cui adeo a recentiori ævi interpolatore Nestorii, tamquam heretici, nomen fuerit insertum, esse habendam, tantisper daremus, nec sic, ut Dionysii Areopagita Opera a S. Chrysostomo fuisse citata evincas, quidquam ex illa habebis. Cum enim (adi num. 42 recitata Montfauconis verba) a multis aucta, retractata ac mutata sit dicta Homilia, sitque euidem, ut pro legitimo Chrysostomi fætu queat haberi, fuisse in illam Nestorii nomen ab interpolatore intrusum, asseverandum, pari ratione nec minori fundamento affirmari poterit, fuisse etiam in eamdem Homiliam Dionysii Areopagita nonen intrusum; id autem si adstruatur, nihil sane, quod a Chrysostomo Dionysiana Opera fuisse laudata, evincent, e sepius jam memorata Homilia habebitur; ut proinde, quocumque modo hæc consideretur, neutiquam sit suadere nata, a Chrysostomo seu laudata seu indicata fuisse S. Dionysii Areopagita Opera. Atque ita, quod cap. præsenti ostendendum erat, seu, Dionysiana Opera vel a primo Nicæno concilio vel a SS. Athanasio, Gregorio Nazianzeno et Chrysostomo citata seculo iv fuisse, certo non probari, modo habemus; anne autem id, quantum ad duos alios, de quibus adhuc disceptatur, satis probetur, cap. sequenti discutiemus.

## CAPUT III.

An Joannes Darenensis, qui Commentaria in utramque Dionysii Areopagite Hierarchiam scripsit, seculo quarto floruerit, et an is, et Isaac, qui Areopagitam citasse traditur, S. Ephremi discipuli exstiterint.

C

Joannem,  
Darensem  
archiepiscopum,  
qui in  
Areopagitam  
scripsit, at-  
que Isaacum  
Syrum

**C**abassutius in Historiarum, Conciliorum etc. Notitia Ecclesiastica pag. 293, num. 4 sic scribit: Abrahamus Echellensis Maronita, multiplici rerum scientia et linguarum Orientalium peritia insignis, in sua ad Joannem Morinum, Oratori Jesu presbyterum, epistola fidem facit, Joannem episcopum Darensem Syrum scripsisse quartu saeculo Commentarios in utramque Dionysii Areopagite Hierarchiam; Isaacum præterea Syrum, sancti Ephremi discipulum, qui floruit saeculo tertio ad quartum vergente libros elucubrassæ de Angelis, in quibus testimonio Areopagite frequenter uitur. Affirmat vero Echellensis, rem esse sibi plane compertam, cum libros istorum Syriae scriptos saepius perlegerit. Ita ille; Echellensis autem de Joanne, Darenso episcopo, seu potius ob infra dicenda metropolita, non tantum, quod hic asseritur, datis ad Morinum litteris, verum etiam in suis in libellum Hebed-Jesu auctoris Syri Adnotationibus, luce publica una cum hoc donatis, asseveravit. Docet id ipsem, quem ab Echellensi litteris conventum, Cabassutius ait, Joannes Mo-

rinus, ita de Sacris Ecclesiae Ordinationibus in suis in Syrorum Ordinationes Adnotationibus pag. 493, num. 22 scribens: Abraham, Echellensis Maronita, vir egregie doctus et de literis Orientalibus bene meritus, edidit nuper Latine et Syre libellum Hebed-Jesu auctoris Syri et Adnotationibus illustravit: in quibus ait, Joannem, Dara in Syria episcopum, Commentarios in S. Dionysii libros scripsisse et eorum exemplar antiquum se habere, in quo scriptum erat, abatem quandam Syrum illum librum cum ccl aliis voluminibus an. Alexandri mcccxxxii emisisse, hoc est, Christi cmxxxi; Joannem autem illum, Darensem episcopum, scribit Abraham, quarto seculo vixisse.

46 Verum hoc posterius nullo arguento docet. Illustrissimus et doctissimus presul Franciscus Bosquetus, Lutubensis episcopus, cum Roma hoc andisset, librum describi curavit, secumque Parisiorum exemplar asportavit, et cum

qui illum ei-  
tavit, ante  
seculum v  
floruisse,  
Echellensis  
asseruit;

hæc Syriaca prelo eudi inciperent, Joannis Darenensis Opuscula se exscribi curasse, mihi significavit, codicemque ipsum mihi tradidit utendum. Librum nactus multis locis evolvo, sed nihil mihi occurrit, quod tantam antiquitatem argueret. Hæc laudatus Morinus; nonnullis autem adhuc, quæ, quod postremo ait, evincent, quæque ego, quod alia infra a me alleganda validius id præstant, omitto, præmissis, subjungit: Ferunt hodierni Syri, Joannem Darensem S. Ephremi discipulum fuisse. Quod si itaque et Syris hac in re et Abrahamo Echellensi in omnibus, quæ, Morino et Cabassutio testibus, de Joanne Darenensi et Isaaco Syro memoria proditum reliquit, fides adjungenda sit, hi ambo S. Ephremi Syri, qui, quemamodum ad 1 Februarii diem, quo de illo apud nos jam actum, docuimus, anno 378 diem extremum clausit, fuerint discipuli; ac alter quidem, seculo tertio natus, in scripto a se de Angelis Tractatu Areopagite testimonio frequenter usus fuerit; alter vero Commentaria etiam in utramque Dionysii Hierarchiam seculo iv scripserit. Verum, etsi quidem, Joannem, Darensem archiepiscopum, Commentaria in ambas Areopagite Hierarchias concinnesse, et Isaxcum Syrum Tractatum de Angelis scripsisse frequenterque in hoc Areopagitam citasse, Echellensi credam, omnino tamen, F duos illos scriptores, Joannem videlicet, archiepiscopum Darensem, et Isaxcum, nec quarto Ecclesie seculo tertio senescente vixisse, nec umquam sub S. Ephremi ecclesie Edessene diaconi, disciplina fuisse versatos, indubitatum, quidquid etiam Echellensis dicerit, appareat.

47 Ac primum quidem seu Joannem, qui Dara, Syriæ urbis in Persarum confiniti, archiepiscopus eastiteris, Commentariaque in ambas Dionysii Areopagite Hierarchias scripserit, seculo quarto quintoce in vivis non fuisse, imo necesse potuisse, laudatus problematis auctor Sect. 2, part. 1, propositione 2, articulo 7 probat. Verba, quies id in Latina illius anno 1756 Venetiis adornata editione prestat, hue transcribo, correctionem tamen, ubi versionem (neque enim, qui Problema illud e Gallico Latinum fecit, sal feliciter ubique hac in re est versatus) minime tolerandam exhibent, adhibituras; quod et alias, ratione eadem occurrente, in Latinis aliis Problematis ejusdem textibus transcribendis faciendum duxi. Dicta interim verba sic habent: In tota, qua late patet Asia, intra cujus provincias etiam Syria continetur, duo tantummodo extant loca, quæ Da-

ras  
verum Joan-  
nes, quem  
verbis hic re-  
citatis, Da-  
rensem archi-  
episcopum se-  
culo iv et v

A ras sive Daria, ut alii volunt, appellantur. Prior Daras, quæ nunc Tauris appellatur, est oppidum Cœlesyrie, id est, Syriae inferioris, quæ est una ex Palæstina partibus. Posterior est urbs Mesopotamiae, inde dicta Anastasiopolis, quatuor aut quinque leucis ab urbe Nisibi distans. Porro certum est, in neutro horum locorum potuisse quarto seculo hunc Joannem archiepiscopalem cathedralm tenere. Non quidem in priori; primo enim incredibile videtur in loco ignobili, quemadmodum erat tunc temporis Daras, metropolitana sedem fuisse constitutam, cum ex veteri Ecclesiæ disciplina archiepiscopatus nusquam in pagis erigerentur. Secundo hæc Daras non distat nisi duabus leucis a Damasco, qua urbs olim fuerat Syriæ, nunc Phoenicia caput et nona sub Antiocheno patriarcha metropolis. Non potuit igitur esse archiepiscopi sedes, nisi duas metropoles statueret velimus duabus leucis tantum inter se distantes; quod a vero prorsus abhorret. Tertio hæc Daras sita non est in extremis Persarum finibus, cum Persidem inter et Syriam intercedat Arabia. Hic igitur Joannes hujusce oppidi, quod Daras appellatur, archiepiscopus esse non potuit.

B 48 Nec pariter in altera Daras, dicta Anastasiopoli, in extremis Persarum finibus sita, hæc archiepiscopalis cathedra, in qua hic Joannes quarto vel quinto seculo sederit, potest collocari, cum ex certissimis monumentis constet, tunc temporis nondum existitisse hanc urbem, et seculo tantum sexto fuisse a fundamentis erectam. Anastasius enim Orientis imperium occupavit anno CDLXXXI et post septendecim annos, id est, anno DVIII, hanc urbem condidit in agro quodam, qui Daras vel Daria dicebatur, quia in eo Alexander Magnus insigne prælum cum Dario commiserat totumque ejus exercitum profigaverat. Nec Anastasius solum nomen huic urbi contulit, sed eam etiam fortissimis mænibus cinxit ad retundendos Persarum impetus, et Mesopotamiam ab eorum incursibus liberandam. Eam pariter magnis ac pulcherrimis ædificiis ornavit; templo, porticus, balnea ad incolarum commodum in ea extrixit, nihilque omisit, quo eam nobilissimam ac magnificissimam redderet, quemadmodum post Nicephorum tradit Evagrius. Cum igitur ex horum duorum historiorum testimonio constet, imperatorem Anastasiū anno sollemmodo DVIII hanc urbem adificantam suscepisse, non potuit hic Joannes quinto seculo hujusce urbis archiepiscopatum tenere. Non diffiteor quidem, Procopium asserere, hanc Daram vicum vel pagum fuisse, antequam Anastasius eam in urbem erigeret; at inversim prorsus est, archiepiscopalem sedem in loco illo fuisse constitutam, cum sedes tantummodo episcopalis fuerit, postquam ab imperatore in magnificam ac munitissimam urbem commutatus est. Quod si Daras ante annum DVIII civitas haud fuerit, qui Joannes seculo quarto illius esse potuit archiepiscopus? Oportet igitur, ut in Persarum confiniis Daras altera, cuius esse potuerit archiepiscopus, assignetur; cum porro Conciliis, per quinque priora Ecclesiæ secula celebratis, nullus unquam legatur subscriptissime episcopus vel archiepiscopus Daras vel Darie in confiniis Persarum, necessario affirmandum est, urbis illius archiepiscopum non sedisse hunc Joannem ante sextum seculum, ac proin nec fuisse S. Ephremi discipulum.

*esse non posse  
tuisse, auctor  
anonymus  
probatur.*

49 Hactenus anonymous Problematis auctor, luculentissime sane, Joannem, quarto aut etiam quinto seculo Darensem archiepiscopum esse non potuisse, atque adeo nec S. Ephremi, Ecclesiæ Edessense diaconi, discipulum fuisse, commonstrans. Verum quandam ergo Jonnes, Darenensis archiepiscopus, qui in utramque Dionysii Areopagitæ Hierarchiam Commentaria scripsit, in vicis existit, sedemque illam est moderatus? Docet id nos Josephus Assemanus, Syrus Maronita, Bibliotheca Orientalis, qui anno 1721 typis Romanis prodidit, tom. 2 pag. 118, ita ibidem de Joanne, episcopo Daresi, scribens: De Joannis astatate variant scriptores. Abraham Ecchellensis Not. in Hebed-Jesu pag. cxxxii eum seculo quarto vixisse scribit. Naironus in Euopl. par. 2, pagina cxv inter quintum et sextum saeculum floruisse contendit. Joannes Morinus Not. in Syrorum Ordin. num. xxii, pag. cccxxii ad saeculum septimum rejicit, et post annum Christi DCXCII scripsisse affirmat. Gulielmus denique Cave in Hist. liter. to. 2, pag. cxxxii inter sextum et septimum saeculum collocat. Verum nec eum ante annum Christi DC florisse, nec ultra annum DCCL astatem ejus extendi posse, duobus maxime argumentis ostenditur.

AUCTORE  
C. B.  
inter annum  
700 et 850,

E  
*ut alia, quæ  
ex Assemano  
hic adducuntur,*

50 Primum, quia is Philoxenum Hieropolitanum, Severum Antiochenum, Jacobum Sarugensem, Joannem Philoponum, et Hagarenos in Opero suo nominat, quinti nimirum, sexti et septimi saeculi homines, quorum Philoponus, si Abulharagli historiæ Dynastiarum credendum, in vivis erat, quum Amrus sub Oмаро, Saracenorum rege, anno Hegiræ xxi. Christi DCXL Alexandria expugnavit. Alterum, quia ejus opera in vetustissimo codice membranaceo descripta habemus, quem Moses Nisibenus, abbas Scetensis, pro cœnobio suo se comparasse testatur anno Christi cxxxix, ut ex sequenti adnotatione codici preffixa colligatur. In honore, et decus, et exaltationem monasterii sanctæ Deipara Syrorum, quod in Scetensi deserto situm est, studiose comparavit librum hunc una cum aliis plurimis, videlicet bis centum et quinquaginta, humilis ac peccator Moyses Archimandrita, qui plerosque emit, et quosdam dono sibi oblatos accepit a nonnullis, quum in urbem Bagdadum pro negotiis hujus sacri deserti, et monachorum ibidem commorantium profectus est. Deus, cuius nominis pro gloria, et propter legentium in eis utilitatem, laborem hujusmodi suscepit, parcat ipsi, et defunctis suis, et omnibus, qui partem in ipsi habent, et retrubuat eis in regno celorum. Nulli autem hominum fas esto per vivum Dei verbum, quemquam ex iis quoquomodo sibi arrogare, et in suum jus convertere, aut adnotationem hanc delere, vel expungere aut abradere, aut eos cuiquam testamento legare, aut ex hoc cœnobio extrahere. Qui secus ausus fuerit, anathema sit. Parce animæ tue, miser.

*common-  
strant, sedem  
illam occu-  
pavil, quar-  
toque proto-  
secuto haud  
floruit;*

51 " Accidit autem eorum adventus in hoc cœnobium una cum predicto Moyse Archimandrita sexto post anno, nimirum anno Graecorum millesimo ducentesimo quadragesimo tertio, " Christi CMXXII. Codex ille pertinuit olim ad Cl. Abrahamum Ecchellensem, cuius mentionem is facit tum in Notis ad Catalogum Hebed-Jesu pag. cit., tum in

AUCTORIA  
C. B.

in Indice Auctorum, quorum testimonio usus fuit in suo Eutychio vindicato: nunc vero in Biblioteca Vaticana servatur inter Codices Ecclesienses num. xvi, qui, quum ante annum Christi cmxxxii scriptus fuerit, auctorem octavo in nonum vergente saeculo claruisse, necesse est. Certe eum anno Christi ccxxv Liturgiam edidisse, observat auctor Catalogi Liturgiarum apud Schultingium loco infra citando. *Ita laudatus Assemanus; etsi autem, Joannem, Darrensem episcopum, de quo agit, Commentaria in utramque Areopagite Hierarchiam scripsisse, verbis jam datis non edicat, in Scriptorum tam, quae deinde, nonnullis adhuc premissis, a Joanne illo contexta, commemorat, Catalogo Commentaria ista seu libros, in caelestem et ecclesiasticam Areopagite Hierarchiam conscriptos, recenset; ut certe de eodem, de quo Echellensis, Joanne Darrensi loquatur, utique proinde memoratus ab eodem Echellensi Joannes Darrensis, non seculo quarto, ut ait, sed inter annum 700 et 850 floruerit, certeque Ephremi, anno 378 vita functi, discipulus haud exstiterit, contra ac B Syri hodierni contendunt.*

*Isaacus autem, quem nec oblique anachronismo S. Ephremi discipulum*

52 Anne Isaac, qui Tractatum de Angelis scripsisse sepeque in hoc Areopagitam citasse, ab Echellensi, ut supra docui, memoratur, seculo tertio ad finem vergente floruerit ac S. Ephremi Syri discipulus exstiterit, modo discipiciamus. Tam hoc, quam illud secus habere, anonymous Problematis plus semel jam memorati auctor probatur, anachronismum ab iis, qui Isaacum illum seculo tertio ad finem vergente floruisse simulque S. Ephremi discipulum fuisse, contendunt, manifesto committi, in antecessum ostendit, sequentem arguens in modum: Antequam Isaacum in medium proferam, qui est alter quarti seculi scriptor, qui frequenter S. Dionysium Areopagitam citasse dicitur, notandum occurrit anachronismus, qui vim omnem hujusce argumenti elevat. In Cabassutii verba, quibus is adstruitur, "Isaac, sacerdos Syrus, " qui floruit seculo tertio ad finem vergente, "Tractatum elucubraverat de Angelis, in quo "frequenter testimonio Areopagite utitur. " Sic loquitur Cabassutius, cum, Abrahhamum Ecchellensem de his duobus S. Ephremi discipulis ad Morinum scripsisse, nos docet. Sed quomodo conciliari possunt haec duo, Isaac nimirum floruisse tertio seculo ad quartum vergente, et eumdem fuisse S. Ephremi discipulum? Etenim si sub finem tertii seculi vel sub initium quarti floruisse hic S. Ephremi discipulus, paulo ante vel saltem eodem tempore clarere pariter debuisse S. Ephrem ejus praceptor; hoc autem cum chronologia hujusce patris coherere non potest, quia tunc temporis vix natus erat. Sozomenus refert, ipsum Nisibini natum, vel in ejus viciniis; sed tempus non designat, quo natus sit; probabilius tamen dici potest, ipsum produisse in lucem Magni Constantini tempore, qui anno ccxvi aera Christianae imperator est factus. Sed quidquid sit de tempore, quo S. Ephrem natus est, illud tamen certum ac indubitatum est, ipsum fuisse S. Jacobi Nisibeni discipulum ad mortem usque hujus S. episcopi, quae juxta Baronium contigit anno ccxxxviii; inversimile autem est, ipsummet S. Ephremm, qui adolescens tunc erat, et S. Jacobi auditor, discipulus habuisse sub sua disciplina.

53 Prætererea S. Ephrem, Edessenæ ecclesiae statui posse, diaconus, ad superos abit anno ccclxxviii, die prima Februarii juxta Latinos vel die xxviii Januarii juxta Gracos; Valens enim imperator, qui mense Augusti ejusdem anni decessit, adhuc in vivis degebat, ut S. Hieronymus animadvertit, cum obit S. Ephrem; aliunde vero certum exploratumque est, S. Ephremum uno mense vivisse superstitem S. Basilio, qui die prima Januarii anno ccclxxviii mortuus referunt. Constat igitur evidentissime, anno ccclxxviii ex humana cessisse S. Ephremum. Porro si Isaac fuit S. Ephremi discipulus et sub finem tertii seculi vixit, cum discipulus magistro aetate prieire non possit, debut saltem S. Ephrem florere eodem tempore; ex quo sequitur, ipsum claruisse in Ecclesia per annos octoginta circiter; quod nemmo adhuc asserunt, nec cum iis, quae supra dimicimus, potest coherere. Hic igitur Isaac vel non fuit S. Ephremi discipulus, vel, si fuit, non potuit florere seculo tertio ad quartum vergente. Porro hisce de anachronismo, qui, si is S. Ephremi statuatur discipulus, committitur, premissis, nullum in ecclesiastica Historia Isaacum, qui S. Ephremi diaconi potuerit esse discipulus, reperiri, idem auctor contendit. Ab initio, inquit, tertii seculi usque ad finem sexti tres tantummodo extant auctores, qui Isaaci nomen prese ferunt. Primus est, quem Gennadius in numero eorum scriptorum recenset; qui ante quartum seculum floruerunt; hic autem procul dubio Judæus fuit, cum liber ejus hunc titulum preferat: Fides Isaci ex Judæo. Secundus (adi in Catalogo cap. 66 Gennadium) quinto seculo vixit, et sub imperio Leonis et Marciani circa annum CDLIV mortuus est.

54 Tertius ad finem usque sexti seculi vixit, et S. Gregorius Papa de eo meminit in tertio suorum Dialogorum libro. Quemadmodum igitur hic postremus Isaac nimis diu post S. Ephremum vixit, ut possit statui ejus discipulus, discutendum remanet, ute ex illis eos quatuor characteres preferat ejus Isaaci, de quo controvertitur, videlicet 1. An floruerit, sub extremum tertii seculi, vel sub initium quarti. 2. An fuerit natione Syrus. 3 An S. Ephremum praepotente audierit. 4 An lingua Syriaca scripsit. Isaac porro ille, qui S. Dionysium in Tractatu F de angelis citasse fertur, confundi non potest cum eo, de quo loquitur Gennadius. Primo quia prior ille Isaac Syriace scripsisse fertur, hic vero Grace. Secundo quia prior elucubravit Tractatum de Angelis; hic vero non de Angelis, sed de Trinitate et Incarnatione disseruit, quemadmodum videtur est in patre Sirmondo, qui illius Opera ex manuscriptis Pitheenianis bibliothecæ extracta publica luce donavit, nihilque asserit de hoc tractatu de angelis, quem Areopagite patroni ipsi falso affingunt; quin imo ipsi sancti Dionysii vindicent hunc librum nondum, nec Gracos, nec Latinos scriptores, quia Syriacam linguam non satis callebant, hujusce Isaaci, S. Ephremi discipuli umquam minimis, verum Judæus, de quo est controversia, cognitus fuit a Gennadio, ejusque liber de Trinitate et Incarnatione laudatus legitur, et in bibliotheca Patrum exaratus: Isaac igitur, de quo loquitur Gennadius, alius est ab eo, qui Dionysium Areopagitam citasse creditur.

55 Quod

idem dictus  
auctor anno-  
nymus con-  
tendit.

A 55 Quod spectat ad alterum, qui circa dimidiū quinti seculi decessit, verosimile non est, ipsum, quamvis natione Syrum, fuisse tamen S. Ephremi discipulum, cum inter mortem utriusque anni ferme octoginta intercedant; decessit enim S. Ephrem anno ccclxxviii et Isaac anno cdliv. Hoc autem certum est, hujusc Isaacī, dē quo loquimur, libros, quorum catalogum exhibet Trithemius, in Bibliotheca Patrum reperiri, nullamque ibi fieri mentionem alicujus libri de angelis, ab hoc auctore conscripti; quod evidentissime evincit, hunc Isaacum cum eo confundit non posse, qui in suo supposito Tractatu de Angelis S. Dionysii testimonia frequenter usurpet. Tandem Sozomenus, de discipulis S. Ephremi verba faciens, inter illustriores recenset Abbam, Zenobium, Abrahamum, Simeonidem, nihilque habet de Joanne Darensi et Isaaco, qui certe ob celebratam eorum doctrinam inter hujusc S. Diaconi auditores primas tenere debuissent. Haec omnia argumenta simul sumpta possunt cordato cuique fidem facere, hos B duos scriptores nec quanto vixisse Ecclesiae seculo, nec umquam sub S. Ephremi, Edessenī diaconi, disciplina fuisse versatos. Hactenus ille; verum quem tandem extitisse dicemus Isaacum, qui in conscripto a se atque ab Echellensi lecto Tractatu de Angelis Dionysium Areopagitam frequenter laudavit?

non aliis,  
quam, qui  
et tribus ho-  
monymis,

56 Assemamus supra laudatus Bibliotheca Orientalis tom. I, qui anno 1719 prodit, tres potissimum, quibus nomen Isaac fuerit, recenset. Ac horum quidem, quorum duo priores a Gennadio in Catalogo cap. 26 et 66, suprake A appareat, ipsum floruisse circa annum ccclxxx. Nam primittitur Macario Egyptio et Evagrio Pontico, quorum etas ad annum ccxli extenditur, saltem Macarii, quem circa annum ccclxxxx obiisse, infra ostendemus. Certe Sirmondus Isaacum ante annum collocat.

C Ephremi discipuli accenset auctor Syrus Vita ejusdem in Cod. Nitrien. V. Plurimos, inquit, "Ephremus habuit Auditores: insignes tamen prae ceteris ejus discipuli celebrantur Zenobius, ecclesie Edessenae diaconus, Isaac, Simeon, Abraham, et allii, quos consulto praetermittimus. Ejusdem meminerunt Syri, Arabesque scriptores fere omnes, ut Joannes Maro in Tractatu adversus Nestorianos et Eutychianos: Gregorius Barhebreus, vulgo Abulpharagius, in Histor. Dynastiarum pag. lxxxvi, Georgius Elmacinus Homaidus in Chronico de Theodosio Juniore, et Ebnarrahebus in Chronico Orientali, quod Cl. Abraham Echellensis edidit, pag. cxxxv, licet perperam eumdem cum altero Isaac presbytero Antiocheno confundant, de quo infra sermo erit.

ab Assemanno in Biblio-  
theca Ori-  
entali per ver-  
ba,

57 Huic Isaaco locum inter scriptores Syros tribuit laudatus auctor Vitæ sancti Ephremi loco citato; "Porro singuli ex ejus discipulis se- cundum datam sibi sapientiam Sermones, et Expositiones, seu Commentaria scripserunt: et Divino lumine illustrati, multis mortalibus ve-

" ritatis lucem et sempiternam salutem attule- runt. " Ei, si bene conjicio, adscribendum est Opus, quod refert Gennadius in Catalogo cap. 26 in haec verba: "Isaac scripsit de tribus Per sonis sanctissima Trinitatis, et Incarnatione Domini Librum obscurissimae disputationis et involuti sermonis: " quem Cl. Jacobus Sirmondus inter Opuscula veterum Patrum dogmatica editid Parisiis anno MDCXXX. Nam Isaac alter, quem idem Gennadius cap. lxvi Presbyterum Antiochenum vocat, non Ephraemi discipulus fuit, sed Zenobi, ut infra ostendemus. Quod vero Sirmondus ex Codicis Pithosani fide notavit, Isaacum istum ex Judeo Christianum fuisse, suspicabatur vir doctus aliquod in eo codice vitium. Quandoquidem, si Isaac, Judaica secta relecta, Christianam fidem amplexus fuisse, id utique Gennadius, ejusque abbreviator Honori Augustodunensis in Catalogo notassent. De eius aetate haec scribit Suffridus Petri Leovardiensis in Notis ad Catalogum Gennadii: " Hic Isaac neque Trithemio, neque ejus appendice notus est; floruisse autem videtur circa annum ccxli, quantum ex consequentia Catalogi apparet, " ret. " Imo ex consequentia Catalogi apparat, ipsum floruisse circa annum ccclxxx. Nam primittitur Macario Egyptio et Evagrio Pontico, quorum etas ad annum ccxli vix extenditur, saltem Macarii, quem circa annum ccclxxxx obiisse, infra ostendemus. Certe Sirmondus Isaacum ante annum collocat.

58 Neque obstat, quod idem Isaac apud Gennadium cap. xxvi et apud Sirmondum p. cli duas in una Christi persona naturas diserte asserit. Nam his etiam vocibus plures Graecos Latinosque patres ante Ephesinæ et Chalcedonensis Synodi tempora usos fuisse, demonstrat Petavius de Incarnat. lib. iii cap. vi et vii. Hæc omnia de primo e tribus dictis Isaacis, qui, contra ac laudatus Problematis auctor estimavit, S. Ephremi discipulus fuit; Assemamus; de secundo autem ex iisdem tribus Isaacis seu de Isacco, presbytero Anthiocheno, sequentia in dicto Orientali Bibliotheca pag. 207 prodit memoria: Isaac, cognomento Magnus, presbyter Antiochenus, claruit sub Theodosio Juniore, et Marciiano imperatoribus medio quinto seculo. Praeceptorem habuit Zenobium, S. Ephremi discipulum, uti ex Joanne Barsusan, Jacobitarum Patriarcha, ad calcem codicis nostri Syriaci iv adnotavit Abraham Mardenus presbyter, cuius verba infra describemus: idque etiam colligitur tum ex ejusdem Isaaci scriptis adversus Nestorianos et Eutychianos; tum præcipue ex carmine illo, quo ruinam Antiochiae planxit: Nestorius enim anno Christi ccxxix heresim suam publicavit; Eutyches vero circa annum ccxxxviii. Ruina demum Antiochiae contigit anno ccclxxix. Quæ certissima temporis epocha, Isaacum non Ephraemi, ut nonnulli scribunt, sed Zenobii discipulum fuisse, convincit.

59 Nam S. Ephremus ejusdem Zenobii magister decessit juxta Syros anno ccclxxiii vel anno ccclxxviii juxta alios, ut diximus supra pag. lvi, eoque tempore Zenobius ecclesia Edessenæ diaconus erat, ut pag. xxxviii demonstratum est; atque adeo paulo post prædictum annum, hoc est, circa annum ccclxxxx nostrum Isaacum videtur habuisse auditorem. Hinc diluitur conjectura Nairomi, qui in Euoplia par. i pag. xxxvii Isaacum istum cum altero cognomine Ninivita confundit.

Nam

dantur, me-  
moratis,

AUCTORE  
C. B.

Nam ille quidem episcopus fuit, et post annum floruit, ut suo loco demonstrabimus: Isaac vero noster paulo post Chalcedonensem Synodum simplex presbyter decessit. Pagina porro 210 Isaacum, de quo haec scribit, anno 460 vita functum esse, ostendit, ac deinde pag. 445 de tertii e supra dictis Isaacis, quem e monacho Ninivitarum episcopum iterumque deinde ex episcopo monachum, ac genere Syrum existisse, e scriptore anonymo in antecessum docuit, etate ita scribit: Sed Isaaci atas clarius demonstratur ex ipsiusmet scriptis, quae in Bibliotheca nostra extant. Nam in laudato quidem Cod. Nistriensi xx pag. cxxv Jacobi Sarugensis, quem initio sexti saeculi clarius supra ostensum est, testimonio ab ipso usurpat. In Graeco autem Ms. Codice ccxxxi, in quo nonaginta ejusdem Isaaci sermones a Patrio et Abrahamio in sancti Sabae Laura Monachis e Syriae in Graecum translati continentur, postremum locum occupat ipsius Isaaci "Epistola ad S. Simeonem Stylitam juniores, cognomento Thaumastoritam, qui in Σαναστρῷ ἦρε, in mirabili monte prope Antiochiam sub Justiniano ac Justino juniore, supra columnam sanctissime vivebat, et anno Christi nxcii, die xxvi Maii sub Mauricio imperatore in celum evocatus est; ut liquet ex Euagrio Hist. eccl. vi cap. xxiii et ex Nicephoro Magistro in ejusdem Vita cap. ult.

*tertio loco' recensetur,*

60 Sexto igitur saeculo ad exitum vergente Isaacum nostrum floruisse, necesse est. Hinc Naroni in primis sententia rejicienda, qui Euopl. Par. i cap. 2 num. xxii Ninivitam hunc Isaacum cum altero S. Ephraemi discipulo confundit. Lambecii insuper, et Guillelmi Cave conjectura nequaquam admittenda, qui existimant, nostrum Isaacum post abdicatum episcopatum ex eremo in Italiam venisse, et prope Spoleto in Ascertio ab ipso condito vixisse; ac proinde unum eundemque ipsum cum Isaaco faciunt, cuius mores, et miracula S. Gregorius Magnus Dial. lib. iii cap. xiv describunt, effatum hujusmodi in ore solitum fuisse habere testatum, "Monachus, qui in terra possessiones querit, monachus non est." Noster enim Isaac ex Mesopotamia non in Italiam, sed in Aegyptum perrexit, ubi in Scetensi eremo diem clausit, ut ex laudata ejusdem Vita colligitur. *Alque ita postremi etiam e tribus dictis Isaacis notitiam habemus;* anne autem quis ex illis Tractatum de Angelis, in quo Areopagitam frequenter laudavit, scripsit, modo discipulamus. Id sane duos priores, quorum alter anno circiter 400, alter vel anno 459 vel haud diu, ut apparel, post vivere desit, non fecisse, vel ex eo liquet, quod Assemanus, Opera abs illis composita recensens, hisce Tractatum de angelis nec annumeret, nec quidquam, unde, ab alterutro lucubrationem ejusmodi fuisse elaboratam, suspicari fas sit, suppeditet.

*vero similiter me est;*

61 Adhac antiquior e duobus dictis Isaacis, quem S. Ephremi discipulum, Syrumque natione existisse, supra recitatis verbis docet Assemanus, unum dumtaxat, qui a Gennadio in Catalogo cap. 26 memoratur, de Sanctissima Trinitate ac Domini Incarnatione scripsisse referunt librum, nihilque, quod altiarum ab eo scriptarum lucubrationum suspicionem ingerat, occurrit; quod autem ad secundum seu juniores e dictis duobus Isaacis spectat, Opera quidem ascetica non pauca, ab eo composita, Assemanus Bibliothecæ Orientalis tom. i, a pag. 214 recen-

set; verum non magis haec inter, quam inter re- D censita (adi num. 55) a Trithemio et in Bibliothecam Patrum Lugdunensem illata Isaaci hujus Opera ullum occurrit, quod vel qualemcumque Tractatus de Angelis speciem præferat. Assemanus quidem, Isaacum præterea, de quo hic sermo, Opera polemica elucubrasse, horumque dumtaxat pauca sese habere, loco citato etiam indicat; verum inter polemica Isaaci illius scripta, quae Assemanus non habuit, quoddam existit, in quo de Angelis Tractaretur, nihil omnino suadet. Restat ergo, ut, num Isaac, cuius notitiam tertio loco ex Assemano supra dedimus, Tractatum de Angelis forsitan scripsit, examinemus. Etsi quidem abs hoc lucubrationem hujusmodi fuisse elaboratam, nuspian Assemanus diserte affirmit, fuisse tamen ab Isaaco illo Dionysium Areopagitam de Celesti Hierarchia laudatum, pag. 431 docet, ibidem etiam adjungens, inter primos Dionysii Areopagite seu hujus Operum laudatores eundem, de quo nobis hic sermo, Isaacum existit. Adhac de Isaaco isthac, quem genere Syrum fuisse, docet, pag. 446 ita generatim memorat: Isaac Ninivita septem composuit tomos de regimine Spiritus, de divinis mysteriis, de judicio et politia; quid si ergo e septem illis tomis existiter unus, in quo de celesti politia seu Agelis fuerit tractatum, isque idcirco in codice, qui Abrahamo Ecchellensi præluzit, Tractatus de Angelis fuerit in scriptus? Res sane omni veritatis specie non carat, filique adeo partim ex ea, partim ex aliis jam dictis, ut abs Isaaco illo Tractatum de Angelis, quem a se lectum, Abraham Echellensi (adi num. 45) dicit, Syriace fuisse conscriptum, mihi sane verosimillimum evadat.

62 Porro cum Abrahamo Ecchellensi et Syris, is autem Joannem Darensem et Isaacum, quorum alter commentaria in utramque Dionysii Areopagitæ Hierarchiam scripserit, alter Tractatum de Angelis, in quo Areopagita laudatur, elucubrabit, S. Ephremi discipulos fuisse, asseverantibus, fides facile omnis deneganda etiam haud sit, anonymus Problematis auctor, jam sextus laudatus, post verba supra recitata, quisnam esse possit Ephrem, quem Joannes et Isaac præceptorem haberint, conatur ostendere, sequentem hunc scribens in modum: Cum Abrahæ Ecchellensi auctoritas, qui hos duos auctores (Joannem Darensem scilicet et Isaacum) S. Ephremi discipulos, Syriaca lingua se legisse testatur, non ita facile rejicienda sit, ut ea, quæ asservit hæc auctor in epistola, ad Morinum data, cum iis, que saniori Critice magis conformia sunt, concilientur, asservare potest non sine aliquo fundamento, hunc Ephrem, de quo loquitur Ecchellensis; non esse sanctissimum illum Edessæ ecclesie diaconum, sed illum Ephrem Syrum, qui per varios honoris ac dignitatis gradus sublimem illam comitis Orientis dignitatem adeptus ad patriarchalem tandem Antiochenæ ecclesia sedem circa annum dxxvi evectus fuit. Hic igitur S. Antistes, qui, ut notat Photius, doctissimus erat, pluresque libros elucubraverat, tantum celebritatis famam sibi acquisiverat, ut merito conjici possit, plures atque traxisse discipulos, quos inter non sine veritatis specie recenseri possunt et hæc auctor, Joannes Darense appellatus, et Isaac Syrus, qui seculo sexto, ad finem vergente, decessit, quique eo tempore vixit, quo sub hujus S. Patriarchæ disciplina poterat versari.

63 Non

A 63 Non me latet, eos, qui volunt, hunc *discipulus* Isaac, qui S. Dionysium laudavit, fuisse Græcis Latinisque scriptoribus incognitum, ejusque libros nondum publica luce fuisse donatos, hanc nostram conjuncturam, veluti futilem, contempluros; sed ipsis reponere possumus S. Gregorius Papam hujus Isaac, qui sexto seculo floruit, meminisse et Trithemium (*scriptoris hujus Isaac a Gregorio Isaac est diversus*) ipsius texuisse elogium, pluresque eruditos Tractatum de Contemptu mundi, qui in Bibliotheca Patrum legitur, ipsi adjudicasse. Sed hac difficultate omissa, ilud certissimum est, quod, si hic Isaac, S. Ephremi, Antiochæ patriarchæ, discipulus adstruktur, ea ratio, que ex Joannis Darenensis et Isaac testimoniis eruitur, nullius momenti futura sit ad persuadendum, duos exitisse autores, qui quarto seculo Dionysii Opera per voluntaverit, et quorum unus utramque hujus Patris Hierarchiam Commentariis illustraverit, alter vero in suo de Angelis Tractatu textus quamplurimos citaverit. Nemo enim non videt, hos duos aucto-

B res, si hujusmodi libros, quemadmodum testatum facit Ecchellensis, evulgarunt, necessario vixisse post quintum seculum, quo tempore S. Dionysii Opera in plurimorum manibus versabantur, ac proinde non mirabitur, cum vel Joannem Darensem eos Commentariis illustrasse, vel Isaac eos laudasse cognoverit. *Hactenus Problematis auctor; itaque hanc quidem illius conjecturam, jam recitatis verbis propositam, qua, cuiusnam Ephremi discipuli Joannes Darenensis et Isaacus, Operum Dionysianorum laudatores, fortassis extiterint, adstruit, quantum ad Isaacum minime improbandam, existimo, modo ab Isaaco, per Gregorium Magnum Dial. lib 3, cap. 14 memorato, de quo illam format, ad Isaacum Ninivitam, tertio loco ex Assemani supra relatum, qui eodem, qua Gregorii Magni Isaac, seculo sexto floruit, Tractatumque de Angelis, ut jam docui, verosimilime scripsit, transferatur; quod autem ad Joannem Darensem spectat, cum hic uti e supra recitatis Assemani verbis liquet, inter annum 700 et annum 850 floruerit, Ephremi certe, Antiocheni ab anno 527, quemadmodum in Chronologica Patriarcharum Antiochenorum Historia, tom. 4 Julii apud nos præfixa, vide licet, ad annum usque 545 patriarchæ, discipulus esse*

C non potuit; ut indubie quantum ad Joannem Darensem, quem Syri quidem, at non item Echellensis, contra ac supra anonymus Problematis auctor notat, S. Ephremi discipulum facit, conjectura præfata locum haud habeat.



## CAPUT IV.

An S. Cyrillus, et S. Juvenalis, alter Alexandrinus, alter Hierosolymitanus seculo v patriarcha, S. Dionysii Areopagitæ Opera citarint.

**Q**uo Severiani seu Acephali heretici, unicam dumtaxat naturam, contra ac concilium Chalcedonense, anno 451 celebratum, defnierat, in Christo esse, contendentes, in concordiam cum Catholicis, laudati Concili definitioni adhaerentibus, adducerentur, Justinianus imperator hos inter et illos Collationem habendam curavit; que, quamvis a Labbeo, Acta illius, ab Innocentio, Maronix episcopo, conscripta, tom. 4 Conciliorum a col. 1763 suppeditante, anno 533 ob Justinianum ad Joannem Papam epistolam innectatur, anno tamen 532, uti ad hunc annum Pagius in Criticis ostendit, illigari debet. Isti autem Collationi, quæ die altero fuit repetita, interfuerunt episcopi, catholici quidem quinque, videlicet ipse net, qui id apud Labbeum loco cit. nos docet, Innocentius Maroniz episcopus, Hypathius, Ephesina civitatis archiepiscopus, Joannes Vesinus, Stephanus Seleuciensis, ac Anthimus Trapezuntinus; Severiani vero sex, Sergius nempe Cyri, Thomas Germanicæ, Philozenus Dulichii, Petrus Theodosiopoleos, Joannes Constantinæ et Nonnus Ceresinæ. Porro ut, præmissa hac notitia, ad id, quod ad institutum nostrum potissimum spectat, jam veniam, Hypathius episcopus secundo Collationis die cum statim sermo de Chalcedonensi, in quo, quod dixi, fuerat disfunctum, concilio fuisset ac institutus, a Severianis, qui id reprehendebant condemnabant, sciscitatus est, quid illud (Ad tom. Conciliorum cit. col. 1766) peccasset concilium: Severiani autem, id in eo, quod duas in Christo statuisset naturas, peccasse, responderunt, hancque hujus sui responsi, nonnullis adhuc præmissis, rationem reddiderunt: Beato...

Cyrillo et beato Athanasio, Alexandrinae civitatis episcopis, Felice etiam et Julio Romanae Ecclesiae, Gregorio quin etiam mirabilium factore et Dionysio Areopagita unam naturam Dei verbi decernentibus post unionem, hos omnes transgressi illi, post unionem præsumserunt duas naturas prædicare.

65 Adhac, cum allata pro naturæ Verbi divini unitate Felicis et Julii Romanæ Ecclesiæ, Gregorii item Thaumaturgi et Dionysii Areopagita testimonia adeo esse falsa; ut ea nec Cyrus memorare voluisse, Catholici respondissent, Severiani, nonnullis adhuc, quæ brevitatis causa omitto, præmissis, reposuerunt: Possumus ostendere, quia beatus Cyrus usus est istis testimoniosis in libris, adversus Diodorum et Theodorum editis: *tum autem dixerunt Catholici: Modo maxime et illos adversus Diodorum et Theodorum libros ambiguos facitis, tamquam fictos, adversus mortuos prolatos dicentes\** non poterant refellere falsitatem. Si enim adversus mortuos prolati sunt, multo magis adversus Ne-

\* supple qui

AUCTORIA  
C.R.

storium et eos, qui contra ejus (*Cyrilli nempe*) capitula scripserunt, proferre habuit eadem testimonia. Sed nunc videtur, quoniam et in illis libris heretici falsantes addiderunt ea. *Severiani*, hoc auditio Catholicorum responso, petierunt: Si ergo ex antiquis Rescriptis et ex archivis Alexandriæ potuerimus utraque ostendere sic habentia, quid estis dicturi? Catholici autem ad hanc interrogacionem reposuerunt: Si sub temporibus beati Proterii vel Timothei, cognomine salofacioli, ostensa sunt, indubitabilia erunt; quoniam vero jam a multis hi, qui adversantur orthodoxae durarum naturarum confessioni, illa antiqua apud se retinent, indulgete nobis, si adversarii nostros testes suscipere dubitamus.

*Catholicis id negantibus, fuisse adducta asseruerunt;*

66 Nam et beati Iulii famosam illam epistolam manifeste Appollinaris ostendimus fuisse, scriptam ad Dionysium, illam autem, quam sancti Gregorii, mirabilium factoris, dicitis testificationem, suadete Severo et his, qui ea, qua ille, sapient, confiteri, quia incorruptum B carnis ipse decrevit, et tunc vobis credendum est, quoniam et ea, que de una natura dicta sunt, ipsius sunt. Quod autem prius dici debuit, hoc ultimo dicimus; illa enim testimonia, quæ vos Dionysii Areopagita esse dicitis, unde potestis ostendere vera esse, sicut suspicamini? Si enim ejus erant, non potuerint latere beatum Cyrillum. Quid autem de beato Cyrillo dicto, quando et beatus Athanasius, si pro certo scisset, ejus fuisse, ante omnia in Niceno concilio de consubstantiali Trinitate eadem testimonia protulisset adversus Arii diversæ substantiae blasphemias. Si autem nullus ex antiquis recordatus est ea, unde nunc potestis ostendere, quia illius sunt, nescio. Atque ita, quæ secundo Collationis Constantiopolitanæ die Severianos inter et Catholicos gesta sint, partim modo, prout instituti nostri ratio postulat, ipsimet Innocentii, Maroniæ episcopi, qui Collationi interfuit, verbis jam exposui; cum autem, a S. Cyrillo in libris, quos hic adversus Diodorum et Theodorum scripsit, Dionysium Areopagitam fuisse citatum, aut, si mavis, accepta ex hujus Operibus testimonia in medium fuisse adducta, Severiani asseruerint, Catholicique contra negarint, hisne, an illis assentendum sit, examinare, uti C instiuti mei ratio exigit, modo aggredior, ita simul, an S. Cyrillus S. Dionysium Areopagitam seu hujus libros unquam citarit, discussurus.

*etsi autem hi, an libri illi Cyrillo*

67 Cum Catholicis, fuisse unquam a B. Cyrillo vel in ipsis, quas ad Nestorium scripsit, epistolis S. Athanasii, Felicis et Iulii Romanorum Pontificum, Gregorii Thaumaturgi et Dionysii Areopagitæ testimonia ad naturæ Dei verbi ab humanitate per Verbum, assumpta unitatem probandum adhibita, negantibus, Severiani reposuerunt, Possimus ostendere, quia beatus Cyrillus usus est istis testimoniis in libris adversus Diodorū (*Tharsensem scilicet*) et Theodorum (*Mopsuestenū nimirum*) editis, *Hypathius Catholicorum nominerespondit*. Modo maxime et illos adversus Diodorum et Theodorum libros ambiguos facitis, tamquam fictos: adversus mortuos prolatis dicentes, qui non poterant refellere falsitatem. Si enim adversus mortuos prolati sunt, multo magis contra Nestorium et eos, qui contra capitula ejus (*Cyrilli nempe*) scripserunt, proferre habuerint eadem testimonia. Sed nunc videtur, quoniam et in illis libris heretici falsantes addiderunt ea. *Severianis itaque, testimonia Dionysii*

Areopagite aliorumque a Cyrillo in libris, adversus Diodorum et Theodorum scripsit, fuisse usurpata, asserteribus, duo potissimum Hypathius reposuit; alterum quidem, esse dubium, anne hi S. Cyrillo falso non essent suppositi; alterum vero, Areopagite aliorumque, quæ in dictis libris Cyrilli allegarit, testimonia ab hereticis in illos per fraudem fuisse instrusa. Ac primum quidem seu id, quod priori loco Hypathius respondit, haud sat firmum ac solidum videtur.

68 Libri enim, a Cyrillo adversus Diodorum et Theodorum scripti, in Synodo œcuménica quinta, anno 553 Constantinopoli celebrata, Collatione v lecti ac a Patribus pro genuinis Cyrilli Operibus, uti apud Labbeum tom. 5 Conciliorum col. 456 et seqq. videare licet, admissi fuerunt, eosdemque pro talibus etiam Liberatus diaconus in Breviario cap. x, Leontius Byzantinus de Sectis Actione octava et Eulogius Alexandrinus apud Photium in Excerptis habuerunt. Adhæc ratio, ob quam Hypathius in dubium, an libri, quos, veluti a Cyrillo contra Diodorum ac Theodorum scriptos, laudabant, sancto isti Patri non essent falso suppositi, revocavit, nullius omnino ponderis videatur. Quid ni enim Cyrus Dionysii Areopagite aliorumque sanctorum Patrum testimonia, quæ in libris seu epistolis contra Nestorium in vivis adhuc existentem scriptis, prætermiserat, in libris aliis, contra Diodorum et Theodorum, et vivis jam sublatos, excavatis, afferre potuerit? Enimvero id ego haud perspicio. Cum enim libris, adversus Diodorum et Theodorum scriptis, epistole, ad Nestorium date, præcesserint, quid ni factum esse possit, ut Cyrillus, postquam hasce exarasset, memorata, de quibus hic disserimus, sanctorum Patrum testimonia, anteasibi non comperta, invenerit, eaque deinde in libris, quos adversus Diodorum et Theodorum scribebat, allearint? Quid ni etiam factum esse possit, ut Cyrillo testimoniorum illorum, utut ei apprime notorum, tum quidem, cum adversus Diodorum et Theodorum calamus strinxit, at non item, cum adversus Nestorium scribendo epistolas pugnavit, venerit in mentem? Hypathius itaque nec rei veritate, nec ratione, quam allegavit, spectata, recte in dubium, an libri, adversus Diodorum et Theodorum scripti, Cyrillo non essent suppositi revocavit.

F 69 Verum an haud merito, num in libros illos Dionysii Areopagite aliorumque, quos supra laudavimus, sanctorum Patrum testimonia ab Hæreticis per fraudem essent intrusa, dubitavit, dubiumque sibi ea de re animum Severianis significavit? Optimo enimvero jure hæreticorum fraudem ac fallaciam ibidem suspicatum esse Hypathium, mihi appareat. Liberatus quidem supra laudatus in suo causæ Nestorianorum et Eutychianorum Breviario cap. x scribit: Basilius... diaconus, sumens tomum Proeli (*Constantinopolitani episcopi*) quem Armenis scriperat, Alexandria venit, et Armenianorū libellus suis libellis annexet, obtulit Cyrillo, ejusdem urbis antistiti. Quibus (ut ferunt rumores) permotus Cyrillus quatuor libros scripsit, tres adversus Diodorum et Theodorum, quasi Nestoriani dogmatis auctores, et alium de Incarnatione librum; in quibus continentur antiquorum Patrum testimonia incorrupta, id est, Felicis Papæ Romani, Dionysii Areopagite, Corinthiorum episcopi, et Gregorii mirabilis, Θεοφανῆς cognominati: Ita autem Severianis, qui Dionysii Areopagite aliorumque, quos supra memoravi,

**A**ravi, sanctorum Patrum testimonia a S. Cyrillo in libris adversus Diodorum et Theodorum allegata fuisse, in Collatione Constantinopolitana Hypathio dixerunt, favere videtur, maxime si e quatuor hisce verbis Dionysii Areopagita, Corinthiorum episcopi, proxime recitato Liberati textui inclusis, in quibus, cum S. Dionysius Areopagita Corinthiorum episcopus haud fuerit, certissime mendum cubat, vox Areopagitæ retinenda, voxque contra Corinthiorum, substituta ei voce Atheniensium, expungenda sit, ut Lequienus in sua de libris Areopagiticiis Opinione contendit.

*uti hic quid  
quid contra  
ex Liberato*

70 Audi, qui hic scriptor de hoc argumento ibidem loquatur. Garnerius, inquit, hunc locum (proxime huc transcriptum Liberati textum) non sanavit, dempta voce AREOPAGITÆ, acsi Dionysius Corinthi episcopus, qui secundo floruit seculo, laudatus potius a Cyrillo credi posset. Nam Liberatus hic (*loco scilicet supra cit.*) paucis narrare constat, quid in collatione Constantinopolitana gestum sit cum Severianis; ex cuius proinde Actis AREOPAGITÆ nuncupationem retinendam, B docemur; hunc vero scriptorem memorie lapsu, Corinthiorum episcopum, pro Atheniensium possisse, quamquam fortasse notariorum error dici debet. Sed ejus textus sic forsitan restitui potest: « In quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis Papæ Romani, Julij ad Dionysium, Corinthiorum episcopum, Dionysii Areopagitas et Gregorii, mirabilis cognominati. » Dionysium etenim illum, ad quem Julii Papa data epistola, ferebatur, Corinthi episcopum appellat Leontius Actione vii de Sectis. Ita Lequienus; rationem autem, cui ea, quæ hic ait, superstruit, unice fere repetit a Liberati succincte et compendio enarrandi, quæ in Constantinopolitana anni 532 Collatione gesta sunt, voluntate; verum anno Liberatus, Breviario suo supra recitata verba inserens, re etiam vera compendio exponere, quæ in dicta Collatione Constantinopolitana fuere gesta, sibi habuit propositorum? Id mihi haud prorsus certum appareat. Verbis enim, quæ supra jam dedi, sequentia dumtacat, et quibus id ultimum posset colligi, Liberatus subjungit: Et licet in eis libris Theodori dicta laudentur contra Arrianos edita, ipsum tamen magistrum Nestorii fuisse contundunt.

*C possit argui  
ratione non  
una*

71 Contra quos Catholici, veritatis defensores, sic Acephalis responderunt, libros non esse Cyrilli, quoniam testimoniis, quæ contra mortuos potuisse in eis dicitur, contra viventem Nestorium non est usus neque in synodo, neque in aliquibus epistolis. Unde dicunt, illos nec etiasset Cyrillum, nec edidisse libros; Ita autem compendio, quæcumque in Collatione Constantinopolitana Catholicos inter et Severianos seu Acephalos gesta fuerunt, neutquam exponi, certe unusquisque, qui, quæ supra de Collatione illa ex Innocentio episcopo retuli, expederit, haud difficulter agnoscat; verum, utcumque res hæc habeat, nullo equidem modo, quin scripta a laudato Innocentio, Maronæ episcopo, dictæ Collationis Constantinopolitanae Acta sibi præludentia Liberatus habuerit, dubitandum appareat; cum hæc autem, Severianos, in Cyrilli adversus Diodorum et Theodorum libris allegata fuisse Areopagita testimonia, in dicta Collatione Constantinopolitana asseruisse, haud obscure, uti e supra dictis liquet, edocant, Liberatum, Actis illis impulsum, Dionysii Areopagita testimonia in præfatis Cyrilli libris contineri, in textu, supra relato, scri-

psisse, sat verosimile appetit. Verum, cum in libris illis testimonia hujusmodi contineri, Severiani dumtaxat, uti eadem Acta produnt, asseruerint, Catholicique contra id negarint, ut quid illis potius quam his Liberatus fidem attribuit? Anne forsan ipsosmet Cyrilli adversus Diodorum et Theodorum libros ad manum habuerit, atque in iis Areopagite, quæ Severiani memorarant, testimonia continere, compererit? Verum, sit ita; fuisse testimonia illa in dictis libris ab ipso met Cyrillo adhibita, an contra heretica manu in hosce intrusa, dubitari poterat, nec allerutrum Liberatus aperte edidit. Incorrupta quidem vocat eadem testimonia; verum fieri potest, ut genuinas atque incorruptas testimonia seu sententias, ex antiquorum Patrum Scriptis ac impressis ex Operibus, sub Dionysii Areopagite nomine circumferri solitis, acceptas, in Cyrilli, qui eas haud adhibuerat, adversus Diodorum et Theodorum libros heretici intrusissent.

72 Adhuc, etsi etiam, Liberatum, non fuisse libros hosce ab hereticis corruptos, testimoniaque probatur sunt adeo Areopagite, quæ continebant, ab ipsosmet E sancto Cyrillo fuisse profecta, significare voluisse, tantisper daremus, nec hinc, fuisse etiam re vera Areopagite testimonia a Cyrillo in dictis libris adhibita, sal certum evadet. Cum enim Liberatus centum ut minimum annis Collatione Constantinopolitana sit posterior, non video, cur Liberato potius, qui testimonia illa Cyrillo adscriperit, quam Hypathio, qui in dicta Collatione, Catholicorum nomine loquens, testimonia eadem Cyrilli libris per hereticos addita fuisse, suspicatus est, sit standum. Imo vero, etsi quidem Hypathius ex eo, quod contra Nestorium, adhuc viventem, testimonia illa non protulisset Cyrius, non fuisse etiam isthac postea abs hoc sancto Alexandrino patriarcha in libris, adversus Diodorum et Theodorum scriptis, allegata, haud sat recte, ut jam supra docui, arguerit, ex etiam, quod ad Apollinariste epistolam ad Dionysium, Julii Papæ nomine notatam, Pontifici huic falso supposuissent, scriptamque ab Athanasio ad Epictetum epistolam Nestoriani falsassent, merito sane, an hereticici pariter, qui Cyrilli ad Diodorum et Theodorum libros in potestate sua jam dudum habuerant, Areopagite aliorumque Patrum testimonia, que Cyrius alias, cum maxime id fuisse opportunum, numquam attulerat, libris illis non addidissent, potuit suspicari; id autem cum illa sit, Hypathio potius, qui id ex dictis suspicatus est, quam Liberato, qui Hypathio multo est recentior, standum appetat. Et vero Cyrilli ad Diodorum et Theodorum libros ab hereticis re ipsa, ut Hypathius suspicatus est, fuisse corruptos, mihi etiam suadent, quæ jam nunc in medium adducamus.

73 Anastasius Sinaita in Οδηγῷ cap. 10 sub ἡ  
nem scribit: Non abs re fuerit studiosos istud itidem  
observare hoc loco. Narrabunt nobis Catholici, qui  
Alexandria degunt, post tempora beati Eulogii Pa-  
pæ (Alexandrini) hic fuisse prefectum Augustalem  
Severianum, qui satis diu quatuordecim cal-  
ligraphos seu librarios ejusdem secum sententiae  
habuerit ac aluerit, quibus id negotii dabat, ut  
Patrum libros falsarent ac depravarent, maxime  
S. Cyrilli; in eujus epistolam ad Successum cum  
incididimus: dictum illud, « duas in Christo na-  
turæ dicimus: » nonnullis in Alexandrinis exem-  
plis sincerum ac incorruptum invenimus: sed  
quædam habebant, « duas naturas unitas dici-  
mus. » Alia: « duas naturas considerari dici-

*hicque recita-  
Anastasi Si-  
naite verba*

» m u

AUCTOR  
C. B.

" mus. " Et cum magno in mœrore versaremur, protulit nobis dominus Isidorus Bibliothecæ Patriarchice p̄fectus librum, in qua Cyrilli sententia habebatur incorrupta. Simili nequitia sancti quoque Ambrosii dictum corrupserunt: Nam loco ejus " Servemus differentiam divinitatis et carnis " posuerunt " differentiam lectionis. " Corruperunt insuper, beati Procli de Christo dictum, quando sit; " eum absque corruptione natum esse; qui per clausas janus abque impenitendo ingressus sit; in quo naturarum conjunctionem Thomas agnoverit: " loco ἡράκλεως per τὸν scripti Gaiantē dicunt ἡράκλεως, hoc est, corruptionis exp̄s: et loco affirmativi articuli dicentes: τοῦτο συγγένια, " cuius conjunctionem naturarum, hoc est, Christi: ipsi particulam negativam substituit in hunc modum: εἰ τὸν συγγένια, etc. " Thomas non agnoverit conjunctionem naturarum, etc. " Sie in illo. " Solvite templum hoc, et in triduo reedificabo illud: " B nomine templi Christi intelligunt Apostolorum cōstum dispersum, rursusque congregatum. Ubi ore impudenterissimo affirmare non erubuerunt, Chalcedonensis Synodi professoribus profuisse duas in Christo hypostases, non autem duas naturas profliteri; nam natura, inquiunt, plures hypotheses indicat.

*ut id ipsum  
nos suspicari  
majori  
jure possi-  
mus, effi-  
cient, estque  
adeo, an Cy-  
rillus*

74 Cum itaque in falsandis sanctorum Patrum ac maxime S. Cyrilli scriptis eo, quo hic ab Anastasio Sinaïta narratur, studio laboratum Alexandriae post S. Eulogium etatam fuerit, enim vero vel hinc dubitari non immerbit potest, an Cyrilli adversus Diodorum et Theodorum libri, intrusis in hosce Apollinaristarum fraude et fallacia S. Dionysii Areopagite aliorumque, quos supra retuli, sanctorum Patrum testimonis, falsati non fuerint jam inde etiam a tempore, quod beati Proterii et Timothei Salophacioli, patriarcharum Alexandrinorum, quorum prior anno 457, ab hereticis occisus, martyr occubuit, posterior vero anno 482, ut in Chronologica patriarcharum Alexandrinorum Historia, Operis nostri tom. 5 Junii p̄festa, videre licet, vivere desiit, etatam proxime exceptil. Scio quidem, S. Eulogium, patriarcham Alexandrinum, post cujus etatam in falsandis sanctorum Patrum ac maxime S. Cyrilli libris laboratum quam maxime Alexandriae fuisse, Anastasius Sinaïta supra datis verbis narrat, cathedralm Alexandrinam, in quam anno dumum 577 Joannes successerat, anno 604 C morte sua vacuum reliquisse, ac proin iis, quae de Sanctorum Patrum ac maxime Cyrilli libris, Alexandriae post Eulogii etatam falsatis Anastasius scribit, Hypathium eique adharentes Catholicos in Collatione Constantinopolitanæ, anno 532 habita, moveri non potuisse, ut Cyrilli adversus Diodorum et Theodorum libros falsatos esse, suspicarentur. Verum cum inde equidem hereticorum in falsandis sanctorum Patrum libris fallacia magis ac magis patescat, fit vel hinc, ut nos saltem majori jure, Cyrilli libros, adversus Diodorum ac Theodorum scriptos, etiam ante Collationem Constantinopolitanam ab hereticis, similiter fraude saepet etiam alias ante hanc usis, corruptos seu falsatos fuisse, suspicari, ut adeo in hosce Areopagite aliorumque sanctorum Patrum testimonia, Severianorum de una in Christo post Verbi cum natura humana unionem Dei Verbi natura opinioni in speciem facientia, quae Cyrus alias, cum maxime id ei opportunum fuisset, numquam allegavit, ab hereticis Apollinaristis, qui non minus quam Severiani sanctos Patres eorumque

dicta in opinione suas detorquere studuerunt, D fuisse intrusa, pro sat verosimili habere possimus, reque etiam ipse videatur habendum.

75 Jam vero, re ita habente, elsi quidem in libris, aduersus Diodorum et Theodorum scriptis, quales Collationis Constantinopolitanæ tempore existabant, Dionysii Areopagite testimonia allegata fuisse videantur, anne tamen ea S. Cyrillus adhibuisset ipse, an contra libris, abs illo compositis, per hereticos fuisse adjecta, dubium admodum atque incertum, omnibus iam consideratis, appareat. Hinc porro jam fit ut pariter, num S. Cyrillus Opera, Areopagita nomine inscripta, umquam laudari, dubium admodum sit atque incertum. Quod porro ad S. Juvenalem, patriarcham Hierosolymitanum, jam spectral, in Oratione, quam ad Marchianum et pulcheriam augustos habuerit, S. Dionysii Areopagite Opera citasse, a Niphophoro Callisto asseritur; verum cum haec illius assertio dumtaxat e sublest omnino fidei, ut in Commentario, jam datis Sancti nostri Actis præmisso, § xvii docui, Historia Euthymiacæ primulus promanarit, verene umquam Juvenalis Dionysiana Opera laudarit, dubium pariter esse atque incertum, necesse est, ut quisque, quantum reor, qui eundem Commentarium loco cit. attento evolverit, haud difficulter agnoscat. Absit interim, ut per ea, quæ ibidem disserui, vel antiquæ, qua, sanctissimam Virginem Mariam in Palestina fuisse sepultam, Juvenalis etate, ut plures memoria produnt, credebarunt, traditioni præjudicium afferam, vel lectorem, num Juvenalis funebrem ejusdem sanctissimæ Virginis arcam sepulcralesque fascias seu vestes Hierosolymis ad Tarcianum et Pulcheriam augustos Constantinopolim miserit, dubitare faciam. Alio tempore ac loco discutienda haec erunt; modo, quæ ad institutum nostrum spectant, examinare cap. seq. pergo.

## CAPUT V.

Quandonam primum Dionysiana  
Opera innotescere cœperint, pas-  
simque deinde omnibus nota ex- F  
stiterint.

Nourius in Apparatu ad Bibliothecam maxi- Dionysiana  
mam Veterum Patrum tom. I, in quo  
de primi et secundi Ecclesiæ seculi scriptori-  
bus tractatur, de Operibus sancti Dionysii Disser-  
tatione x, cap. 19 sic loquitur: In his (Areopagite scilicet Scriptis) heresis contra Incarnationis Christi mysterium non minus aperte, quam omnes contra ejus divinitatem, et unam trium divinarum personarum naturam errores, proserbitur. De incarnato enim Dei Filio variis in locis haec legimus: " Dei principalis bonitas... nostrorum omnium vere facta particeps absque peccato, humilitatique nostræ unita, salvo proprietatum suarum statu, eoque prorsus inconfuso et inviolato. " In alio autem libro: " Verbum divinissimum... per inconfusam humanitatis adsumptionem. " Et in Epistola iv ad Caium: " Quatenus est Deus et Homo, non vam quamdam nobiscum conversando θεωδρίαν ἐπέργεται exhibebat. " Quid planius, quid dilicitus

*Opera, de  
quibus e  
Nourio*

A dilucidius post sparsos Nestorii Eutychetisque errores a quovis auctore umquam scriptum est? Quam ob rem non levi omnino conjectura colligere possumus, scriptorum nostrum maximas cum turbas ab hereticis Nestorianis et Eutychianis cieri videret; tunc ut utrosque confunderet, ac pro viribus Ecclesiae Catholicae parties tueretur, animum ad scribendum appulisse.

*nonnulla  
hic asservun-  
tur,*

77 Atque ut id ipsi cederet felicius, magnum utique et venerandum Dionysii Areopagitae nomen scriptis suis prefixit. Ea ergo illius Opera intra annum ccxxxix, quo Oecumenica synodus Ephesina adversus Nestorianos, et ccclxi quo Chalcedonensis contra Eutychianos celebrata est, ab illo profecta esse videntur. Non continuo tamen publicam in lucem producta, et ab omnibus recepta, sed sensim sine sensu ita prodierunt; ut non ante momoratam superius Collocationem Constantinopolitanam anno DXXXIII (*imo anno 532*) in omnium venerint cognitionem. Illud porro in hujuscem opinionis confirmationem adduci potest, quod haec scri-

B pta in his Oecumenicis conciliis a nemine, neque etiam (*Commentarium, Sancti nostri Actis jam præmissum, § xvii vides*) a Juvenale Hierosolymitano, qui inter primos utrinque synodi Patres sedebat, citata reperiantur. Nulla autem hujus silentii causa alia potest adferri;

nisi quod Dionysiana incubrations, tunc e te nebris emergentes, vix ulli ante concilium Chalcedonense notæ fuerunt. Porro autem si quæras, cur plura apud auctorem nostrum occurrant, cum his, que Gregorius Nazianzenus scripsit, plane similia, non absurde responderi potest, illa ab auctore nostro, qui sepius et sua ab aliis se accepisse, et aliorum opinione referre dicit, in usus suos, tacito Gregorii nomine fuisse adsumta, ac stylo redita suo, et inusitatissima loquendi modis.

*ante in ter-  
ceptum in-  
ter annos  
431 et 431  
spatiū,  
quidquid  
Pearsonius,*

78 Ita laudatus auctor; cum autem Dionysiana Opera ex temporis spatio, quod inter annum 431 et annum 451 intercessit, primum fuisse conjecta, adstruit, illique hac in re, ut infra docebo; assentiendum videatur, illa verosimilitudine, nemini quidem ante dictum temporis spatium, sub annum autem 450 paucis dumtaxat adhuc nota existentia. Verum Pearsonius supra laudatus in epistolarum S. Ignatii Vindiciae cap. 10 ea scribit, e quibus, si veritati consonant, consecutarum fuerit, ut Dionysiana Opera diu ante annum 431 seu spatium, quod hunc inter et annum 451 intercessit, etiam innoverint. Non nullis enim, e quibus certe sub seculo quintum medium nota eastilisse, consequitur, præmissis, ea mox subjungit, quæ, ut eadem Opera multo etiam citius innoverint, exposcunt. Ac primo quidem, Dionysium seu Operum, quæ sub hujus nomine circunferuntur, auctorem SS. Augustino et Hieronymo, quorum prior anno 420, posterior anno 419 obiit, prælucuisse adstruit. Verum, quæ, ut id quantum ad S. Augustinum probet, in medium adducit, nullius prorsus momenti sunt, ut hic ea refellere neutiquam sit necesse; ex eo autem, quod primus Dionysius novem angelorum ordines et gradus distincte ac definite posuisse dicatur, totidemque angelorum ordines Hieronymus numerarit, id, quod dixi, quantum ad sanctum hunc Patrem concludit. Verum nihil omnino afferit, quod primum omnium, qui novem angelorum ordines distinxerit, eastilisse Dionysium, utcumque suadere sit natum. Nec

*ex eo, quod eamdem de angelorum ordinibus doctrinam Dionysius et Hieronymus tradant, huic illum prælucuisse, recte intuleris. Hieronymum enim ex eodem, e quo Dionysius, sacram Scripturarum fonte haurire illam potuisse, quis eat inficias? Dionysium etiam potius ex Hieronymo mutuatum non esse, pro certo quis asseveret?*

79 Nec id itaque, quod vult Pearsonius, quantum ad S. Hieronymum evincit; verum, unde eidem Dionysiana Opera diu etiam ante epocham, supra a me assignatam, nota existitisse, consecutarum pariter foret, scriptor idem ex eo, quod nonnulla similium iis, que in Dionysianis Operibus leguntur, apud Gregorium Nazianzenum inventantur, quamplurima sanctum hunc Patrem e Dionysii Operibus mutuatum esse, vehementissime contendit. Audi, qui ad quæstionem, qua, an Dionysius e Gregorio Nazianzeno, an contra hic ex illo (alterum enim ex altero sua partim accepisse, verosimillimum appareat) non pauca mutuata sit, rogatur, supra respondat. Ego quidem, inquit, Dionysium a Gregorio minime mutuatum esse, credo; quia scriptor ille ab aliis omnibus ecclesiasticis scriptoribus E plane diversus est, et sui tantum similis. Omnia ferme ad neoteriacem Platonistarum scholam conformavit, et a verbis et a notionibus sanctorum Patrum maxime abhorruit. Quisquis totam Operis ejus compagem, admirandam sententiarum ex Philosophia petitarum rotunditatem, et verborum in eadem incude formatorum perpetuam scaturiginem observat, nunquam ex Gregorio aut alio quoconque Christiano eum sua hausisse, autumabit. Qui autem Nazianzeni orationes, omnibus nativas Rhetoricae coloribus depictas, et optimo dicendi genere præcipue triumphantem legerit, quios ab obscuriora quadam et magis philosophica deflectit, facile eum aliunde notiones eas derivasse et quam potuit, lucidissime tradidisse, fatebitur. Ita scriptor laudatus; verum ad hoc ejus argumentum cum Nourrio (adi proxime recitalia hujus verba) respondeo, factum facile esse posse, ut similia omnia, que apud Dionysium et apud Gregorium Nazianzenum inveniuntur, a Dionysio, qui sepius et sua ab aliis se accepisse et aliorum opinione referre dicit, in usus suos e Gregorio, tacito hujus nomine, fuerint assumpta, stylo interim concinno ac optimo, quo conscripta erant, in stylum prorsus novum F atque inusitatissimum mutato.

*cujus ratio-  
nes, ipsi el-  
iam verbis  
partim reci-  
tatis.*

80 Atque hoc quidem responso relatum Pearsonii argumentum omnino, ut mihi eidem appareret, elevatur. At vero instat Pearsonius, nonnullisque, quæ, quod ad rem minus faciant, omitto, præmissis, Dionysium, seu Operum, hujus nomine inscriptorum, auctorem, indubie per illum, quem in supra relato Isaiae de Seraphinis textu explanando pulcherrime ac subtilissime, seu, ut alii verterent, sublimissime philosophatum esse, Gregorius Nazianzenus loco cit. ait, debere intelligi, contendit; hac autem in re assentiendum ei si sit, Dionysiana Opera diu etiam, contra ac supra statui, ante temporis spatium, quod inter annum 431 et annum 451 intercessit, nota fuisse, fateamur, necesse est; verum etsi quidem, Gregorium Nazianzenum loco supra cit. ad Athanasium, veluti qui de memorato Isaiae textu pulcherrime ac subtilissime philosophatus fuisset, non respezzisse, jam supra cum Pearsonio, utul scriptores alii ac nominatim Nicetas aliquique Nazianzeni Commentatores Graeci contrarium contendant, cap. secundo

*hic recensem-  
tur,*

AUCTORE  
C. B.

secundo statuerim, anne tamen Gregorius ad Dionysium respexerit, dubium esse admodum atque incertum, reque etiam ipsa Sanctum nostrum a Gregorio fortassis non fuisse laudatum, pronuntiavi; ut autem, quam merito id fecerim, magisque simul, an Gregorius non ad alium, quam ad Dionysium, respexerit, dubium erat, argumentum haud prorsus ineptum hic succurrit. Nazianzenus oratione 34 sub finem, diversos angelorum ordines enumerans, Seraphim hisce et Cherubim non accenset, vel certe a Thronis hosce non discernit; hoc autem, Hierarchiae caelstis librum ei non prelucuisse, argumento est.

atrepelluntur incontra  
guat, inno-  
tuiss

B Cum enim in hac et angelorum ordinibus Seraphim ac Cherubim Dionysius accensebat, et simul hosce a Thronis luctuissime secerat, futurum fuisse non videtur, ut Nazianzenus, si laudatum Hierarchiae caelstis librum pro oculis habuisset, a Dionysio seu lucubrationis illius auctore, quem pulcherrime ac subtilissime philosophatum, dixisset, in recensendis angelorum Ordinibus dissensisset. Jam vero, cum res ita habeat, caelstis adeo Hierarchia Nazianzeno prelucuisse haud videatur, enimvero vel hinc, an alias Dionysii libros, ac eum nominatim, quem de Divinis Hymnis scriperit, quemque si umquam exstitit, modo amplius haud inventari, jam monui, sibi preludentes idem sanctus Pater haberit, ac ob eum dicti de Hymnis libri locum, quo Seraphinorum, apud Isaiam cap. 6 Deum laudantium, voces Dionysius (supra num. 32 dicta videsis) explicuit, Sanctum hunc nostrum per illum, quem pulcherrime ac subtilissime philosophatum, loco supra cit. ait, intelleverit, magis adhuc dubium atque incertum evadit; ut proinde, jam inde a seculo iv atque adeo ante epocham, supra a nobis prestitutam, nota fuisse, que sub Dionysii Areopagitae nomine circumferuntur, Opera, e Gregorio Nazianzeno certum Pearsonius neutiquam efficiat. Verum, inquit, quandonam tandem contra ullam controversiam Opera illa innotescere coepерunt? Ut id melius determinare queam, quandonam in hac scripsit, Joannes Scythopolitanus Scholia, juxerit in antecessum edocuisse.

- uti qua hic  
de Joanne  
scythopolita-  
no

C Bernardus de Rubeis supra plus semel jam laudatus in Dissertatione, Venetiæ Operum Dionysianorum anni 1756 editioni præmissa, cap. 3 de Joanne Scythopolitan Scholiisque ab eo in Opera Areopagitica contextis, non pauca præfatus, num. 5 quis is fuerit simulque quo tempore floruerit, inquirit, itaque hunc in finem scribit: Ad auctorem, Joannem Scythopolitanum redeo, de quo satis nondum innotescit, quis ille fuerit. Ac ingerunt sane difficultatem tum Anastasi bibliothecarii, tum Photii... verba. Joannem Scythopolitanum, Scholiorum auctorem, vocat episcopum ille; de Joanne Scythopolitan agit iste, quem modo Scholasticum appellat, modo causidicium, nulla ingesta episcopalis dignitatis mentione. Nihilominus Photius ipse Joannem Scythopolitanum memorat antistitem codice cxxxvi; ubi refert Synodical epistolam Sophronii Hierosolymitæ, contra Monothelitas anno cxxxv scriptam, in qua memoratur Beatus Joannes antistes Scythopolitanus, qui docet, et pie de Synodo Chalcedonensi scripsit. Quo vero es floruerit tempore? Inter episcopos Scythopolitanos in patriarchatu Hierosolymitano Joannem probabiliter circa annum cdlxxxvi collocat Lequienus in Oriente Christiano tom. III.

83 Res ita se habeat; dubium manet ad- asseruntur  
huc, num his confecerit Scholia in Dionysium. Favet episcopalis dignitas, ipsorum auctori tributa ab Anastasio bibliothecario; at sumptæ ex Photio difficultates negotium ingerunt haud ita leve. Laudatus Lequienus in Dissertatione Damascenica 2 tribuere prædicta Scholia videtur Joanni Scythopolitanu, lacescit a Basilio Cilice, et ipsum Scriptis suis lacescenti; sed hunc a Joanne, Scytopoleos episcopo, distinguit in Oriente Christiano. Quid ni Anastasius Bibliothecarius et Photius consiliari queant, si dixerimus, Joannem Scythopolitanum, antea Scholasticum et causidicum, virum clarissimum ob Scripta, in desertores Ecclesiæ et in Basilium Cilicem elucubrata, infusa postea obtinuisse ecclesiæ Scythopolitanæ? Tempora conveniunt. Joannem sue præfuisse ecclesiæ ad annum circiter dxxvii adnotat Lequienus, quo moderandam adsumpserat eam Theodosius, epistolæ Synodicæ, quam Joannes Hierosolymitanus contra Severum Antiochenum dedit, subscriptus anno dxxviii, Θεοδόσιος ἐπίσκοπος τῆς Εὐθύπολιτῶν. Hunc vero ad annum pervenire sine dubio potuit Joannes Scythopolitanus Scholasticus aut causidicus, qui jam anno cdlxxi circiter regatus a Juliano patriarcha Antiocheno calamum strinxerat adversum Ecclesiæ desertores, ac Basilium Cilicem posteri insequutus est. Dignissima est animadversione alia chronologica nota, quam offert Adnotatio superius allata num. 2 in caput vii de Ecclesiastica Hierarchia, ubi nunc prodilisse dicuntur fabularum Origenis sectatores in Palestina.

E 84 Nempe magni motus in monasteriis Palæstine anno dxxxii pro dogmatibus Origenis exciti; sed jam ante incepit, Nonno monacho inventore, qui propterea ante annum dxxviii ejectus monasterio, ut iterum restitueretur, egit eodem anno cum Joanne, qui Elie, patriarchas Hierosolymitanos, suffectus fuerat. Hæc latiore sermone narrant Norisius de Synodo quinta capite 1, et Pagius ad annum dxxxii, num. iii. Hoc igitur tempore verissime Scholiorum auctor adnotare potuit, "Nunc prodiisse fabularum Origenis sectatores; quod utique tempus maxime convenit Joanni, egregio scriptori contra Basilium Cilicem et Ecclesiæ desertores, ac Scythopolitanus episcopo." Joannes itaque, Operum Dionysianorum Scholiastes, seu is interim cum Joanne, Scythopolitanus episcopo, unus itemque sit, seu abs illo diversus, sua in Dionysium Areopagitam Scholia sub seculi secenti initium verosimillime scripsit; scriptor autem, qui Operum Dionysianorum certo meminerit, Joanne Scythopolitanus antiquior, uti ex iis, que capp. prægressis disserui, colligere fas est, non inventur. Andreas quidem, Cesareensis episcopus, et Proclus, Atheniensis philosophus, Dionysiana etiam Opera seu laudasse seu adhibuisse asseruntur; verum Andreas libros, in quibus id fecit, sub annum 500 dumtaxat edidit, fuitque proinde Joanni Scythopolitanum dumtaxat æqualis; quod autem ad Proclum spectat, Suidas et Pachymeres, adhibuisse hunc Dionysiana Opera, certum haud faciunt. Jam vero, cum res ita habeat, ex omnibus jam dictis consectarium est, ut Opera Dionysiana nulli quidem certo ante temporis spatium, inter annos 431 et 451 intercepit, innoverint; seculo autem quinto senescente, cum paucis dumtaxat nota paulo antea nota fuisse, innotescere paulatim

*A latim magis ac magis inceperint. Atque ita quandonam primum coperunt esse nota, jam edocui; ut autem alterum, quod hic pariter edoceere statui, modo etiam edoceam, laudata Dionysiana Opera, quæ post seculum quintum medium magis magisque e jam dictis temporis lapsu innotuerunt, post annum 532, quo in collatione Constantinopolitana tunc habita a Severianis fuerunt laudata, nota omnibus passim existere, uti e conciliis et patribus passim obviis, a quibus post illud tempus reperiuntur citata, manifestum evadit; ut id pluribus probare, necessum haud sit.*

## CAPUT VI.

**B** Quid, ut Opera Dionysiana Areopagitæ abjudicentur, diuturnum, quo a nullo laudata, omnibus que incognita fuerunt, quatuor primorum Ecclesiæ seculorum spatium valeat.

Cum Opera  
Dianysiana  
si Areopagitam ha-  
buerint au-  
torem,

**C** *Opera, quæ Dionysii Areopagita nomen præferunt, quatuor primis æræ Christianæ seculis, ac fortassis etiam usque ad seculum fere quintum medium omnibus proprorsus fuisse incognita, nedum ab ulla laudata, vel ex eo liquet, quod e scriptoribus, qui Opera, Dionysii nomine inscripta, tunc laudasse ab Areopagitis dicuntur quique an id fecerunt, §§ prægressis jam examinavi, nullus omnino isthæc certo laudarit cognitave habuerit, uti quisque ex iis, quæ de hoc argumen to jam disserui, haud difficulter colliget. Verum si Opera illa jam inde a seculo æræ Christianæ primo per Dionysium Areopagitam fuissent contexta, futurum fuisse, quis credat, ut tamdiu mansisset occultata, nec ab ullis scriptoribus ecclesiasticis ad quintum usque seculum sub Areopagitæ nomine fuissent laudata? Qui factum, ut illorum nec Eusebius, nec Hieronymus, scriptores, qui ante se floruerant, recensentes, mentionem uspiam fecerint? Audi, qui Nourrius in Operæ hujusque tomo supra cit., dissertatione 10, cap. 6 negativum hoc argumentum, ab Eusebii potissimum et Hieronymi silentio petitum, proponat, simulque rationes, quibus id diluere Areopagitici nituntur, convellat. Dicunt,.... (Antihareopagitici scilicet, ut ait) scripta Dionysii, quamvis omnibus alii scriptoribus fuissent incognita; non potuisse tamen summum Eusebii, qui tot bibliothecarum et ecclesiarum, maximeque Atheniensis, ubi summa cura adservari debebat, scrinia perlustraverat, et qui in inquirendis antiquiorum Operibus nulli pepercera labori, diligentiam fugere. Atqui omnia auctori nostri scripta Eusebio nota non fuisse, inde patet, quod eorum nullibi umquam mentionem fecerit.*

*silento nec  
ab Eusebii,*

86 Baroni et scientia et purpura eminentissimus aperte negat, scripta Dionysii Eusebii fuisse penitus incompta. Cur autem de iis Eusebii tacuerit, si ab eo quæsieris, respondeat, illum vafri versutique animi scriptorem,

cum Arianam hæresim, cui favebat, his libris destrui videret, eos doloso frudentoque silencio prætermissee. Verum haec doctissimi viri responsio Halloixio, Areopagitorum acerrimo defensori, ita displicuit; ut eam non sine fastidio his verbis explodat: "Nam quod aliqui dicunt, eum id fraude fecisset, convicium putato. Quid enim ibi tam clarum pro Christi aeterna divinitate, quod non multo clarius in Scripturis sacris contentum sit?... Nec (*Catholicæ*) beatum Irenæum, Filii cum Patre eternam coexistentiæ clarissime professum, citaverunt. His autem addi potest, honorificam non solum Irenei, sed etiam Clementis Alexandrinii, aliorumque pluri morum, quos Arianæ hæresi plane contrarios esse, suo loco ostendemus, apud Eusebium fieri mentionem. Quapropter contendunt alii, ex illo Eusebii de Dionysii Operibus silentio nihil certi colligi posse; quandoquidem ille plures alios Scriptores, et scriptis et doctrina celeberrimos, atque in primis Athenagoram, qui eximiam Christianæ Religionis Apologiam, et de mortuorum resurrectione librum ediderat, tacitus prætermisit. Quod E si dixeris, scripta Dionysii et auctoris nomine, et suo numero, ac ipsis, quæ tractantur, argumentis longe ceteris omnibus sepius transscribi debuisse, varisque in locis multiplicari; responsum confessum accipies, Athenagora libros, tametsi forsitan breviores, qui a Christianis tamen describerentur et multiplicantur, non minus dignos videri. Verum opponunt Antiareopagitici, quædam in scriptis Dionysii occurtere, nimirum de sacris Scripturarum libris, de solis, moriente Christo, defectione, de obdormitione B. Mariae Virginis, aliaque bene multa, quæ, si in Eusebii notitiam venissent, ab eo numquam prætermitti potuerunt.

87 Idem nonnulli ex Hieronymi, præsentim in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, silentio interpellant, eliciunt. Inde enim concludunt, Dionysii nostri lucubrationes ipsi incognitas fuisse, nec ante ejus tempora divulgatas. Quasi vero, inquit Antiareopagitici, alia non fuerit Hieronymiani silentiæ ratio? De iis enim tantum scriptoribus, quos Eusebius commemoravit, disputare constituerat. Sed id certis rationum firmamentis ab ipsis erat munendum. Aliam quippe mentem sibi fuisse, idem ipse Hieronymus aperte testatur, dum ingens inter se F et eos, qui de scriptoribus prophanicis catalogos ediderunt, discrimen intercedere his verbis significat: "Illi Veteres, historias annalesque replicantes, posuerunt quasi de ingenti prato non parvam Opusculi sui coronam texere. Ego quid acturus sum, qui, nullum præmium sequens, pessimum, ut dicitur, magistrum metipsum habeo: quamquam Eusebius Pamphilus in decem Ecclesiastice Historie libris maximo nobis adjumento fuerit." Ibi enim non obscure declarat, se nullum præmium magistrum habuisse, atque Eusebius ipsi tantum maximo fuisse adjumento. Et re quidem vera, sanctus ille Doctor quorundam auctorum meminit, quorum nulla exstat apud Eusebium commemo ratio, *Ita scriptor laudatus; mox autem in medium adducit argumentum, quo Areopagitici contendunt, ex Hieronymi de Operibus Dionysianis silentio recte contra hæc ab Antiareopagitici quibusdam, eadem Opera S. Hieronymo nota fuisse, adstruuntibus, arguunt non posse. Verum, cum Dionysiana Opera S. Hieronymo haud innotuisse,*

*nec ab Hieronymo præterunda fuisse videantur,*

supra

AUCTORE  
C. B.

*supra docuerimus, dicta Areopagiticorum obje-  
ctio minime nos ferit, integrangue proinde vim  
suam retinet argumentum negatum, quo, quod  
Opera Dionysiana quatuor primis arce Christianarum  
seculis penitus delituisse, ab Eusebio, Hiero-  
nymo aut aliis laudata fuisse videantur, nondum  
illa tunc in rerum natura exsistisse, ac proin  
Dionysium Areopagitam hanc habere auctorem,  
arguimus.*

*rationesque,  
ob quas qua-  
tuor primis  
seculis fue-  
runt occul-  
tata,*

88 *Anonymus Problematis supra laudati au-  
tor rationes, ob quas primis Ecclesie seculis  
Dionysiana Opera delituisse, Areopagiti con-  
tendunt, sequentem hunc part. I, proposit. I,  
art. I proponit in modum: Cum S. Dionysius  
Areopagita ad preces S. Timothei libros suos  
elucubravit, ipsique in eorum singulis com-  
mendarit, ne iis, qui Christianis mysteriis nondum  
essent initiati, communicaret, quippe qui  
vel eos despiciasset, vel ex malitia eorum doctri-  
nam adulterassent, verisimile est, hunc S. Anti-  
stitem, ut Dionysii voluntati morem gereret,  
magno studio hoc sacrum depositum occultum  
servasse, nec alii manifestasse nisi paucis egre-  
giis viris, qui possent et excellentiam Areopagi-  
ticorum Operum cognoscere, iisque sanctissime  
uti. Pachymeres aliam subdit rationem. Athene-  
nienses nimurum Philosophos, inter quos Proclum,  
Dionysii Opera sibi tanquam legitimis parenti-  
bus vindicare volentes, aut saltem eorum doctri-  
nam ac sententias sine plagii nota exscribere  
pro arbitrio cupientes, publicae luci subtraxisse,  
magna cura eos secretos et occultos habuisse.  
Alii vero auctores testantur, veteres Hære-  
ticos per plura secula eos occultasse, usque dum  
a Petro quodam Romano ex Vaticana Bibliotheca  
primum eruti, et in Greciam translati, ibi primum  
innotescere coepérunt. Non desunt etiam qui pu-  
tent, eos in quorundam manus incidisse, qui, cum  
eorum intelligentiam assequi non possent, nec  
primum nosce thesaui, quem possidebat, eos tam-  
diu repositos habuisse, donec S. Gregorii tem-  
pore reperti fuerunt. Tandem nounulli erudit  
contendunt, S. Dionysium Catholicos fuisse ad-  
hortatum, ne hos libros, quorum intelligentia  
vulgares humani ingeni vires excedebat, nonnisi  
viris scientia et probitate commendatissimis com-  
municarent, quibus sensim deficientibus nullus  
amplius superfluit, cui possent committi. Et hoc  
in causa esse dicunt hujusmodi auctores, cur  
S. Hieronymus in suo Ecclesiasticorum scripto-  
rum Catalogo Dionysium non recensuerit; in-  
eongruum judicans, eos libros, qui tot tantaque  
mystria complectebantur, in publicam lucem  
proferre:*

*rationibus  
alii.*

89 *Ita ille; verum e fine, quem Dionysiano-  
rum Operum auctor sibi proposuit, libros illos  
occulari non debuisse, appetet. Audi, qui ad id  
probandum idem auctor anonymous loco supra  
cit. art. 2 ratiocinetur. Primo, inquit, si S. Diony-  
sius style adeo sublimi suis libros elucubravit, si  
verbis et sententiis usus est a communis consuetu-  
dine adeo remotis, non alio sane scopo id fecisse  
credendus est, quam ut Ethnici Philosophos, qui  
eloquentem Euangelii simplicitatem subsannabant,  
instrueret, iisque planum faceret, ea mysteria,  
qua in sacris Euangelii nobis reserantur, argumen-  
ta esse versando acuendoque ingenio et ostend-  
tanda eloquentiae aptiora, quam ea: de quibus  
ipsi in prophanis suis libris disceptare sole-  
bant. Quo quidem agendi modo gentiles phi-  
losophos veluti adgebat, ut, prophanis novi-*

tatibus explosis, solis Euangelicis veritatibus D contemplandis animum adjungerent. Sed quando gentilium sapientes hoc sancto concilio, quod in suis libris elucubrandis sibi proposuerat Dionysius, uti potuissent, si verum est, quod articulo superiore vidimus, Areopagitam nimirum tantopere commendasse Timotheo, ne alii quam solis Ecclesie pralati eos communicaret? Secundo S. Maximus in Prologo in Dionysii libros animadvertisit, Timotheum, argumenterum vi ab Ephesiniis philosophis exagitat, obstrinxisse Dionysium, qui ethnici philosophiae secreta omnia rimatus erat, ut libros aliquos conserveret, ex quibus tela erui possent ad retundendos eorum impetus, eosque supē-  
rando.

90 Porro si res ita se habet, inverisimile omnino est, eos tamdiu potuisse celari, quin imo pro certo habendum est, Timotheum ipsum eos in apertum protulisse, ut per eos, veluti per faces quasdam, hujusc seculi sapientes illistrarentur et erudirentur, et, cognita nostrorum mysteriorum excellentia, ad Christianam fidem attraherentur. Præterea non solus Timotheus fuit a gentilibus lacesitus, nec ipsi soli cum

*quod eadem  
tamdiu non  
debuisse*

Ethnici philosophis decertandum fuit, sed certis etiam episcopis, alisque, quibus erudi-  
dae plebis munus erat impositum, frequentes  
procul dubio cum paganis concertationes erant  
ineundæ, sive ut eos ad Catholicam religionem  
pertraherent, eorum errores evertendo, sive ut  
eos in fide confirmarent, eorum dubia declara-  
ndo. Opus igitur erat, ut S. Dionysii libri,  
qui doctrinam ad hos usus adeo accommodam continebant, inter manus sacrorum antistitum,  
eorumque, qui ad cathedrālēm præcipue  
delecti erant, assidue versarentur; quod sane  
argumento nobis esse debet, hos libros fuisse  
tunc temporis omnibus vulgatos, et eorumdem  
exemplaria maxime multiplicata. Et revera, quis  
sibi unquam in animum inducere potest tot viros  
erudiendis populis destinatos, totque tamque varii  
loci dispersos, uno solo, et eodem exemplari uti  
potuisse? Præterquam quod ultra autographum,  
quod S. S. Dionysius Timotheo miserat ad sol-  
venda ac enodanda Ephesiorum sophismata, et  
alia exemplaria in hac urbe descripta, quamplura  
alia Athenis extitisse, non sine ratione existimandum est, non solum penes S. Dionysium, aliquos F  
Atheniensis ecclesie ministros, qui eorum intel-  
ligentiam assequi poterant, sed etiam ipsos  
ethnici philosophos, quos Areopagiticis libris  
usus fuisse, et falso nomine eos sibi vendicasse,  
ex Pachymere aliisque apologistis supra jam  
vidimus.

91 Si unquam occasio occurrit evulgandi ali-  
cujus ecclesiastici libri, tunc certe urget, cum  
religionis hostes eo abutuntur, aut eumdem fal-  
so sibi arrogant. Quodnam igitur medium ac-  
commodatius ac tutius ad confundendos hos phi-  
losophos suppeterem poterat, quam plura horum  
librorum exemplaria describere, et verum ger-  
manumque horum parentem demonstrare? Id  
sane erat impudentissimum os ipsis ethnici ob-  
struere, eosque publice tanquam puros putidos-  
que plagiarios traducere; id erat propugnare  
Christianæ religionis dogmata his libris adserita  
ac firmata, iisque omnibus occurtere incom-  
modis, que hos libros supprimendo publicaque  
cognitioni subtrahendo nullatenus poterant evi-  
tari. Cum hæretici, aliquie perdit homines  
divinis

*occulari  
ostendunt,*

AUCTOR  
C. B.

A divinis Scripturis aut Ecclesiasticorum Scriptorum lucubrationibus abusi sunt, tantum abest, ut Catholicci illius temporis eos libros suppresserint et occultarint; ut contra eo majori studio, majorique conatu eorumdem librorum exemplaria multiplicare, et in vulgus spargere consueverint, quo magis ea vel adulterare vel falsis nominibus ementiri heretici adnibantur; quod quidem pluribus exemplis ex ecclesiastica Historia de promptis demonstrari facile posset. Praeterea Apostoli numquid a canonice libris evulgatis deterri debuerint, quia Basiliades, Valentinus, Gnostici, Ebionites, Gajanites aliique quamplures hujusc furfuri homines sacros libros aut adulterabant aut sub Apostolorum nomine falsos supponebant? Haec certe oeconomico diu Lucae non arrisit, qui non aliam ob causam suum edidit Euangelium, nisi ut fidei a lectione falsorum Euangeliorum, que suo tempore ab hereticis vulgabatur, averteret et Pseudo-Apostolos, qui S. Paulo reluctabant, reprimet ac retunderet. Dilectus pariter Christi discipulus non alii de causa ab Asia episcopis et Christianis rogatus

B fuit, ut suum Euangelium evulgaret, nisi ut invalescentes tunc temporis Cerinthi et Ebionis errores genuinis ejusdem testimonii possent profligari.

in medium  
hic adductis,

92 Quoad ultimum tandem nemo unquam sibi in animum inducere poterit, Areopagiticos libros ideo primis Ecclesiae seculis fuisse incognitos, quod nemo esset tanta mentis acie praeditus, qui eorumdem intelligentiam assequi posset, cum certum sit, extitisse tunc temporis tot eruditissimos antistites, totque sanctissimos Christi Domini sacerdotes gravioribus non solum Christianae religionis mysteriis enucleandis, sed sacris etiam Scripturis interpretandis ac exponentibus idoneos, quarum doctrina utpote longe sublimior ea, que Dionysii libris continetur, vividiorem etiam exigit mentis aciem sublimioremque cognitionem. Nemo certe poterit sibi persuadere tot mysteria divinis libris comprehensa tot Christi ministria fuisse revelata et aperta et Dionysianos libros hac sola ratione occultos fuisse ac incognitos, quia nemo esset tanta mentis acie praeditus, qui posset eorumdem mysteria percipere. Haec sane tam infirma ratio cordatum neminem movere debet, ut S. Dionysii Opera primis Ecclesiae seculis adeo rara parvum cognita fuisse creditat, quemadmodum Apologista contendunt. *Hactenus laudatus scriptor anonymus ac rationibus quidem, quas afferit, rationes aliae, ob quas Areopagiti quatuor primis æræ Christianæ seculis Dionysiana Opera mansisse abscondita contendunt, omnino eliduntur; verum cum equidem ex his, quæ lib. de Hierarchia Ecclesiastica cap. I, lib. de Divinis Nominibus cap. item I, et lib. denique de Mysticæ Theologia cap. iterum I leguntur, Dionysius Areopagita seu is, qui huius sibi nomen imposuit, Timotheo commandasse, ne sublimem, quam tradiebat, doctrinam cum rudibus, tisque, qui fidei nostræ mysteriis initiati non essent, communicaret, haud prorsus immrito queat videri, responderi insuper potest, Dionysium non inhibuisse, ne, quæ ad Timotheum scriberebat, cum doctis, qui fidem Christianam essent amplexi, hominibus communicarentur; tales autem cum Timothei etiam ætate non paucos existisse, indubitatum appareat, non fuit sane, cur ex eo, quod Dionysius Opera sua a Timotheo cum rudibus atque a fide alienis communicari nolue-*

Octobris Tomus IV.

*rit, quatuor primis æræ Christianæ seculis haec delitescere omnibusque manere incognita debuerint.*

atque in con-  
trarium fa-  
cientibus, eli-  
dantur, id  
enimvero,  
Opera illa

93 Nec quod dicunt de Proclo, Atheniensi philosopho, qui Dionysiana Opera occultarit, quidquam ad rem facit, cum Proclus demum sub seculo quintum medium floruerit; quod autem de rudibus, qui, cum Dionysiana Opera essent adepti, ea, utpote a se non intellecta, neglexerint tenebrisque obsita reliquerint, etiam autem, nihil plus valet, cum futurum fuisse, ut Operum Dionysiorum, haud dudum postquam fuissent conscripta, plura exemplaria fuissent confecta, rationes a scriptore anonymo proxime adductæ veros in illum ac prope indubitatum efficiant, hæc omnia in rudiem, qui Opera illa æstima re nesciissent, manus fuisse ventura, parum ad modum credibile appareat. Hæc tis, que proxime recitatis scriptoris anonymi verbis continentur, adjunge, nec dubito, quin fassurus tandem sis, non fuisse, cur quatuor primis æræ Christianæ seculis Opera, Dionysii Areopagite nomine inscripta, debuissent abscondi. Jam vero, cum res ita habeat, qui factum, ut si jam inde a seculo æræ Christianæ primo fuerunt conscripta, ad seculo usque quintum delituerint, tuncne E demum et tenebris prodierint in lucem? Dici quidem potest, librum, qui de Mortibus persecutorum inscribitur, per secula longe plura delituisse ac seculo demum proxime præterito produisse in lucem; verum liber ille vel Lucio Cæcilio Firmiano Lactantio cum Baluzio, qui primus eum luce publica donavit, adscribendus est, vel Lucium Cæcilium, qui a Lucio Cæcilio Firmiano Lactantio diversus sit, habet auctorem.

94 Si primum, S. Hieronymo cognitus fuisse videtur, cum hic de illustribus Ecclesiaz Scriptoribus cap. 80 Operibus, a Firmiano Lactantio contextis, accenseat librum De Persecutione, hic que per librum De Mortibus persecutorum intelligi posse videatur; quod si autem secundum, cum Lucius Cæcilius, a Firmiano Lactantio diversus; non alium, quam qui De Mortibus persecutorum inscribitur, librum concinnasse sciat, hinc exiguæ dumtaxat molis, nec magni admodum momenti fit, non est enimvero, cur Opusculum illud per plura secula latuisse, mirum. Verum cum Dionysiana Opera molis haud parva sint taliisque, ut, si jam inde a primo æræ Christianæ seculo fuissent conscripta, ægerrime F per tria proxime secula secula latere, constanterque, non tantum ab Eusebio et Hieronymo, scriptores ecclesiastici eorumque Opera commemorantibus, sed et ab omnibus prorsus, etiam cum laudari ea maxime fuisset opportunum, scriptoribus aliis silentio præteriri potuerint, negativum sane, quod inde formatur, argumentum haud parum firmum appareat, tantumque apud me valet, ut vel ob id, Opera Dionysiana seculo primo non existisse, sed multo serius sub Dionysii Areopagite nomine fuisse conficta, existimem.

seculo I non  
existisse, ac  
propter Areo-  
pagitam non  
hac habere auto-  
rem, argu-  
mento eti  
per quam va-  
lido.

## CAPUT VII.

An Concilia, Patres, Pontifices, scriptores, qui post seculum quintum Opera Dionysiana sub Areopagitae nomine laudarunt, argumenti negativi, ab Operum eorumdem per secula anteriora ignoratione petitivim non infringant.

Negativo  
contra Areo-  
pagitanum  
argumen-  
to Conci-  
lia et Pon-  
tifices oppo-  
nunt Areo-  
pagitici :

**B**ut negativi, quod ab Operum Dionysianorum per quatuor prima secula ignoratione §§ progressis formavi, argumenti vim Areopagiticis infringant, sequentem hunc arguant in modum: In concilio Lateranensi, Martino I Romanam S. Petri Cathedram occupante, anno 649 celebrato, lectum fuit coram hujusc concilii Patribus excerptum ex epistola S. Dionysii, ad Caicum monachum data, ut germana illius testimonii lectione illi haeretici confunderentur, qui illud falsaverant. Laudato concilio Lateranensi accedit Synodus ecumenica sexta, Constantinopoli anno 680 sub Agathone celebrata, in qua Opera, Dionysii Areopagite nomine notata, per honorifice plus semel fuerunt citata. Adhaec Certum est (sic pergit apud scriptorem anonymum supra sapissime laudatum Areopagiticum) summos Pontifices S. Gregorium Magnum, Martinum I et Paulum I maximi fecisse S. Dionysium, summisque laudibus ejus Opera celebrazzo non solum, sed etiam citasse. Sophronius pariter Hierosolymitanus episcopus, S. Maximus martyr, S. Joannes Damascenus, venerabilis Beda, S. Thomas Aquinas, S. Bonaventura, et quamplurimi doctores ac Theologi, quorum indicem texere non minus facile foret, quam tetricum, S. Dionysium tamquam genuinum horum Operum parentem agnoverunt. Cum autem tot concilia, tot summi Pontifices, sanctique Doctores hos libros, S. Dionysio attributos, tamquam genuinos hujus S. Pauli discipuli fatus probaverint dubitari non potest, quin presupposita aliqua conformitate doctrinæ inter scripta S. Dionysii, et scripta S. Clementis Alexandrini et S. Gregorii Nysseni, hi duo posteriores ex priore, qui primo Ecclesie seculo claruit, sua deprospexit.

verum cum  
Areopagitanum  
Gelasius Pa-  
pa et Conci-  
lium gene-  
rale quin-  
tum

96 Ita Operum Areopagiticon vindices; verum hisce idem iterum anonymus ita primum, et recte quidem, respondet: Si Concilia ac Pontifices adeo honorifice S. Dionysii libros memorarunt, si ipsum ut antiquissimum Patrem ac ecclesias doctorem venerati sunt, quidnam in causa fuit, quod Gelasius Papa nullam in Romano concilio de scriptis S. Dionysii mentionem fecerit; cum tamen in eo Concilio de iis Opusculis Patrum actum sit, quæ Catholica Ecclesia recipit, qualia sunt S. Cypriani, S. Athanasii, S. Gregorii Nazianzeni, S. Joannis Chrysostomi, Theophili Alexandrini, S. Cyrilli Alexandrini, S. Hi-

larii, S. Ambrosii, S. Augustini, S. Hieronymi et D. S. Prosperti? Reponi forsitan poterit, hoc Concilium fuisse Romae celebratum eo tempore, anno nimis 649, quo Areopagitici libri nondum satis in Latina ecclesia innotuerant, ac proinde nil mirum, quod Papa Gelasius silentio eos praterierit licet complures alios etiam Graecos Patres recensent, qui usque ad quintum seculum vixerunt. Sed undenam oritur, quod in quinta Generali Synodo, sub Vigilio Papa et Justiniano imperatore celebrata, Patres hujusc concilii, postquam declararunt, se recipere quidquid in aliis quatuor prioribus oecumenicis concilii fuerat constitutum, postea (*Collatione scilicet 3)* subdant " Super haec sequimus " per omnia et sanctos Patres et Doctores Ecclesiæ, Athanasium, Hilarius, Basilium, Gregorium Theologum, et Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Joannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Leonem, Proculum, etc. " nulla mentione facta de S. Dionysio? Reponent procul dubio S. Dionysii Patroni, E hoc Concilium non enumerasse Patres omnes, qui prioribus illis Ecclesie seculis claruerunt. Id quidem libentissime concedo: At cum S. Dionysius, sive spectet sanctissima ejus sub S. Paulo disciplina, sive veneranda ejus antiquitas, sive cœlestis ejus doctrine sublimitas, primas inter Patres tenere debeat, nemo sibi persuadere unquam poterit, illius concilii Patres, si S. Dionysius eorum Operum, quæ ejus nomine circumferuntur, germanum auctorem ac parentem certo cognovissent, ipsum fuisse pretermisso, illique plures alios Patres, quorum auctoritas in Ecclesia tanti non est, fuisse prælaturos.

97 Nec valet ea vana ac futile responsio, illud nimis Concilium ideo S. Dionysium silentio præterisse, quia ejusdem Opera nondum satis cognita erant ac explorata. Etenim hoc concilium celebratum est anno 649, id, est xx annis post celebrem illam Catholicorum episcoporum et Severianorum collationem, in qua de S. Dionysii libris diu multumque disputatum est. Iste igitur libri tunc temporis cogniti erant et explorati, et viginti ante annos omnium manibus terebantur. Præterea in Actis ejusdem concilii excerpta quamplura legitur eorum librorum, quos S. Cyrilus contra Theodorum et Diodorum evulgaverat, in quibus S. Dionysii testimonia frequenter usurpat. Quomodo igitur potuerunt illius concilii patres S. Dionysii scripta ignorare? Verum quidem est, Hadrianum primum summum Pontificem in Rescripto ad Carolum Magnum assercere, S. Gregorium Magnum summis laudibus ornasse S. Dionysium Areopagitem, testatumque fuisse, eum esse antiquum Patrem ac Doctorem. Sed Hadriani sententia, quamvis S. Gregorius auctoritate suffulta, controversiam non dirimit. Hadrianus enim in epistola ad Carolum Magnum recitat solummodo quoddam testimonium ex Homilia S. Gregorii, in qua hic Pontifex Dionysium citat in fide eorum, qui ipsum germanum illorum Operum parentem arbitrabantur. Fertur igitur ait hic Pontifex, " Dionysius Areopagita, antiquus videlicet et venerabilis Pater, dicere, quod ex minimorum Angelorum agminibus etc. " Ex quo autem S. Gregorius Dionysium antiquum ecclesias Doctorem appellaverit, non per hoc item diremit, neque dirimere potuisse S. Gregorius, qui, quemadmodum ipsem lib. 9, Epist. 69 testatur, Graeca lingue rudis erat, et per consequens

cui optime  
cognita fue-  
runt Diony-  
sina Opera,  
Ecclesie Pa-  
triæ

A consequens controversos Areopagitae libros nusquam legerat.

*non omni-  
merarint,  
nihilque ex  
iis in Offi-  
cium divi-  
num Ponti-  
fices poste-  
riores intu-  
terint.*

98 Ex hoc tamen non sequitur, Auctorem hunc, qui sub venerando S. Dionysii nomine circumferatur, quicumque ille sit, non esse potiori jure, quam plures alii, qui post quintum seculum vixerunt, habendum ut Patrem et Doctorem Ecclesie, cum tot concilia, summi Pontifices ac Doctores ejusdem auctoritate ac testimonio non solum usi sint, sed et unanimi consensu post tot secula talem semper agnoverint ac celebraverint. Argumentum igitur nostrum solummodo eo tendit, ut demonstret, nec Gelasium Papam, nec Patres quinti concilii, si certum exploratumque habuissent, ea opera, quæ S. Dionysii nomine inscribuntur, esse genuinos S. Martyris fœtus, eum in longa illa Patrum serie, quam in duabus illis concilii texerunt, fuisse prætermissores. Præterea si summi Pontifices et concilia post Gelasium et V. Synodum tanta veneratione S. Dionysii scripta prosecuti sunt, si ipsum pro germano eorumdem parente habuerunt, cur eo-  
rumdem in Ecclesia lectionem non decreverunt. Summi certe Pontifices, qui divinum Officium ordinarent, ea potissimum pro Officii lectionibus segerunt Patrum Opuscula, quæ illis solemnitatibus, quæ per anni tempora celebrantur, magis congruerent. Quod certe iis Patribus prærogativam quandam supra ceteros tribuit, quos Ecclesia in divinis Officiis hoc honore non afficit. Cum igitur S. Areopagitam maxime commendabilem redderent et sanctissima sub Apostolo Paulo disciplina, et veneranda ejus antiquitas, ac doctrinas sublimitas, pluraque exten in ejus libris variis solemnitatibus apprime accommoda, cujusmodi sunt ea, quæ recitat de dormitione et funere B. Mariae Virginis, de Angelorum Ordinibus, eorumque Hierarchiis, de Sacramentis etc, incredibile est, Pontifices et concilia, si revera persuasum ipsi fuisse, eos libros, qui Dionysii nomen præferabant, genuinos esse ipsius fœtus nihil in divinum Officium ex iis fuisse inserturos.

*nec Concilia,  
qua Diony-  
siana Opera  
laudarunt,  
esse isthac,  
uti que*

99 *Hactenus laudatus auonymus; hisce autem  
præmissis, e Conciliis, summis Pontificibus, scri-  
ptoribus quamplurimis ac sanctis Patribus,  
qui post seculum quintum Opera, sub Dionysii  
Areopagite nomine circumferri solita, laudarunt,  
nihil etiam in hec juris Sancto nostro compete-  
re, seu inde minime fieri, ut Opera illa Diony-  
sio Aeropagite, veluti genuino eorumdem au-  
tori, adscribenda sint, probare mox aggredi-  
tur; ac primo quidem id quantum ad Conci-  
lia sequentem probat in modum: Concilia,  
inquit, libros Aeropagiticos citarunt, ut Opus  
ab aliquo scriptore quarti vel quinti seculi  
elucubratum, cuius doctrina solida esset, et  
ad oppugnandos haereticos et ad confirmando  
Christianæ Religionis dogmata maxime op-  
portuna. Eos citarunt eodem prorsus modo, quo  
plures alios quinti, sexti et subsequentium se-  
culorum Auctores. Uno tandem verbo eos lib-  
ros allegarunt sub illius auctoris nomine, quod  
præfixum gerebant. Quod quidem auctoritatem  
illis libris conciliat, et ipsorum Auctorem ma-  
xime illustrat, sed ejus personam signanter non  
determinat. Optime enim norunt omnes, Con-  
cilia et Patres in suis canonibus sanciendis usos  
esse quibusdam Operibus, nihil vel parum sol-  
licitos in disquirendis genuinis eorum auctoribus,  
sibi satis esse putantes, eos libros, qui ab*

Ecclesia recepti sunt, haereticorum erroribus op-  
ponere. Si S. Dionysii vindices contendant, quod concilia hujusmodi Dionysii testimonio proferendo, quadammodo fateantur, et confirmant, ea esse illius auctoris, Dionysii nimurum, sub cuius no-  
mine ea laudant, id nos libenter dabimus, dum-  
modo et ipsi pariter admittant, eos libros, quo-  
rum testimonio a conciliis sub aliquo Patris aut scriptoris nomine laudantur, esse ejusdem Patris vel scriptoris genuinum Opus.

100 Huic autem conditioni subscripturos Areo-  
pagitas, numquam credam, nisi velint contra  
communem eruditorum omnium consensum fa-  
teri, Dialogos de Trinitate a concilio Latera-  
nensi laudatos, et historiam passionis Imaginis  
Iesu Christi in urbe Berythensi, in septimo con-  
cilio relatam, esse certissimos S. Athanasii fœtus,  
quia haec Concilia sub hujus S. Doctoris nomine  
ea laudarunt, cum tamen certum indubitatum  
que sit, hujusmodi Opera fuisse S. Athanasio sup-  
posita. Quod enim ad illum de Trinitate Dialogum  
spectat, ejus suppositio luce meridiana clarior  
apparet, cum ejus auctor memoret additionem E|  
illam a concilio Constantinopolitano Symbolo  
Niceno factam, et sex illa epitheta explicit ab  
eo concilio Spiritu sancto adtributa, que certe in  
Athanasium, qui concilium illud antecessit, con-  
venire non possunt. Historia pariter passionis Ima-  
ginis Jesu Christi in urbe Berytho ipsi adscribi  
non potest, cum Sigebertus in suo Chronico eam  
referat ad annum CCCLXXV, et Cardinalis Baro-  
nius in Martyrologio ad ix Novembris diem  
testetur, se habere p̄e manibus vetustum  
quoddam manuscriptum hujusce sermonis S. Atha-  
nasii, in quo ferebatur, hoc miraculum conti-  
gisse sub Constantino juniore, et Irene ejus  
uxore. Quæ res eruditissimum Cardinalem im-  
pulit, ut hunc tractatum alteri potius Athanasio,  
in Syria episcopo, quam magno Athanasio  
adjudicaret. Prætero plures alios anachronismos,  
quos in historia videre est, cum ex his, quæ  
diximus, satis constet, eam S. Athanasio falso fuisse  
suppositam. Secundo si Dionysius ideo cen-  
sus est genuinus auctor illorum librorum, qui  
ipsi tribuantur, quia Concilia Lateranense, Con-  
stantinopolitanum, et secundum Nicenum eos  
citarunt, fateantur, etiam oportet, Apologista,  
aliorum Patrum Opera, quæ in tribus hisce con-  
ciliis laudantur, germanos pariter esse illorum F  
Patrum fœtus.

101 Sermo igitur in S. Thomam Opus erit S. ostendunt,  
Joannis Chrysostomi, quia sub hujus Patris no-  
mine citatus legitur in duobus ex hisce conci-  
liis. Epistola pariter ad Julianum sub nomine  
S. Basilii laudata, nec non Homilia de unico  
Legislatore duorum testamentorum S. Joanni  
Chrysostomo adscripta, et Patrum spirituale  
Joannis Moschi sub nomine Sophronii relatum,  
aliaque hujusce generis Opera partus legitimi  
erunt eorum auctorum, quorum nomen pra se-  
ferunt; quia patres horum conciliorum sub il-  
lorum illustrium scriptorum nomine ea citarunt.  
Quemadmodum igitur inverisimile est, Apologi-  
stas S. Dionysii absurdâ hæc consecratio admis-  
suros, ita ex quo plura concilia Aeropagiticos  
libros sub specioso hujusce illustris Athenarum  
episcopi titulo frequenter citarunt, non inde po-  
terit recte inferri, veros esse ac germanos ejus-  
dem sancti episcopi fœtus. Et revera qui aliquan-  
tulum in sacrorum conciliorum lectione versa-  
tus sit, nullo negotio poterit animadvertere,  
quemadmodum

AUCTORE  
C. B.

quemadmodum optime notat Sæculo 4 Hist. Ecclesiast. cap. 6, art. 8 eruditus pater Natalis ab Alexandro, generalium conciliorum Patres non multum operis posuisse in dijudicandis iuxta criticæ regulas SS. Patrum Operibus eorumque germanis auctoribus detegendis ac determinandis: sed cum certi essent, ea Opera ab aliquo ecclesiastico auctore prodidisse, satis ipsis fuite laudare sub illius auctoris titulo, quem præferebant, et ex illis em argumento decerpere, quæ ad antiquam traditionem tuendam, et ad Ecclesiæ fidem stabilendam essent magis accommoda. Argumentum igitur ex testimonio Conciliorum de promptum non satis firmum est ad horum librorum pacificam possessionem S. Dionysio Areopagite vindicandam.

*eodemque modo de summis, qui Areopagitica Opera laudarunt, Pontificibus*

102 Atque hæc sunt, quibus laudatus auctor, e Concilio, quæ Dionysiana Opera laudarunt, nihil omnino in hæc juris Sancto nostro competere, probatum dat; en nunc qui id quantum ad summos Pontifices, scriptoresque alios quamplurimos ac sanctos Patres comonstret. Martinus I, inquit, in primo Concilio Lateranensi et Agatho in epistola, quam ad Constantiū Pogonatum dedit, in sexta generali Synodo relata, celebrant quidem libros S. Dionysio adjudicatos; sed uterque eos celebrat, habita ratione eorum testimoniorum, quæ a duobus his conciliis citantur. Perhorifica enim mentio sancti Areopagite, quæ in iis facta legitur, eos pariter impulit ad eam doctrinam sub hujus auctoris nomine laudandam, nullo alio præmisso examine, an hi libri, vel textus ex iisdem de prompti, essent a Dionysio profecti, nec ne. Pariter cum Hadrianus I declarat, testimonia, ex S. Dionysio desumpta et a conciliis relata, in iisdem libris extare: cum Nicolaus I, ad Michaëlem imperatorem scribens, S. Dionysium antiquum Patrem et Ecclesie Doctorem appellat; cum tandem Paulus I ad Pipinum Gallicarum regem scribit, se ipsi dono mittere S. Dionysii Areopagite libros; hæc omnia non evincunt, S. Atheniensem antistitem esse illorum Operum parentem; quia hi tres summi Pontifices hos libros, eorumque auctorem non laudant nisi in fide eorum Conciliorum, quæ hos libros citarunt eo modo, quo nos retulimus.

*ut rationes in medium*

C 103 Idem ferme dici potest accidisse de libris Areopagite nomine inscriptis, quod de Canonibus primi Nicæni concilio. Cum Innocentius I declarasset tum in epistola, quam scripsit ad clerum Constantinopolitanum, tum in ea, quam dedit ad Theophilum Alexandrinum, Romanam Ecclesiam alios canones non recipere quam canones Nicæni Concilio. Alios quippe "Canones Romana non admittit Ecclesia." Zosimus Papa, qui Innocentio successit, cum causam Appiarii, qui in sexto Carthaginensi concilio damnatus ad Romanam Sedem appellaverat, novo examini vellet subjicere, adversus illius Concili Patres acriter defendit, hoc appellatione jus per canones Nicæni concilio Apostolicæ Sedi fuisse concessum. Plures alii pariter pontifices, qui proxime Zosimum secuti sunt, ut Bonifacius I et Cælestinus I jus appellationum ad Romanum Pontificem vigore Canonum Nicæni concilio propugnarunt. Ipse met S. Leo in epistola, ad imperatorem Theodosium data, loquens de appellatione S. Flaviani a sententia depositionis in pseudo-concilio Ephesino a Dioscoro lata ad Apostolicæ Sedis judicium, habet hæc verba: "Quam autem post

"appellationem interpositam hoc necessarie possuntatur, canonum Nicæni editorum decreta testantur, quæ a totius mundi sacerdotibus sunt constituta." En igitur quomodo hi omnes Romani Pontifices jus appellationum ad Romanam sedem statuant in canonibus Nicæni concilio; et tamen ne vestigium quidem hujusmodi appellationum cernere est in canonibus hujuscemodi concilio; sed totum hoc jus fundatur in quarto canone Sardicensis Concilio, quod post aliquot annos, id est, anno ccxlvii, celebratum est.

104 Quemadmodum igitur nullus auderet asserere, quartum Sardicensis concilio canonem habendum esse pro canone Nicæni concilio, quia plures Romani Pontifices eum tamquam Canonem Nicæni concilio citarunt; ita pari ratione dici potest, libros, qui S. Dionysio tribuntur, quamvis a summis Pontificibus, et Concilio sub eius nomine non semel laudatos, ob hoc tamen tamquam certos ejus fœtus non esse adserendos. Dici etiam potest in hujusmodi responsionis confirmationem, Zosimum Papam, aliosque Pontifices non ob aliam causam Sardicensem canonem tamquam Nicænum citasse, nisi ob testimonium E Innocentii primi, assertentis, Ecclesiam alios canones non recipere quam Nicænos: "Alios quippe "Canones Romana non admittit Ecclesia." Ex quo conjectare etiam licet, ea concilia, eosque Pontifices, qui post septimum seculum libros Areopagite attributos nullo prævio examine laudarunt, eos laudasse in fide S. Gregorii Papæ, qui scriperat: "Fertur etc." Cujus testimonio fredi eos libros ut legitimos Areopagite fœtus habuerunt.

105 Sed quomodocumque res se habeat, hoc unum maxime animadvertendum est, quod, quemadmodum citatio Canonis Nicæni concilio pro canonis Synodi Sardicensis iuri et auctoritati Romanae Sedis circa appellationes nihil detrahit, postquam Sardicensis ille canon a tota Ecclesia diu, antequam a Trullana synodo approbatetur, exceptus est, et, hac generali acceptatione supposita, parum refert, sive uni sive alteri horum duorum conciliorum adscributur, ita parum vel nihil interest ad finem, quem Romani Pontifices et concilia in citandis S. Dionysii testimonialis sibi posuerunt, quod illorum librorum auctor vel primo Ecclesiæ seculo vixerit, vel quarto desinente et ineunte quinto, cum non raro etiam utantur auctoritate plurim patrum, qui diu post F Areopagite tempora floruerunt, quique eam non præ se ferunt doctrinæ excellentiam, sublimitatem, ac soliditatem, quam in Areopagiticas scriptis deprehendimus. Ex his omnibus facile est intelligere, Patres, Doctores et Theologos, qui vel his conciliis coævi vixerunt, vel proxime sunt subsecuti, hos libros S. Dionysio adjudicasse innixos citationibus summorum Pontificum et conciliorum, Lateranensis nimurum, Constantinopolitani et secundi Nicæni: et hæc concilia non aliunde eos habuisse ut genuinos S. Dionysii fœtus, nisi in fide eorum auctorum, qui vel quinto vel sexto seculo eorumdem meminerunt. Hactenus ille; cum autem scriptores vi ac forte etiam v seculi, quorum fide posterioris aetatis Pontifices, Patres ac scriptores alii Dionysiana Opera Areopagite attribuerunt, nullum pariter in hæc, uti ex infra dicendis patescat, Sancto nostro ius concilient, nec id dicti summi Pontifices Patresque efficere queunt; negativique proinde, quod supra proposui, argumenti vis integræ manet;

*hic adducta*

*sudenter, si lo-  
quendum, ne-  
gativum su-  
pra propo-  
situm argu-  
mentum vim  
niam retinet.*

**A** net, etsi interim plura Concilia, Pontifices ac Patres Dianysiana Opera citarint.

## CAPUT VIII.

An temporis diurnitas, qua post seculum quintum Dionysius Operum, nomine suo inscriptorum, auctor aestimatus fuit, argumentum negativum, ab Operum eorumdem per secula anteriora ignoratione petitum, pariter, non enervet.

Diurna  
Operum  
Dionysiano-  
rum, in qua  
Dionysius  
post seculum  
nonum

**A**n Dionysiana Opera, quæ a nemine prorsus per quatuor prima æra Christianæ secula inveniuntur laudata paucisque dumtaxat seculo quinto innouere, Dionysium vere haberent auctorem, seculo sexto, et septimo, imo et non dubitatum a nonnullis adhuc fuit. Ac seculo sexto quidem dubitatum adhuc de re illa fuisse, Collatio Constantinopolitana, anno 532, ut supra docui, habita, manifeste prodit. In ea enim (ad hanc Appendicem num. 66) Hypathius, catholicorum nomine loquens, in dubium, an Opera, quæ veluti Dionysiana a Severianis laudabantur, a Dionysio essent composita, revocabil. Aivint quidem Areopatigici, Hypathium dumtaxat, an testimonia, quæ veluti Dionysiana a Severianis proferebantur, in Dionysiana Opera non essent intrusa, in dubium revocasse. Verum, cum Severiani, ut id, quod asseruerant, probarent; ad Opera Dionysiana, quæ haud dubie tam hi, quam Catholici habebant ad manum, non provocarint, Hypathium seu Catholicos, an hæc ipsa, non tantum autem, an testimonia, ex hisce accepta, Dionysii essent, in dubium revocasse, certum apparet. Ad S. Maximi extatem seu seculum se- fuit, possessio plimum progredior.

107 Tum sane adhuc, an Opera, Dionysii nomina inscripta, Dionysii vere essent, fuisse dubitatum, vel ex eo liquet, quod S. Maximus in Scholiis, in Opera Dionysiana a se contextis, loco non uno eos, qui hæc Dionysia Areopagite abjudicabant, impugnat. Quod porro ad seculum nonum jam spectat, Theodosius presbyter, qui tunc floruit, Opera Dionysiana, solitus quatuor adversiorum argumentis, sancto nostro Areopagite, ut Photius in Bibliotheca cod. 1 docet, vindicare fuit conatus; quod sane tum adhuc, qui, an Dionysiana Opera Dionysii vere essent, dubitarent, exstisit, argumento est minime dubio. Verum, etsi res ita habeat, per secula tamen sex, a seculo nono ad decimum quintum usque, quo Laurentius valla floruit, atque, an Dionysiana Opera Dionysium vere haberent auctorem, in dubium revocare cepit, seculum elapsa, fuisse eadem Opera Dionysio, veluti genuino eorum auctori, ab omnibus passim, nemine reclamante, adscripta, ipsimet etiam, qui Sancto nostro ea modo abjudicant, unanimi fere consensu fatentur. Cum itaque tot seculorum traditio, qua, que Dionysii nomine notantur, Opera Sancto

nostro fuerunt adscripta, in illorum quodammodo possessione hunc confirmarint, ex hac illum argumentum negativo, quod a scriptorum anteriorum silentio ignorationeque repetitur, deturbari non posse, contendunt Sancti nostri seu Operum, quæ ejus nomina præferunt, vindices.

108 Ita porro animo comparati sunt primo haud quædum, quod diurna illa possessio sit quædam quam Dionysius veluti præscriptio, qua stante, Dionysio Opera, nomine ejus inscripta, denegari non possint; secundo, quod, etiam si Dionysii jus in Opera illa dilucide non constaret, equeus tamen judex S. Dionysio ea adjudicare teneretur, quia, quando iuria sunt æqualia, prævalet possessio; tertio, quod, stante Operum Dionysianorum penes Dionysium possessione, Sancti ad hæc jus probare Areopagitico vindicem non debeant, sed Antiareopagitico, jus illud seu negotium seu constantium, sit monumenta authentica et indubia, quibus possessionem legitimique, quod hæc includit, juris præsumptionem evitant, in medium proferre; quarto denique, quod si quando jus est incertum ac dubium, quale illud Dionysii in Opera, ejus nomine inscripta, ab Antiareopagitico creditur, conditio possidentis semper sit melior, optimaque adeo etiam sit S. Dionysii conditio cum Operum, de quorum auctore controvertitur, possessione per octo amplius secula penes eum fuerit, nec illa interim fuerit gravi oppositione seu interrupta seu interturbata, sed contra alicujus interdum seu Concilii, seu summi Pontificis seu denique Patris aul scriptoris gravioris testimonio confirmata. Ita a temporis diurnitate, qua, de quibus his disserimus, Opera Dionysio Areopagite fuerunt adscripta, seu a longa, ut ita dicam, plurimi seculorum, qua ad illum spectare aestimata fuerunt, possessione arguunt areopagitici, seu qui Dionysium Operum illorum genuinum ac germanum auctorem censem.

109 Verum cum hoc illorum ratiocinium partim in traditione, partim in temporis, qua Dionysiana Opera Sancto nostro pluribus seculis fuerunt adscripta, diurnitale, ortaque ex hac, contra quam Antiareopagitici exciperent non possint, præscriptione dumtaxat fundetur, num traditio simul et talis possessio, e quibus quod dixi, contendunt, Operibus illis Dionysio vindicandis sufficient, dispiciamus, ac imprimitis quædum, an id præstare queat possessio. Etiam si bonorum, seu quæ ad laicas seu quæ ad ecclesiasticas personas pertinent, possessio post annos decem, viginti, triginta quadrageinta pro bonorum qualitate, imo et post centum annos contra Romanam Ecclesiam, quæ sola hoc privilegio gaudet, præscriptionem inducat, par tamen haud est ratio de ingenii bonis, exempli gratia de libris, quorum possessio ulcumque etiam longa contra legitimum illorum auctorem numquam præscribit, seu jus parere non potest, quo alter, a quo compositi non sunt, pro legitimo eorumdem auctore habeatur. Huic principio innixa plures eruditæ absque illa injuria eos, qui librorum, abs aliis compositorum, auctores per longissimum etiam annorum spatium fuerant aestimati eosdemque adeo quodammodo possederant, e possessione illa deturbarunt. Possessio enim justa ut sit, titulus justus requiritur; sine quo, sicut hæc non intiri, sic nec conservari seu continuari potest, maxime si agatur de libris, seu de jure, quod quis, ul pro legitimo horum auctore habeatur, sibi vindicit, quodque certe, cum libri præscriptionis legi obnoxii non sint, neutram

AUCTORE  
G. B.

nec titulo ju-  
sto, qui vel  
in Dionysii

quam *ii*, quibus falso attribuuntur, et pacifica,  
ut per plura etiam secula continua, possessio-  
ne seu opinione, qua eorumdem auctores existi-  
mati fuerunt, sibi vindicari queunt.

110 *Etsi itaque S. Dionysius Areopagita libro-  
rum, qui nomen ejus preferunt, per plura secula,  
nemine reclamante, auctor existimat fuerit,  
pacificaque adeo possessionem quadammodo  
sibi vindicari, hanc tamen haud justam ac proin  
nec aptam, ut legitimum Dionysio *jus*, quo pro  
vero illorum auctore habeatur, conciliet, arbitra-  
muri, nisi justo in titulo esse fundatam, possit  
monstrari. Verum quid, quæso, pro titulo hujus-  
modi assignes? An forsitan, ut ad alterum, in  
quo, quod hic discutimus, ratiocinium fundatur,  
jam veniamus, traditionem antiquam, qua, per  
manus a seculo in seculum transmissa, libros il-  
los a scriptoribus, qui sexto æræ Christianæ seculo  
floruerunt, aliusque, hosce secutis. S. Diony-  
sio Areopagite fuisse adscriptos, habetur per-  
spectum? Verum an illi sexti seculi scriptores,  
dictorum librorum auctorem esse Areopagitam,*

*B certum atque exploratum habuerunt? Si res ita  
habeat, cuius fundamento hæc illorum, qua, ut  
libros illos Dionysio adscripserint, eorumdemque  
adeo, ut ita loquamur, possessionem ei attribue-  
rint, est factum, certa scientia seu cognitio fuit  
innixa, seu quod eodem recidit, qua ratione impulsi  
scriptores illi Dionysio Areopagite præfatos  
libros adscripserunt eique adeo eorumdem posses-  
sionem tribuerunt? Hanc sane non in re alia  
quam vel in unius seu plurium, qui ante seculum  
sextum floruerunt scriptorum testimonio, vel in  
ipsa, libris præfixa, qua Dionysio attribuebantur,  
inscripione vel denique in ambobus simul hisce  
titulis constitui potuerint.*

111 *Ac horum quidem prior sine posteriore  
justam ac legitimam Operis cujuspam possessio-  
nem scriptori cuidam vindicare potest; posterior  
vero sine priore haud semper; ut ex dicen-  
dis patescat, est certus, sed sepius falso aut saltem  
ambiguus. Anne ergo sexti seculi scriptores  
vel ex altero duorum dictorum titulorum vel ex  
ambobus simul libros, qui an Dionysii Areo-  
pagite sint, controvertitur, Sancto huic adscri-  
pserint, aut, si maxime, adscribere potuerint,  
examinemus. Quod si Areopagiti seu illi, qui  
libros, Dionysii Areopagite nomine inscriptos,  
Sancto huic attribuunt, a seculi sexti scriptori-  
bus merito illos, quod a Dionysii Areopagite no-  
men sibi in fronte haberent præfixum, adjudica-  
tis Sancto huic fuisse, contendat, titulum illum,  
quo ita dictorum librorum possessionem.  
Areopagite a scriptoribus illis merito fuisse attri-  
butam volunt, vel certum omnino atque infallibilem  
autem, vel incertum dumtaxat atque am-  
biguum. Si dubium dumtaxat ac parum firmum  
illum arbitrentur, ut quid eos, qui isti Areopagi-  
tæ possessioni, titulo dumtaxat dubio atque in-  
certo in dicta hypothesi innixa, sese opponunt,  
criminantur? Quisque novit, titulum coloratum  
ortumque ex hoc errorem communem naturas re-  
rum nec mutare, nec facere posse, ut liber, qui  
ex errore auctori cuiusdam adscribitur, re etiam  
ipsa hujus Opus evadat. Cum enim in titulo  
fundata sit possessio, hec illius conditionem se-  
quitur; ut, si titulus falsus seu injustus sit, injusta  
pariter sit possessio, utque, si titulus incertus sit  
atque ambiguus, incerta pariter sit atque am-  
bigua possessio, seu, ut melius loquar, sit pariter  
an *is*, cui possessio tribuitur, jus ad eam habeat  
incertum atque ambiguum, præsertim cum de li-*

*bris, contra quorum auctores, ut jam docui, num-  
quam prescribitur, quæstio movetur.*

112 *Quod si autem titulum, qui a Diony-  
sii Areopagite nomine, quod Dionysiana Opera  
prætulerint, repetitur, quique, ut isthac Diony-  
sii Areopagite seculi sexti scriptores adjudica-  
rint, efficerit, certum omnino ac firmum, suf-  
fecisseque proinde, ut Operi illa Dionysio attri-  
buuerentur atque ad posteros, veluti genuini ejus  
fictus, transmittentur, Areopagitici autem  
a porro ob nongentorum amplius annorum pos-  
sessionem, cum titulo illo conjunctam, eadem  
Opera Dionysium Areopagitam vere habere aucto-  
rem, contendant, rationis paritate coacti luce-  
brationes non paucas alias, quæ eruditiorum om-  
nium calculo pro spuriis habentur, venerandis  
que auctorum, quæs in fronte inscribuntur, no-  
minibus falso suppositi noscuntur, pro genuinis  
illorum Operibus admittere debebunt, ac in primis  
quidem, ut plures alias omissam, Dialogos de  
Trinitate et Disputationes S. Athanasii cum  
Ario, huc sancto Patri per plura secula adscri-  
ptas, Tractatus de Operibus Cardinalibus, et de  
E revelatione capituli S. Joseph, qui S. Cypriani no-  
men præferunt, Questiones et Responsiones ad Orthodoxy, quæ sub S. Justini nomine circumfe-  
runtur, ac tandem Tractatus in Leviticum, S. Cy-  
rillo adtributos; *ii* enim, qui lucubrationes illas  
pro manibus omnium primi habuerunt, cum au-  
ctorum illorum nomen *ii* præfixum inveniissent.  
sub eodem nomine illas ad posteros transmisere,  
et ad nostram usque ætatem sub eadem inscrip-  
tione decenerunt, nemine omnino, nisi postre-  
mis hisce seculis, reclamante.*

113 *En consecaria, quæ cum certe admitten-  
da non sint, et tamen, si ob titulum, proxime  
relatum, Dionysio Areopagite, quæ sub ejus  
nomine circumferuntur, opera adscribenda for-  
tent, deberent admitti, hoc ipso, titulum illum, ut  
Dionysio isthac adscribantur, seu ut diuturna  
Operum illorum, in qua Dionysius fuit, posses-  
sion legitima reddatur, non sufficere ostendunt; quod  
cum ita habeat, parque sit de libris aliis, ut  
definitio cuiusdam auctori adscribantur, ratio; an-  
tiqui ad id scriptoris certum atque irrefraga-  
bile testimonium eruditus reuirit; testimonium  
autem hujusmodi, in quo seculi sexti scriptores,  
qui Operum Dionysianorum possessionem Diony-  
sio primum attribuerunt, fundare hanc potue-  
rint, non repertur; quod antequam probem, an-  
onymum Problematis supra sepius laudati aucto-  
rem de testimonio hujusmodi, conditionibus  
que, ad id requisitis disserentem exhibeo. Ut,  
inquit, liber aliquis tanquam legitimus alicujus  
auctoris fœtus dignosci possit, hæc generalis  
regula traditur, nimirus si plures antiqui scripto-  
res, vel unus etiam, qui nomine aliquo clareat,  
et verbis non obscenis loquatur, ex ipso testimonia  
aliqua proferant, vel illum ad ipsum spectare  
declarent, et tamen conditione, quam nos infra  
notabimus. Hinc est, quod prima S. Clementis  
ad Corinthios epistola ab omnibus accipitur,  
quia S. Irenæus, S. Clemens Alexandrinus, Eu-  
sebius et S. Hieronymus sub hujuscemodi Pontificis  
nomine ipsam laudarunt, licet occulta et incogni-  
ta fuerit ad tempus usque Patricii Junii, qui eam  
nactus in antiquo manuscripto anno MDLXII,  
publica luci donavit. Hac etiam ratione erudi-  
tissimus pater Sirmondus Tractatum quemdam  
de Trinitate et incarnatione sub Isaaci nomine  
publicis typis evulgavit solo fretus testimonio  
Gennadii, qui hujuscemodi Operis meminit, et Isa-  
cum*

A cum his scriptoribus adnumerat qui sub finem quarti seculi vixerunt,  
*scriptoris anonymi*

114 In solo pariter Marii Mercatoris testimonio certo nunc scimus, Tractatus quosdam, qui aliquibus Patribus olim tribuebantur, ad alios spectare. Non enim aliunde persuasum habemus, sermonem, S. Joanni Chrysostomo tributum, in hunc textum Euangeli: « Si filius Dei es, mitte te deorsum, » esse Nestorii; et Commentaria in Epistolas S. Pauli, olim S. Hieronymo adjudicata, esse Pelagii; et sermones in variis heres Eutherium Nestorianum auctorem ac parentem habere, quam ex testimonio hujuscen scriptoris, cuius Opera post aliquot annos innotuerunt. Ut igitur liber aliquis in testimonio unius auctoritatis legitimus, habeatur, haec conditiones necessarie sunt. Primo, quod alii scriptores paris auctoritatis ipsi non opponantur. Hac ratione liber Heraclius nunquam pro Canonico habitus est, quamvis S. Ireneus, S. Clemens Alexandrinus, Origenes, et Tertullianus ipsum citarint, quia plures ex Veteribus, ut Eusebius, Hieronymus, Rufinus B etc. ipsum inter apocryphos amandarunt. Secundo opus est, ut hic auctor celebratatem aliquam nominis apud Veteres sibi comparaverit. Quot enim auctores ecclesiastici nunc temporis ut certi et legitimati habentur in solo testimonio vel Eusebii, vel Gennadii, vel Photii, qui horum scriptorum aut simpliciter meminerint, aut excerptum aliquod retulerint? Tertio hoc testimonium debet esse clarum et certum, non vero dubium et equivocum; frequenter enim similitudo titulorum, qui libris prefiguntur, et rerum, que ibi tractantur, dubios non reddit de legitimo auctore aliecius Operis, si is, qui citat, non satis clare explicat.

115 Hinc est, quod, cum plures Patres dixerint, S. Athanasium quoddam edidisse Fidei symbolum, materiam autem et modum hujuscen symboli non satis expresserint, certi esse non possumus, an illud, quod incipit ab his verbis: « Quicumque vult salvus esse, » revera fuerit ab eodem Patre profectum. Quarto requiritur, ut hoc testimonium ita signanter determinet auctorem, ut nullus error, æquivocatio nulla inde possit oriiri. Similitudo siquidem nominum, munierum, et regionum saepius in causa est, ut unus pro alio sumatur, ut exempli gratia similitudo nominum inter Sextum Philosophum et Sextum Papam id effecit, ut sententiae a Sexto Philosopho scriptae Sexto Pontifici tribuerentur. Anastasius pariter Sinaita, cum alium ejusdem nominis in Antiochenia sede successorem habuerit, ansam dedit eos confundendi, dubitandique quinam ex illis ea Opera Anastasii, que sub S. Anastasi nomine in Bibliotheca Patrum habentur, adscribenda sint. Magna pariter conformitas, que inter duos Macarios comprehenditur in professione, munere, et tempore, quo ambo floruerunt, in causa est, ut quinam quinquaginta illarum Homiliarum, que S. Marcarius nomen præferunt, germanus auctor habendus sit, dijudicari non possit. Testimonium tandem, quo utimur, ut librum aliqui auctori adscribamus, debet esse depromptum ex Opere, de quo certissime constet illius legitimus auctor, in cuius fide tale scriptum recipitur.

*hic exposito,* 116 Testimonium enim, quod ex libro vel supposito, vel notas aliquas suppositionis habente, eruitur, non potest esse nisi incertum ac du-

biun. Hinc est, quod Historia Passionis imaginis Iesu Christi in civitate Berytho communis calculo juxta hanc regulam S. Athanasio abjudicatur, quia, licet in quadam fragmento Cesareensis concilii referatur, Petrum Nicomediensem episcopum hujuscen narrationis auctorem asseruisse S. Athanasium, constat tamen, illud Fragmentum apocryphum esse ac suppositum; cum hoc Cæsareense concilium, in quo de sanguine, qui ex Iesu Christi latere profluxerit, actum sit, toti antiquitati fuerit prorsus incognitum. Nunc igitur opus est, ut has regulas in rem nostram transferamus, videamusque, num in Operibus Patrum quatuor priorum Ecclesie seculorum aliquod extet testimonium, cui innixi quinti et sexti seculi scriptores legitimatum titulum habuerint eorum librorum possessionem S. Dionysio adserendi, discutiamusque, an horum Patrum testimonia tres præcipue postremas conditions habeant, quas supra retulimus; primo videlicet, an hujusmodi testimonium clarum sit minime dubium; secundo an auctorem, de quo agitur, signanter describat E ac determinet; tertio an sit ex opere germano ac legitimo depromptum. Quarum trium conditionum, si una deficiat, nihil certi ex tali testimonio argui potest. *Ita haec enim auctor jam saepius laudatus; ut autem, quemadmodum incepimus, ejus hac in re argumentandi rationem ad finem usque sequamur, ea modo adducturus sum, e quibus patescit, in Patrum seu scriptorum, qui quatuor primis Ecclesie seculis floruerunt, scriptis nullum omnino, quas hic postremo affer, conditionibus munitum testimonium inveniri, in quo sexti seculi scriptores Dionysii Areopagite ius in libros, Sancto huic nostro attribui solitos, fundare potuerint.*

117 Primorum quidem quatuor seculorum auctores, quorum testimonio facere id illi potuerint, Dionysiana Opera nuspam citasse, jam supra ostendi; ast, cum lectorem, quam id verum sit, loco hoc penitus convineat, nullum intersit, Patres seu scriptores, seculo Ecclesie quinto medio anteriores, quos Operum Dionysianorum vindices adducere in rem suam solent, iterum hic eo, quo floruerunt, ordine commemoro, locum iterum, quo eos Dionysiana Opera, contra ac Areopagitici contendunt, non laudasse, jam supra probavi, assignans, nonnullaque etiam subinde in eorum, quæ ante dixi, confirmationem adjungens. *Patres itaque seu scriptores, hic a nobis commemorandi, quos Areopagitici in rem suam laudent, sequentes hi sunt; primo Origenes, qui, ut volunt, in suarum in S. Joannem Homiliarum primo Areopagitam citavit; verum Homiliae illæ, ut hujus Appendixis nūn. 3 et 4 docui, Origeni falso sunt supposita, verunque earum auctorem ante seculum sextum vicesse, nihil evincit. Secundo Dionysius, Alexandrinus seculo tertio patriarcha, qui, quemadmodum Areopagitici, Anastasium Sinaitam in Οὐρανῷ et S. Maximum in contextis in Areopagitam Scholiis testari, autumant, Scholia in Areopagite Opera conscripsit; verum id nec S. Anastasium Sinaitam nec S. Maximum certo ac dilucide testari ex iis, quæ Appendix hujus cap. 1 disserui, luctulentissime, ne fallor, patescit. Tertio Concilii Nicæni, anno 325 celebrati, canon trigesimus primus, in quo, ut aiunt, oratio, quæ apud Dionysium Hierarchiæ caelestis cap. 7 occurrat, laudatur; verum canonem illum suppositum, orationemque, quæ in hoc, veluti*

*seu unius seu plurium, seculo v medio anteriorum*

Dionysi,

AUCTOR  
C. B.

hieque recentiorum scriptorum testimoniis

118 Quarto sanctus Athanasius, qui, quemadmodum contendunt, in Questionibus ad Antiochum ducem Dionysii coelestem Hierarchiam laudat; verum Questiones illas S. Athanasio falso esse suppositas, nemo non fatebitur, qui attente evolet, quæ de hoc argumento supra in hac Appendix num. 29 et binis seqq. desserui. Quinto S. Gregorius Nazianzenus, qui, praterquam quod non pauca similia iis, quæ in libris, Areopagite nomine inscriptis, leguntur, in Operibus suis suppeditet, Seraphinorum, apud Isaiam cap. 6 Deum laudantium, voces seu glorificationes explanans, Dionysium seu Opera, quæ sub hujus nomine circumferuntur, laudasse videtur; verum non ex eo, quod non nulla similia iis, quæ in Operibus Areopagitici leguntur, Nazianzenus suppeditet, consecrarium esse, ut hic illa e Dionysio hauserit, nec hunc Sanctum nostrum per illum, quem Nazianzenus, Seraphinorum apud Isaiam cap. 6 voces exponens, pulcherrime ac subtilissime seu sublimissime philosophatum, ait, debere intelligi, verosimilimum, ne amplius quid dicam, efficiunt, quæ in hac Appendixe primum num. 32 et septem seqq., ac deinde num. 80 et seq. in medium jam adduxi. Sexto S. Joannes Chrysostomus, a quo, ut volunt, in Sermone de Pseudo-prophetis et falsis doctoribus S. Dionysius Areopagita volucris celi fuerit appellatus; verum S. Joanni Chrysostomo sermonem illum falso esse suppositum, vel saltem, si res secus habet, fuisse in eum Dionysii Areopagite nomen ab interpolatore intrusum, omnino suadent supra in hac Appendixe num. 40 et quatuor seqq. jam adducta. Septimo Joannes, Darenensis archiepiscopus, et Isaacus Syrus, qui seculo quarto floruisse ac S. Ephremi discipuli fuisse perhibentur.

fundatus s. t.  
pollet, Operum illorum  
esse auctorem, evin-  
cit.

119 Verum Joannem, archiepiscopum Darensem, qui Scholia in Dionysium Areopagitam scripsit, et Isaacum Syrum, qui in conscripto a se de Angelis Tractatu Dionysiana Opera frequenter laudat, nec seculo iv floruisse, nec S. Ephremi, ecclesie Edessene diaconi, discipulos fuisse, ex iis, quæ in hac Appendixe cap. 3 disserui, manifestissime liquet. Octavo S. Cyrillus, patriarcha Alexandrinus, qui, ut Areopagitici volunt, in libris, adversus Diödorum Tarsensem et Theodorum Mopsuestenum scriptis, S. Dionysii Areopagite testimonii est usus; verum, et si quidem, ut aiunt, Cyrillus adversus Diödorum et Theodorum libros scripsisse videatur, hique adeo, quemadmodum supra jam docui, sancto illi patriarchæ Alexandrino falso suppositi non sint, annaten Dionysii Areopagite testimonia per hæreticorum fraudem intrusi in illos non sint, dubium esse admodum atque incertum, in hac Appendixe cap. proxime cit. ostendi, uti etiam Liberati diaconi, ut contrarium probetur, testificationem nihil omnino Areopagitici prodesse. Atque hi sunt auctores, quorum testimonia Areopagitici præcipue allegare in rem suam solent; cum autem omnia et singula conditionibus supra assignatis, quas, ut isthæc Areopagite vindicare Opera Dionysiana possent, requiri docuinus, certissime, uti e jam dictis colligere primum est, sint destituta, neutiquam sane Areopagitici auctores illos in causæ suæ præsidium allegando Dionysio Areopagite ius in libros, qui sub ejus nomine circumferuntur, vindicant, seu, quod eodem recidit,

nulla ratione efficiunt, ut libri, qui Dionysii Areopagite nomine inscribuntur, genuini hujus factus debeant haberet; ita scilicet re habente, quod, etsi quidem traditio, e qua libros illos Dionysio esse adscribendos, habetur, longissime durarit, perpetua tamen ac constans non sit, sed a seculo dumtaxat aut vi incepta, in seculo quarto certe ac tribus anterioribus deficet, scilicet proinde sexti scriptores, qui Opera Dionysiana Areopagita attribuunt, seu horum possessionem Sancto nostro adscribunt, nullum omnino justum, in quo hanc fundare potuerint, titulum habuerint; unde fit, ut nec possessio ejusmodi, Operum illorum auctorem esse Dionysium, evincat.

## CAPUT IX.

Ex S. Ignatii martyris ad Romanos epistola, quæ in directo ad Timotheum libro de Divinis Nomina citatur, non esse hunc a Dionysio Areopagita compositum ostenditur.

Contra Areopagiticos seu eos, qui Opera Dionysii Areopagite nomine circumferri solita, abs hoc Sancto nostro fuisse elucubrata, contendunt, argumentis dumtaxat negativis hactenus pugnamus; nunc positivis etiam rem contra eosdem adductis gerere aggredimur. Ac iis quidem, quæ dumtaxat, si Dionysius in Gallias, contra ac factum esse, in Commentario prævio docuimus, venisse adstruatur, locum habere queunt, omissis, mox abs illa, quod non admisso etiam Dionysii in Gallias adventu, a S. Ignatii epistola, in libro de Divinis nominibus cap. 4 laudata, formari potest, ducimus initium. Nonnulli ex Antiareopagiticos, qui ante Ignatium martyrem obiisse Areopagitam, contendunt, argumentari et dicta epistola solent sequentem in modum: Dionysius Areopagita annis aliquot ante S. Ignatium obiit; cum hic autem paulo dumtaxat ante obitum suum epistolam, de qua nobis sermo, ad Romanos scripsit, cilare hanc Dionysius non potuit, liberè proinde, de Divinis Nominibus inscriptus, in quo eadem epistola citatur, Dionysium Areopagitan non habet auctorem. Ita illi; verum an recte? Neutiquam sane. Audi, qui S. Maximus, in suis in Areopagitam Scholiis supra citatum libri de Divinis Nominibus locum commentans, loquatur. Etiam ex hoc inquit, nonnulli putant, se opportune librum hunc (de Divinis Nominibus scilicet) refellere, acsi non esset D. Dionysii, quia dicunt, Ignatium esse ipso posteriorem; quomsdum autem possit quis meminisse posteriorum?

121 Verum hoc totum fictum est, quantumvis id ipsis videatur; nam S. Paulus, qui Dionysium baptizavit, tempore posterior fuit sancto Petro, post quem Ignatius fit episcopus Antiochiae, Petro Romam profecto; sanctus vero Paulus multo tempore supervixit, qui Dionysium baptizavit, et Dionysius post ipsum vixit. Porro Joannes Euangelista sub Domitiano exultat in Pathmo, cui Dionysius rescribit; Ignatius autem ante Domitianum patitur, ita

Etsi quidem  
ob solam S.  
Ignatii ad  
Romanos epi-  
stolam, in li-  
bro de Divinis  
Nominibus

laudatam,  
perperam  
hunc Diony-  
si, utpote  
post Ignatium  
sub Adriano,

A ut Dionysio sit antiquior. Hactenus sanctus ille Areopagite scholiastes, ac partim quidem recite: etsi enim sanctus Ignatius, non ante, sed post Domitiani imperium, sub Traiano videlicet, qui ab anno 100 circiter ad annum usque 117 regnavit, martyrio migrarit ad Superos multumque adeo in assignando, quo celeberrimus hic martyr passus sit, tempore laudatus sanctus scriptor aberret, ejus tamen martyrium ante illud S. Dionysii Areopagite rectissime consignat. Ac nos quidem, hunc Sanctum nostrum sub Traiani, sub quo Ignatius passus est, successore Adriano subiisse martyrium, in Commentario prævio et xix documentis; verum contra hanc epocham, Dionysii martyrio a nobis prestabilitam, Launoyus in suo de Dionysii Areopagite libris Judicio ab ipso statim initio insurgit. Quod cum ita sit, quo firma isthac, atque inconcussa maneat, simulque, non posse ex eo dumtaxat capite, quod Ignatii ad Romanos epistola in libro de Divinis Nominibus laudetur, Dionysio hunc abjudicari, palescat, lumen hoc loco, priusquam ad alia, ad præsens argumentum spectantia, progrederi, scriptorem illum Antiareopagitum refutare.

B 122 Ex ei itaque, quod S. Maximus, Ignatii ad Romanos epistolam a Dionysio Areopagita, sub Domitiano, ut statuit, martyrii palmarum adepto, laudari potuisse, ostensurus, Ignatum ante Domitiani imperium obiisse, perperam statulat, ita arguit seu observat: Profecto debuit apud omnes Areopagite mortis epocha (*hanc Domitiani imperio innexit*) haberi exploratissima, que ut retineretur a Maximo, Maximum in ecclesiastica Historia coegerit tam graviter (*obitum scilicet S. Ignatii ante Domitiani imperium signando*) errare. Hoc etiam atque etiam animo versare velim eos, qui Areopagite martyrium in Adriani tempus rejiciunt, nec rejiciunt ob aliud, quam ut contradicant ei de Areopagite martyrio sententiae, que ante annos mille propter sui constantiam a Maximo convelli non potuit. Sed Maximus et Maximi contradicentes ut unum idemque statuerint, tam hi in Areopagite martyrii tempore, quam ille in Ignatii aetate peccarunt, quia contra primam et veram de annis utriusque traditionem pugnarunt. *Maximum, itaque, quo Ignatii ad Romanos epistolam a Dionysio Areopagita laudari potuisse, ostenderet, martyrii ab Ignatio tolerati, tempus præteritissimum seu justo ci- tius signasse, Dionysii que martyrium a Domiti- ni aetate, quod hac illud evenisse, omnino certum existimaret, ad Adriani imperium removere no- luisse, Launoyus contendit, uti etiam Dionysium sub Domitiano, non autem sub Adriano, con- tra ac in Commentario prævio statuimus, subiisse martyrium.*

C Launoyus, verbiis, quidquid luci transcriptis

123 Verum S. Maximus, Ignatii martyrium ante Domitiani imperium signans, sanctum illum martyrem non tunc, sed sub Traiano sanguinem pro Christo fuisse, haud dubie (quo minus enim mentitus putetur, nota viri sanctitas impedit) ignorarit, uniceque proinde ex errore Ignatii martyrii tempore indebito signarit; id autem cum ita sit, quid ni factum esse queat, ut tempus, quo Dionysius tolerari martyrium, sanctus ille Areopagite scholiastes pariter ignorarit, idque proinde etiam per errorem tantummodo ad Domitiani, non autem ad Adriani, ut facere debuisset, imperium retulerit? Enimvero cur Maximus Dionysiani potius, quam Ignatiani martyrii tempus comper- Octobris Tomus IV.

tum habuisse sit putandus, haud perspicio. Jam vero cum haec ita habeant, Maximusque; uti in Ignatiani, ita etiam in Dionysiani martyrii epocha errare potuerit, sane, uti ex eo, quod prægresso Domitiani imperium tempore Ignatium subiisse martyrium, nolet, sanctum illum vere tunc martyrio fuisse affectum, concludi non potest, ita nec ex eo, quod Dionysium sub Domitiano martyrii palmam obtinuisse, scribat, re etiam vera fuisse illud tum factum, merito argueris.

124 Saepius itaque, quo, martyrii Dionysiani epocham sub Domitiano locandam, certo sciamus, animo versare id, quod Launoyus verbis supra recitat ait, operæ pretium non est, manetque proinde, Dionysium sub Adriano demum subiisse martyrium, ut supra a martyrologio Romano Veteri, seu ex Atheniensi, qui abs hoc (adi Comment. prævium num. 359) citatur, Philosopho Aristide docuimus. At vero, quod loco cit. non feci, modo hic Dallæum, qui dictum Romani Parvi atque Adonis testimonium contemnit, nec ex eis, quo tempore Dionysius subiicerit martyrium, definiri posse, contendit, tantisper conveniamus. In suo de libris, qui sub Areopagi- E

Dallæusque diversis, qui- bus scriptores,

ta nomine circumferuntur, tractatu cap. 14 sequentem ratiocinatur in modum: Nunc ergo videamus, quibus Areopagitici auctoribus absurdam illam suam, atque incredibilem de Dionysii sub Hadriano passione fabellam constitue re concen- tūt. Aristidem Athenensem primo testem citant, illum ipsum, de quo nuper diximus. Bene est. Si quem alium, vel peregrinum, vel recentiori aevi adducerent, non immerito metuerem, ne quam homini fraudem vel patria, vel aetas fecisset. Nunc cum Dionysii evi- ven, et, ut verisimile est, discipulum laudent, non est verendum, ne quid is de re notissima men- tiatur.

125 Qui ergo dicit Aristides? Dicit (inquis) ex Aristide Dionysii martyrium sub Hadriano esse coronatum. Ubi et quando hoc dicit? " Scri- psit" inquis " in eo ipso Opero, quod de Christiana Religione Hadriana Athenis obtulit. " Cedo librum, ut testimonium inspiciamus. Librum, inquis, non habeo, perit; neque ulla fama est, eum ab aliquo retro saeculi visum esse. Belli profecto, ac fabulatoribus digna probatio. Utinam vero, utinam inquam, liber extaret. Ille non dubito, quin si extaret, totum fabulae vestrae mysterium patesfacturus ac disjecturus esset; eumque vehementer sollicitor putare a vestris majoribus consulto hac ipsa de causa extinctum fuisse, ut alia fortasse non pauca prisorum hominum opera ab iis de industria sublata magna suspicio est, ne, si superes- sent, iis, quibus ipsi gaudebant, fabulis noce- rent. Nunc quando testimonium, quo nitimi- ni, neque exhibetis, neque librum, in quo id scriptum fuisse affirmatis, perisse negatis, argumentis necessario utendum est, ut, an id Ari- stides, quod vos affirmatis, in eo libro vel scri- pserit vel scribere potuerit, intelligamus. Non scripsisse, jam supra inde demonstrari, quod librorum Areopagiticon neque adversarii, neque patroni, ac ne eorum quidem princeps Maximus sexto septimoque seculo sciverint, Dionysium sub Hadriana fuisse mortuum; immo vero plane aliud sciverint, eum nempe ante Hadriani, ipsiusque etiam Traiani tempora martyrium fe- cisse; et in hoc, tametsi in cæteris discordes, con- senserint.

109 126 Illud

AUCTORE  
C. B.  
signantes,

126 Illud enim prius de Hadriani tempore neutros nescire potuisse, si esset ab Aristide summo viro, in eo Opere scriptum; quod vos ipsi apud Athenienses, id est, apud homines Graecos, adeoque utrorumque gentiles inter antiquorum monumenta clarissimum habitum fuisse perhibetis. Hoc autem utrosque nescivisse, inde constat, quod incredibile sit, id si scivissent, ad adversarios tam impudentes futuros, ut Dionysium ante Traiani tempora passum esse objicerent, vel patronos tam stultos, ut sub Hadriano passum dissimularent. His nunc adde Graecos Maximo recentiores Methodium, et de nome saeculo Symeonem Metaphrastem, et Suidam, et Michaelen Syngelum, et Menaorum et Synaxariorum apud eandem gentem auctores; quos omnes id ab Aristide de Hadriani tempore scriptum nescivisse, inde certa fides est, quod Dionysium, ut mox ostendemus, sub Domitiano quidem easteri, sub Trajano vero duo ex iis, Suidas et Syngelus, passum tradunt; sub Hadriano, nulli posuerint; idque eo validius hoc, quod nos volumus, conficit, quod omnes, cum veros esse

B Dionysii libros, qui ejus nomine circumferuntur, putarent, hec eos sententia evidentissime illic cogebat, ut martyrem sub Hadriano potius, quam vel sub Trajano, vel sub Domitiano passum fuisse dicerent. Qui ergo hoc, quod eorum studium atque usus poscebat, non sunt secuti, eos nemo dubitare debet, id apud Aristidem suum nunquam vidisse.

127 Nunc quis credit, quod esset apud Aristidem, vidisse quidem et animadvertisse Latinos hospites et exoticos, Graecos, ejus gentiles ac vernaculos, vel non vidisse, vel non animadvertisse? Sed quid Graecos loquor? Ne Latini quidem ulli fuerunt paulo vetustiores (si unum Adonem, de quo mox, excepteris) qui hoc apud Aristidem viderint, qui se hoc apud eum vidisse non negent. Nam Hilduinum, Rutherfordam, Hincmarum, Vincentium Bellovacensem, Matthaeum Westmonasterensem, alios Areopagitice omnes sectae homines, quis Dionysium sub Domitiano passum esse tradituros fuisse putet, si eum sub Hadriano occisum ab Aristide didicissent? Omnes autem, quod statim docebimus, sanctissimi hujus Martyris passionem ad Domitiani tempora retulerunt. Ergo, C alius tradidisse Aristidem, plane nescierunt. Neque id postremo omittendum est, quod si vel unum esset, nihil hujusmodi in Aristidis libro scriptum fuisse, demonstraret. Meminerunt hujus libri et Usuardus et veteranum Galliarum Martyrologiorum, quae nos Sirmondi fide supra laudavimus, scriptores. Omnia, haec una vox constans, consensus est: "Aristidem, Atheniensem virum, fide sapientiaque mirabilem, in eo Opere, quod de Christiana religione compausit, testari, Dionysium Areopagitam postclarissimam confessionem fidei, post gravissima tormentorum genera gloriose martyrio coronatum esse." Aristidem dicunt testari, Dionysium, gravissimis tormentis pro Christi fide cruciatum martyrium gloriose consummasse, quod ab Aristide scriptum esse, et verosimillimum est, et nos libenter admittimus. Sub Hadriano illa passum esse, non dicunt. Ergo et horum de re tam memorabile silentium arguit, nihil hujusmodi ab Aristide scriptum fuisse.

128 Cur enim Usuardus et alii Martyrologium scriptores hoc, si esset ab Aristide scriptum, tacuisserunt potius quam Ado, qui memorat? Ne-

que sane id ab eo scribi potuisse ex iis, quae nuper disputabamus, liquet. Cum enim illa, quae istuc praestruximus vir, ejusdem memorie Aristides nescire non potuerit, Dionysii scilicet et Publui, qui ei successit, episcopatum et martyrium; neque illud profecto, quod inde necessario sequi demonstravimus, nescivit, Dionysium scilicet multo ante Hadriani initia passum, ut autem, quod ipse falso esse sciret, id scribebat, viri celeberrimi pietas ac sapientia credere nos non sinunt. *Ita haec tenus laudatus scriptor; Aristidem autem, quidquid etiam sanctus Viennensis martyrologus Ado scribat, sub Adriano Dionysii Areopagite martyrum nec signasse, nec signare potuisse, cum Sirmondo, uti jam nunc recitat verbis luculentissime manifestat, contendit. Ac rationes quidem, ob quas postremum, seu Aristidem sub Adriano signare non potuisse Areopagite martyrum, adstruit, exdem prorsus sunt, quas Sirmondum, ut idem affirmaret, impulere, quæque quam parum rei isti evincenda aptæ sint, in Commentario, supra jam datis Actis præmisso, num. 385 et binis seqq. ostendi; quod autem ac primum jam spectat, rationes quidem, quas ad probandum afferit, a rationibus, per Sirmondum adhibitis, diversa sunt: verum nec iis, quod vult, evictum dat.*

129 *Ez eo enim potissimum, quod S. Maximus aliique scriptores Graeci Dionysii sub Adriano passum esse ignoravit, imo et contrarium scripsierint, idque tamen, utpote qui, si Aristides, Vir sanctus S. Dionysio æqualis fideque dignissimus, Dionysius martyrium sub Adriano signasset, minime id ignorassent, facturi indubie non fuisserint, Dionysius martyrium sub Adriano Aristidem non signasse, seu, quod eodem recidit, Sanctum nostrum sub hoc imperatore passum esse, non scripsisse, contendit. Verum quid ni, contra ac Dallæus putavit, factum esse possit, ut S. Maximus Apologeticum Aristidis pro religione Christiana librum, in quo sanctus hic Atheniensis, philosophus Dionysii martyrum sub Adriano locavit, numquam viderit, itaque sub hoc principe ab Aristide consignatum fuisse S. Dionysii martyrium, ignorari? Eusebius in Chronico S. Ignatii, Antiocheni episcopi, martyrium sub Traiano (adi Operis nostri tom. i Februarii pag. 19, num. 31) apertissime signal, et tamen S. Maximus, ut supra jam vidimus, dñi ante Traianum, imo et F Domitianum martyrio coronatum fuisse Ignatium, in suis in Areopagitam Scholiis affirmat. Quod cum ita sit, dictumque a deo Eusebii Chronicorum (neque enim, si id norisset, ab Eusebii in assignanda martyrii Ignatiani epocha dissensurus fuisse videtur) verosimillime ignorari, quid, queso, impedit, quo minus etiam Apologeticum Aristidis de Religione Christiana librum ignorasse credatur? Anne forsitan, quod Eusebii Chronicus notius existiter Aristidis Opus, plurimumque manibus tereretur?*

130 *Verum res secus habere videtur, imo per rationes alias Eusebii Chronicis, haud amplius modo inventiar, nec, quandam interierit, exploratum habeatur, dubitari non immerito potest, an id jam inde a Maximi ætate, atque etiam citius, ut id Sancto huic prælucere non potuerit, haud interiisset. Anonymous quidem Martyrologii Romani Parci seu Veteris, a Rosweydo prium editi, auctor, qui, quemadmodum Solarius noster in sua ad Usuardum Praefatione docet, ante seculum octavum medium, imo ante annum*

*nominatio-  
que Adonem  
corpis, ra-  
tionibus*

*in medium  
adductis*

AUCTORE  
C. B.

A num. 742, floruit, ad dictum Martyrologium suum conteuxit, Aristidis in hoc Opus pro Adriano imperatore, sub quo Dionysium passum, ait, ad tertiam Octobris diem citat, idque inter antiquorum memorias clarissimum apud Athenienses teneri affirmat; verum hinc consecutarum non est, ut ipsem et scriptor, qui, quemadmodum ejam dictis facile colliges, post S. Maximus floruit, laudatum Aristidis Opus prae oculis habuerit; facile enim factum esse potest, ut Sancti nostri ad dictum Octobris diem elogium, in quo Aristidis Opus laudatur, e concinnato per scriptorem anteriorem, cui Opus illud preluxerit, Martyrologio acceperit, tantumque adeo ex his fidei item Opus laudarit. Hinc porro jam fit, ut ex eo sane, quod in Martyrologio Romano Parvo seu Veteri Aristidis Opus citetur, neutiquam sit consequens, ut anonymi, qui martyrologium illud conteuxit, auctoris, ac proin etiam S. Maximi, qui ante hunc floruit, aetate Opus illud adhuc fuerit superstes. Jam vero, cum res ita habeat, facileque etiam ex aliis supra dictis Aristidis Opus ac praestitutum in hoc martyrii Dionysiani epocham ignorare. S. Maximus potuerit, ex eo certe, quod hic Dionysii martyrium sub Domitiano, non autem sub Adriano, signet, nequit inferri, id pariter sub Adriano Aristidem non signasse.

*confutatio, in contrarium,*

181 Quod autem ad alios scriptores Graecos, Maximo recentiores, Methodium videlicet seu Metrodorum, Symeonem Metaphrastem, Michaelēm Syngelum. Menzorunque ac Synazariorum auctores jam spectat, hi quidem Dionysium sub Adriano martyrium subiisse, non scribunt; verum cum in assignando imperatore, sub quo id factum sit, concordes non sint, ac duo quidem eis illis, Suidas videlicet et Syngelus, sub Traiano, reliqui vero sub Domitiano, Dionysium passum, tradant, id enimvero, unanimi Graecorum omnium consensu Dionysii martyrium sub Domitiano non fuisse signatum, argumento est minime dubio. Quid quod ii, qui Dionysium sub Domitiano passum, notant, id e S. Maximo, in Martyrii Ignatiani epocha assignanda certissime et supra dictis hallucinato, hauserint? Adhac cum Traianus, sub quo Suidas et Syngelus Dionysii martyrium consignant, proxime ante Adriananum, sub quo Martyrologii Romani Parvi seu Veteris auctor, Aristidem cilans, Dionysius passum, ait, Romani imperii habendas moderatus sit, ab Aristide seu Romani Parvi auctore haud multum illi in assignanda martyrii Dionysiani epocha dissonant, cum aequo ad finem, quam ad initium imperii Traiani respicentes queant. Nec quidquam ad rem facit, Latinos, in rebus Graecorum hospites, non autem ipsomet Graecos novisse, sub Adriano passum esse Dionysium; id enim Latinū seu, ut melius loquar, Romani Parvi auctor aut is certe, quem hic sibi praeluentem habuit, non e suis Gentilibus, sed e Graeco homine, fide dignissimo, S. Aristide nempe, Atheniensi philosopho, didiciti.

*rejecta etiam Romani Parvi auctori- tate, arguant*

182 Hincmarus quidem, Ratbertus, Hilduinus, Vincentius Bellocensis et alii Dionysii martyrium sub Domitiano collocant. Verum id verosimiliter vel S. Maximo vel ex aliis recentioribus scriptoribus Graecis didicerant, majoremque proinde, quam hi, fidem aut merentur; etsi autem Dionysium, si id utcumque probabile putassent, sub Adriano passum esse, fortassis scripsissent, nequit tamen ex eo, quod id non fecerint, concludi, Dionysium sub Domitiano, non autem sub Adriano esse passum. S. Maximi enim aliorumque

Graecorum recentiorum, qui Dionysii martyrium sub Domitiano collocant, obstitit auctoritas, quo minus aliam eventui isti epocham assignare au- derent. Verum pergit Dallæus ac querit, cur Usu- ardus, non aequo ac Ado, Dionysium sub Adriano passum esse martyrium, scripserit. Id scilicet factum suspicatur ex eo, quod Dionysium sub Adriano passum esse, Usuardus haud putari. Ve- rum Usuardus, contra ac Dallæus putavit, Ado- ne est recentior, prolixioraque, quibus hic San- ctos in contexto a se Martyrologio subinde orna- rat, elogia in compendium in novo a se contexto Mrl. ita contraxit, ut haud raro non pauca, no- natu etiam satis digna, quae fusiori oratione ab Adone inveniebat exposita, pro mero suo arbitrio omiserit; quod cum ita sit, Usuardum in Dionysii Areopagitae elogio nomen imperatoris, sub quo Sanctum hunc passum, in Martyrologio Adoniam non inventit, non alia ex causa, quam ut errorem, quem in hoc cubare illo ex capite putari, corrigere, pretermissee, pro certo quis asseveret? At vero Dallæus post verba, quæ ex eo proxime reci- tavimus, nonnullis adhuc minoris momenti aliis contra Adonem adductis, mox in Romanum Par- vum seu vetus, e quo, quam Ado Dionysii martyrio assignat, epocham esse haustum, tandem animad- vertit, stylum convertit, non pauca disserens, qui- bus antiqui illius a Rosweydo primum editi monu- menti fidem atque auctoritatem minuere ac penitus convellere conatur.

183 Verum cum dicta sua certis atque indu- bitatis argumentis haud probet, ac pleraque sint hujusmodi, ut facile et Sollerii nostri de Marty- rologio illo in premissa ad Usuardum Praefatio- ne disputatis refutari queant reve etiam ipsi, uti hec cum illis conferenti patescat, refutata jam sint, Sanctum nostrum vere sub Adriano, uti a Romani Parvi auctore hunc secuto Adone sig- natur, subiisse martyrium, saltem probabilius, si non omnino certum, appareat, quidquid etiam in contrarium Launoys et Dallæus supra huc trans- scriptis verbis arguant. Jam vero cum res ita habeat, ac proin Dionysius non prius, quam cum Ignatius ad Superos martyrio jam migras- set, sanguinem pro Christo effuderit, potuist enim vero scriptum abs hoc ad Romanos epistolam lau- dare, perperamque adeo ei Librum de Divinis Nominibus vel idcirco, quod dicta epistola in eo citetur, Antiareopagitici nonnulli abjudicant. Ve- rum, etsi quidem id ita sit, ex eo tamen dictus liber, quod simul et memorata epistole citationem complectatur, et Timotheo, Ephesino episcopo, inscribatur, Dionysio Areopagita abjudicandus est. Cum enim Ignatius Onesimi, qui Timotheo defuncto in sedem Ephesinam successerat, in scrip- ta a se ad Ephesios epistola meminerit, hacque posterior sit epistola altera supra memorata, quam idem Ignatius ad Romanos dedit, jam Ti- motheus, cum haec scripta fuit, diem extremum clauserat.

184 Quod cum ita habeat, nequit a Diony- sio et liber de Divinis Nominibus Timotheo in- scribi, et in eo Ignatii ad Romanos epistola lau- dari; utrumque autem simul cum fiat, id enim vero, memoratum librum non a Dionysio, ut- pote qui Timothei mortem ante scriptam ab Ignati- o ad Romanos epistolam evenisse, indubie non ignorari, sed ab alio posterioris xvi scriptore, qui antene, an post epistolam, ab Ignatio ad Ro- manos scriptam, Timotheus obiisset, nescierit, compositum fuisse, argumento est per quam vali- do. Ac eo quidem sese ut expediant Areopagiti-

martyrium  
passo, perpe-  
ram abjudi-  
cent,ex eo tamen  
quod simul li-  
ber ille Timo-  
theo inseri-  
pus sit, meri-  
to id feceris;

ci,

AUCTOR  
C. B.

ci, varias se vertunt in partes, nonnullis etiam cum Baronio adstruentibus, Timotheum, cui liber de Divinis Nominibus inscriptus est, non eum esse, qui Pauli discipulus fuit, sed alium quemdam Juniores, Pudentis senatoris filium, cuius nomen in Romano Martyrologio, et in SS. Perpetuae et Felicitatis Actis refertur; verum, ait in sua jam saepius laudata de Operibus S. Dionysii Dissertatione cap. 9 Nourrius, Alii e contrario Timotheum illum verum Pauli discipulum fuisse adserunt, et Baronii opinionem his impugnant rationibus. 1 Omnes ante Baronium scriptores cum Greci tum Latini in ea fuerunt sententia. 2 Auctor noster tradit Timotheum episcopali dignitate inauguratum, atque ab eo Opera sua vult examinari et castigari. 3 Idem ipse auctor in epistola ad Titum, quem Baronius aliquie Areopagitici discipulum et comitem Pauli fuisse concedunt, ejusdem Timothei meminit. 4 In omnibus manuscriptis codicibus Timotheus ille Ephesinum episcopatum, cui discipulus Pauli praeceps, tenuisse memoratur. 5 Denique Auctor noster, ut diximus, se Apostolorum, ejusdem que proinde Timothei temporibus vixisse jactat.

*necrationes,  
qua ex Areo-  
pagiticorum  
nonnullo-  
rum*

135 Ita hactenus, de quibus hic Nourrius, alii isti, et recte quidem. Hinc, spreta illa de Timotheo responsione, Areopagitici nonnulli auctores, ait in sua mox iterum laudata Dissertatione cap. xi Nourrius, affirmant, sequentia isthac. Scribit autem et divus Ignatius: Amor meus crucifixus est, Ignatii, ad Romanos scribentes, verba, quae in libro de Divinis Nominibus citantur, quæque in hoc a Dionysio citari non potuisse contendimus, ab aliquo inscrite et rerum ignaro imprudenter et inepte in Dionysii intrusa textum. Et id quidem pluribus momentis demonstrari posse arbitrantur. Primum, quia nihil ad Dionysii argumentum faciebat prefata Ignatii auctoritas. Dionysius etenim ibi probat vocem ἔρως, « amor » apud sacros Auctores in bonam partem accipi. Atqui eadem vox in hac ipsa Ignatii epistola pro concupiscentia amore terrestri usurpatur. Secundo, quia, hac pericope et sententia Ignatii demta, melius sibi coheret Dionysii oratio. Tertio, testimonium illud Ignatii inter media sacrae Scripturae testimonia absurde omnino collocatur. Certe prudenter Dionysius et post omnia divinae Scripturae testimonia, atque etiam post allatas a se ibidem Hierothei magistri sui auctoritates ei locum dedisset. Denique periodus, quæ hanc Ignatii sententiam antecedit, falsitatem continet putidissimam, et auctore tam eruditio proorsus indignam. Hæc autem periodus his verbis concipitur: « Visum est quibusdam nostris sacrarum Scripturarum tractatoribus non men ἔρως, amoris, divinus esse, quam nomen ἀγάπης, dilectionis. » At hoc, inquit, falsissimum est.

*mente hæc al-  
legantur,*

136 Nam si nomen « amoris » ἔρως, divinus esset, quam nomen « dilectionis » ἀγάπης, scriptores sacri eo procul dubio frequentius ute- rentur. Atqui vox ἔρως in novo Testamento, ubi vox ἀγάπη plusquam nonages occurrit, nec semel quidem reperitur: in veteri autem cerebrime legas vocem ἀγάπης, bis vero tantummodo vox ἔρως; in Proverbiorum libris ad amorem impurum et prophanicum significandum adhibetur. Unde concludunt, et phrasim præfamat, atque ipsam Ignatii sententiam in Dionysii libris fuisse a quodam male feriato homine in-

trasus. Ita hactenus Areopagitici nonnulli, qui D supra allatam Ignatii, ad Romanos scribentis, sententiam in Dionysianum de Divinis Nominibus librum ab ignaro quodam posterioris ævi scriptore fuisse intrusam existimant; verum audi, qui tria posteriora, quæ ad hanc suam opinionem firmam modo hoc transcriptis verbis afferunt, rationum momenta loco supra cit. a Nourrii confutentur. Quod autem... (ait hic scriptor) objicitur, hac periodo (citata nempe Ignatii in libro de divinis nominibus sententia) demta, Dionysianam orationem melius sibi coherere, leve omnino est, nulliusque momenti. Idem quippe dici posset de aliis auctorum libris, in quibus plura ad aliquid probandum congeruntur testimonia antiquiorum. Uno enim et altero subtato, melius quoque scriptoris oratio sibi coherere plerumque videbitur.

137 Deinde si quoties delecta aliqua periodo oratio sibi melius coherere censemur, toties eamdem periodum textui auctoris dixeris esse adiectam, tot in Ecclesiæ Patrum atque in primis auctoriis nostri Operibus dici deberent adsuta, hisque insita; ut haec objecisse Areopagiticos aliquando pœniteret. At, inquit, Dionysius non poterat testimonium Ignatii alias sacrae Scripturae testimoniis medium interficere: sed illud suo, id est, ultimo posuissest loco. Nec majoris ponderis est ista argumentatio. Quis enim scriptores his citandorum librorum legibus ita teneri credat; ut ab iis non liceat umquam transversum unguem discedere? Hæc quippe si se haberent, quot, bone Deus, occurrent testimonia veterum in variis posteriorum scriptorum libris ab inscribitis et ignaris imprudenter intrusa, et ex iis deinceps delenda? Quot namque scriptores de ea, qua nunc desideratur, citandi methodo ne cogitaverunt quidem? Quot in eorum Operibus permista reperies Scriptura Patrumque antiquiorum testimonia? Neque erat sane, quod fastidiosius objicerent periodum, quæ huic Ignatii sententia præponitur, falsitatem contineare puditissimam. Etenim eo, quo enunciatur, modo, nihil in ea nisi verissimum deprehenditur. Hæc quippe ipsissimum sunt, ut superius dictum est, auctor nostri verba: « Visum est quibusdam nostris sacrarum Scripturarum tractatoribus nomen Amoris divinus esse, quam nomen Dilectionis. » Quibusdam « dicit, non « omnibus. » At quibusdam id ita visum fuisse tam constanter putabat; ut scriptores et scripta, ubi id traditum est, ille continuo indicaverit. Et certe, qui haec objiciunt, et ipsi satentur illud nomine Amoris, in aliis, quam iis, qui ab auctore nostro citantur, inveniri Scripturae sacrae libris.

138 Hæc laudatus Nourrius; ut autem et id, quod verbis num. 35 recitatis primo loco Areopagitici memorati objiciunt, modo hic confutem, nomen ἔρως in iis, que in libro de Divinis Nominibus citantur, Ignatii verbis pro amore spirituali et divino potest usurpari, quamvis in subsequentibus pro extincto concupiscentiae igne accipiat. Jam vero cum id ita sit, ibidemque adeo ab Ignatio in bonam partem accipi dictum nomen, Operum Dionysianorum auctor existimare hanc inepit potuerit, præfatam enimvero Ignatii auctoritatem, veluti ad argumentum, quod tractabat, facientem, potuit citare; ut proinde, contra ac Areopagitici contendunt, asseverari haud debeat in Dionysii intrusa textum. Et vero asseverari

**A**verari id neutiquam debere, vel ex eo etiam liquet, quod nullum prorsus libri de Divinis Nominibus exemplar assignari hactenus potuerit, in quo eadem Ignatii auctoritas seu sententia descripla haud reperiatur. Quod cum ita habeat, aliterque, ni haec in ipsomet primævo Dionysiano fuisset usurpata textu, indubie haberet, non ab interpolatore seu posteriori avi scriptore, sed ab ipsomet Operum Dionysianorum auctore censeri debet profecta; jam vero cum epistolam, in qua dicta sententia reperitur, Ignatio ad Romanos scribente, mortuus et dictis Timotheus, cui liber de Divinis Nominibus inscribitur, jam esset, consularium est, ut hic certe a Dionysio Areopagita, qui id utique non ignorasset, conscriptus haud fuerit. Hinc porro jam etiam consequitur, ut vel ex eo, quod liber de Divinis Nominibus simul et Timotheo inscriptus sit et Ignati ad Romanos epistola citationem compleatetur, Dionysium Areopagitam habere auctorem minime is possit, quid in contrarium rationibus nonnullis supra allegatis Areopagitici arguant.

B

## CAPUT X.

Dionysii Areopagitæ non esse, quæ ejus nomine inscribuntur, Opera, ex antiqua, quæ in hisce pro infantium baptismo citatur, traditione ostenditur.

*Epitheton  
Grecum,  
quod tradi-  
tioni de Ba-  
ptismo ab  
Operum  
Areopagiti-  
corum*

**E**cclæsiasticæ Hierarchiæ cap. ultimo § xi Dionysius Areopagita, seu anonymus, qui hujus sibi nomen, assumpsit, auctor sequentem loquitur in modum: πλήρης ὅτι καὶ περὶ τούτου ταῦτα φαμι, ἀπερ οἱ θεοφόροι λέπτεσται, πρὸς τὰς ἀγχίας μυθίντες παραδόσεως, εἰς ἡμᾶς προγάγων· haec autem verba, ab Operum Dionysianorum scriptore, de infantium Baptismo, cuius interrogations, abremuntationes etc., quod harum incapaces infantes sint, irridebant ethnici, faciente sermonem, in litteras missa, Latine e Corderii interpretatione sic sonant: Verumtamen C hac de re (*de infantium scilicet Baptismo*) id quoque dicimus, quod deiformes preceptores nostri ab antiqua traditione acceptum nobis transcripserunt. Porro cum auctor, si Dionysius Areopagita is sit, hic per illos, quos deiformes preceptores suos vocal, non alios, quam S. Paulum alias Apostolos intellexisse queat, huius certe doctrinam de parvulorum Baptismo, utpote Christo absque omni controversia haud antiquorem, ex antiqua traditione, contra ac in textu cit. Operum Dionysianorum auctor prodit, accipere non potuerint, id enimvero argumento est, per illos, ad quos ex antiqua traditione perenuisse subsannatam ab ethnici de parvulorum Baptismo doctrinam, Operum Dionysianorum auctor ait, non Apostolos, sed alios, qui diu post Apostolos floruerunt, debere intelligi, huncque adeo instituti sui hoc loco immemorem, Dionysii Areopagite personam, quam toto suo Opero sibi impedit, manifesto hic deponere.

140 Ita Antiareopagitici, ut Operum Dionysianorum auctorem seculo primo seu Apostolorum ætate non floruisse, ac proin illorum aucto-

rem esse non posse Dionysium Areopagitam, e supra cit. Operum eorumdem loco arguunt. Nec sane vi ac robore destituitur hoc illorum argumentum. Areopagitici quidem, quo id enervent atque conveillant, vocabulum seu Epitheton ἀρχαῖος, quod in Dionysiano textu substantivum παραδόσεις, Latine traditio, afficit, non id, quod Latine prisca seu antiquus, sed idem, quod Latine Primus, significare contendunt; verum audi, qui Morinus, postquam, qua ratione Operum Dionysianorum auctor, si Areopagita est, praecatores suos sive pontifices, hoc est, Apostolos ab antiqua traditione Baptismum infantium accepisse et ad tempus usque suum conservasse, dici possit, rogavit, opportune ad institutum praesens loco mox cit. ratiocinetur. Lanselius, inquit, ita pervertit hanc periodum (*supra scilicet recitationem Ecclesiasticæ Hierarchiæ textum*) in translatione sua, ut ei vix aliiquid sani fecerit reliquum: « Tametsi hoc quoque de hac redicimus, quod divini nostri Pontifices » (*Apostoli*) « a prima Christi traditione mystice edocti, ad nos usque produxerunt. » Primum supplevit « Apostoli. » Deinde contra verbū notionem ἀρχαῖος, vertit « prima. » Denique addit de genio suo, « Christi. » Neque haec translationis perversitas omnem a textu absurditatem abstergit. Nam cum ea non bene convenient postrema verba « ad nos usque produxerunt. » Concesso enim quod fuerit immediatus Apostolorum successor, quod cum eis toto prædicationis tempore vixerit, superstesque adhuc fuerit Johannes Euangelista, cum scriberet, inepte dicit, ad nos usque produxerunt traditionem illam.

141 Hic loquendi modus postulat necessario longum temporis interstutum, et optimè convenit cum epitheto ἀρχαῖος, antiquæ, quod traditioni in textu tribuitur. Rationem perversitatis sue facetam reddit Lanselius in Adnotationibus: « Aliquin dubium moveretur de antiquitate S. Dionysii. Si enim discipulus fuerit S. Pauli, quomodo dictum suum preceptorem ab antiqua traditione ista edictum fuisse? » Atqui hoc dicit, nec aliter integro textu explicari potest. Antiquissimi interpres Scotus et Saracenus transtulerunt, « ab antiqua eruditæ traditione. » Perionius, « A veteribus acceptis » Vercellensis, « A suis senioribus docti. » Ambrosius, « Ex prima stina traditione. » Omnium optime antiquissimi F interpres, omnium pessime recentissimi. Pachymeres in sua paraphrasii textum reliquit immutatum, μηδὲν τοιούτον ἐν ἀρχαῖος παραδόσεις, edictis illis ab antiqua traditione. Ita hactenus Morinus, vocabulum scilicet ἀρχαῖος, quod longum temporis intervalum, quo doctrina de parvulorum Baptismo ad Operum Dionysianorum auctorem fuerit deducta, necessario in textu supra relato importetur, nullo modo ad significandum idem, quod vocabulum primus significat, accipi posse contendas.

142 Et vero vocabulum ἀρχαῖος in textu illo re ipsa neutiquam ad idem, quod vocabulum primus, significandum adhiberi, alia adhuc ratione probabo, postquam, quae Cozza, ut contrarium probet, in Vindictis Areopagitici, anno 1702 Romæ editis, profert, lectori ob oculos posuero. Sic itaque Lucubrationis dictæ part. 2, cap. 15, num. xi ratiocinatur. Vis ergo tota difficultatis restringitur ad illud adjективum, « Antiqua. » Verumtamen hac de re (recitat hic Dionysianum

*AUCTORIB.  
C. B.  
scriptore tri-  
buitur, quod-  
que num-  
quam tan-  
tummodo  
idem,*

*quod Latine  
primus seu  
primigenitus,*

*ut Cozza  
verbis hue  
transcriptis*

AUCTORE  
C. B.

Dionysianum textum supra jam datum) » id quo-  
» que dicimus, quod deiformes praecceptores nostri  
» ab antiqua traditione acceptum nobis transmiserunt. » Sed neque hoc urgere mihi videtur, siquidem verba illa sonant idem, ac » a prima traditio-  
» ne. » Et ita legit Ambrosius Camald. in sua ver-  
sione; » quae sancti praecceptores nostri ex pristina  
» traditione edociti; » in quo sensu usurpare vi-  
detur ipsumet Rivetus. Ideoque pater Halloixius  
quaest. 2 in Vitam S. Dionysii in respons. ad XII  
Sculpti rationem ait: Ista traditio vocata est  
ab auctore nostro ἀρχαῖα περιστῆσις hoc est, » pri-  
» ma seu primigenia traditio. » Nam cum ἀρχαῖος  
plura significet, ejus significations pro subjecta  
materia capienda sunt. Inter alia vero (quod  
ex Lexicis addisci potest) sicut ἀρχή, principium,  
ita ἀρχαῖον, primum significat, non modo vetus  
aut antiquum. Potest enim aliquod esse primum,  
nec tamen vetus aut antiquum: et item antiquum  
et non esse primum. Ex quibus, ait,  
quod verba illa Dionysii ita legenda sunt: » De  
» illo haec dicimus, quae divini initiatores nostri,  
» a prima edociti traditione, ad nos provexe-  
» runt. »

B contendit.

143 Cum itaque sub initiatorum nomine, » Dei-  
» formes seu divini INITIATORES, » veniant  
Apostoli, quos antea » divinos duces » appellat, ut explicat S. Maximus in Scholis ad hunc  
locum; isti vero a Christo sint edociti, qui pri-  
mus Ecclesie doctrinam tradidit, ipsoque Apostolos edocuit, inde fit, quod verificetur de eis,  
quod sint a prima traditione edociti. Potuit etiam S. Dionysius per initiatores sacrosque duces intelligere Hierotheum, Marcum et Lucam Euangelistas, Justum, quem citat lib. de Divinis Nominibus cap. xi, Antipam aliquos coequales discipulos, qui, ab Apostolis edociti, optime dici possunt a prima traditione edociti, utpote ab Apostolorum traditione. Ita ex Halloixio. Quae responsio non videtur aliena a mente abbatis Vercellensis, qui in extractione hujus Dionysii loci legit: » Super hoc autem arti-  
» culo, scilicet de pueri baptizatis, dicimus,  
» quod doctores nostri, a suis senioribus docti,  
» nobis tradiderunt. » Haec laudatus Cozza volens scilicet, vocabulum Græcum ἀρχαῖος duas habere significations, quarum altera idem, quod  
vocabulo Latino primus seu primigenius, altera idem, quod vocabulo Latino antiquus, signifi-  
cetur, ex eoque proinde, quod Operum Dionysianorum auctor substantivum παραδόσις, seu tradi-  
ditio, epitheto ἀρχαῖος in textu supra recitato affi-  
citat, consecularium non esse, ut significare voluerit, antiquam extitisse traditionem, qua ad se  
pervenisse ait catholicam de parrulorum Baptismo doctrinam.

C Græce signi-  
ficare

144 Verum etsi quidem vocabulum ἀρχαῖος idem subinde, quod Latine primus seu primigenius, apud auctores Græcos significet, nūquā tamē abs hisce in significacione hujusmodi adhibetur, nisi simul res, per substantivum, quod epitheto ἀρχαῖος afficitur, significata, vocari pos-  
sit, reque etiam ipsa sit antiqua. Ad Lexica Græca provocat Cozza; verum haec ipsa illi adversantur. Ut, quam verum id sit, patescat, Cozza obtemperantes Lexica Græca consulamus. Hæc inter maxime eminent linguae Græcae ab Henrico Stephano constructus typisque anno 1572 vulgaris Thesaurus. Is itaque, qui quemadmodum in dīcō potest, Lexicorum Græcorum omnium in star mihi hic sit, vocabulo ἀρχαῖος in sensu pro-

prio accepto, duas significaciones attribuit, qua-  
rum altera idem, quod vocabulo Latino Pristinus,  
altera idem, quod vocabulo item Latino Anti-  
quus, significari docet; licet autem significa-  
tionum illarum prior a significazione, quam  
vocabulum antiquus ingerit, videatur diversa, ea  
tamen, quibus epitheton seu adjективum antiquus  
certo etiam sensu convenit. Sic statui, prius habi-  
to ac deinde amissio, cui epitheton seu adjективum  
pristinus jungitur, adjективum seu epitheton  
antiquus certo etiam sensu quadrat. Ea enim,  
quæ, cum prius fuissent habita ac deinde amissa,  
iterum postea fuerint obtenta, certo etiam sensu  
sunt antiqua, hincque antiquus pro pristinus apud  
Latinos aliquando usurpatur, uti Henricus Ste-  
phanus loco supra cit. docet. Nonnulla quidem  
ad huc adducit, quibus vocabulo ἀρχαῖος nihil  
aliud, quam τὸ ἐξ ἀρχῆς Latine, quod ab initio  
fuit, significare insinuat; verum quæ ab initio  
fuisse dicuntur, simul esse queunt antiqua, imo  
nullum hactenus apud scriptores Græcos re-  
peri quivi exemplum, in quo vocabulum ἀρ-  
χαῖος idem omnia, quod τὸ ἐξ ἀρχῆς Latine,  
quod ab initio fuit, significet, simulque signifi-  
cationem, quæ vocabulo antiquus inest, exclu-  
dat.

145 Ut itaque seu Cozza seu Areopagiticis  
alii, vocabulum ἀρχαῖος in Dionysiano textu  
supra recitato ad significandum τὸ ἐξ ἀρχῆς Latine,  
quod ab initio fuit, usurpari, significatio-  
nemque, vocabulo antiquus inquit, excludere,  
evictum dent, necesse est, ut vel unum, in quo  
dictum vocabulum ἀρχαῖος a probato auctore Græ-  
co ita adhibeat, exemplum adducatur; cum autem nunquam, ut id faciant, futurum esse vi-  
deatur vocabulum ἀρχαῖος in Dionysiano textu  
supra recitato idem dumtaxat, quod ab initio  
fuit, seu idem, quod vocabulum primus seu pri-  
migenius, significare, minime mihi abs illis pati-  
tar, persuaderi. Et vero nec ipsumet Cozza fir-  
miter id sibi persuasum habuisse videtur. Solu-  
tione enim, quam ad difficultatem, ex verbo  
ἀρχαῖος petitam, supra huc transcriptis verbis  
dat, sequentem mox subjungit: Ceterum si ista  
non placent, et contendere velint cum Antiareo-  
pagiticis apud de Nourry cit. verba illa Diony-  
si non posse recte explicari pro prima traditio-  
ne, bene vero pro Antiqua, quemadmodum anti-  
quique vertunt Joannes Scotus, Joannes Sarace-  
nus, Jacobus Faber Stapulensis, et nonnulli allii  
ex recentioribus, responderi potest ex doctrina  
S. Dionysii Carthusiani, qui in hunc locum ita  
scribit: » Verutamen, et de hoc, id est, de  
» ista materia, ea dicimus, quæ quidem Deifor-  
mes nostri santi perfectores, id est, Apostoli,  
» ab antiqua erudit traditione, id est, ab ater-  
na Sapientia, unigenito Dei Jesu Christo, quæ  
» Sapientia in Proverbii testatur: Ab aeterno  
ordinata sum, et ex antiquis. Et in Euangelio  
loquitur: Sinite parvulos venire ad me. Et:  
Nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu  
» sancto, non potest introire in regnum Dei, sui  
» nos adducebant, id est, transfigurerunt in nos  
» sua informatione. » Vocat itaque Carthusianus  
doctrinam Christi, antiquam traditionem, quatenus ab aeterna unigenito Filii Dei Sapientia deri-  
vatam, et cum Apostoli ab hac aeterna incar-  
nati Verbi Sapientia erudit fuerint, ideo B. Diony-  
si Areopagita, eos ab antiqua traditione edo-  
ctos esse, scribit.

146 Talis

varia auto-  
rum exempla  
ostendunt,

AUCTORE  
C. B.

**A** 146 *Talis est, qua difficultati, ex verbo ἥχιος petitæ, satisfacere Cozza conatur, solution altera; verum, quam eum in finem e Dionysio Carthusiano adducit, verborum Dionysianorum interpretationem ab obvia atque usitata horum significacione, ipsaque etiam scriptoris, a quo profecta sunt, mente longissime esse alienam, indubilatum apparel. Et vero per deiformes præceptores seu perfectores, de quibus Operum Dionysianorum auctor loco supra cit. loquitur intelligentes esse Apostolos, pro mero suo arbitrio Dionysius Carthusianus, nullo prorsus ad id impellente argumento, abstruere videtur; quod si autem antiqua traditio, de qua Operum Dionysianorum auctor loco cit. loquitur ibidem, prout Dionysius Carthusianus adstruit, pro aeterna Sapientia, Unigenito Dei Jesu Christo, accipienda fore, quis non autem, Operum Dionysianorum auctorem scripturam diserte fuisse, suos præceptores ea, que sibi de Baptismo tradidissent, ab aeterna Sapientia, Unigenito Dei Jesu Christo, accepisse? Certe nulla prorsus ratio apta reddi posse videtur, cur Dominum Iesum Christum, a quo B præceptores sui doctrinam de Baptismo accepissent, non aperte expressisset, sed per antiquam traditionem, quas is vel nullo modo vel certe obscure admodum dumtacat significari potest, significare voluisse. Difficultatem itaque, ex verbo ἥχιος petitam, minime etiam soleit interpretatione, Dionysianis verbis a Dionysio Carthusiano loco per Cozzam proxime cit. accomodata. Nec video, qui aliis in medium adductis responsis eadem difficultas felicius solvi queat. Jam vero, cum res ita habeat, Graecoque adeo epitheto, quod traditione de Baptismo ab Operum Areopagiticorum auctore loco supra cit. tribuitur, idem omnino, quod vocabulo Latino antiquis, significatum indubie is velit, consecratarium est, ut per Deiformes præceptores, a quibus se, qua ex antiqua traditione de Baptismo accepissent, didicisse ait, non Apostolos, qui ea utique, non ab antiqua traditione, sed ab ipsomet Christo Jesu acceperant, intellexerit, sed alios posteriores, ad quos traditione dumtacat Catholica de Baptismo doctrina perernerat. Hinc porro ulterius consequitur, ut etate, quæ Apostolorum ævo fuerit posterior, Ecclesiasticam, in qua traditionem de Baptismo vocat antiquam, Hierarchiam elucubravit, utque proinde a Dionysio Areopagita, qui Apostolorum ævo flouit, diversus sit seu distinctus.*

## CAPUT XI.

Quæ de sanctissimo Trinitatis mysterio Operum Dionysianorum auctor scribit, Dionysium Areopagitam hunc non esse, argumento etiam esse monstrantur.

Operum Areopagiticorum aucto-  
rum vocabulum hypo-  
thesis in ea-  
dem.

**O**perum Dionysianorum auctor lib. de Cœlesti Hierarchia cap. 7 sub finem sic scribit: Id memoriae causa in presentiarum repetere sufficiat, ut primus ille ordo a divina bonitate, quantum par est, theologica illustratus scientia eamdem deinde ceu beneficia hierarchia, sequen-

tibus transscribet, illud, ut compendio dicam, docens, quemadmodum veneranda et superbenedicta omniq[ue] laude digna Divinitas, a Dei capacibus intelligentis, quantum ab iis cognosci ac celebrari potest, jure debeat deprædicari, cum sint quasi deiformes, divini quidam loci, ut eloqua testantur, divinæ requiescit; nec non ut monas unitasque, que tribus inest personis, a supercœlestibus naturis ad infima usque terræ per suam benignissimam res omnes penetret providentiam. *Deum itaque ἑνάδα τριποτέστατην, unitatem, in tribus personis subsistente, seu qua tribus personis inest, loco cit. vocat laudatus auctor; cap. autem 1, § 4 de Divinis nominibus scribit, Deum propter supernaturali individui sui simplicitatem laudibus ornari ὡς μονάδα καὶ ἑνάδα, ut Unitatem; ut Tritonitatem vero propter superessentialis fecunditatis in tribus Personis manifestationem, ὡς τριάδα δὲ διὰ τὴν τριποτέστατην τῆς ὑπερουσίου γνωμότος ἔκφανται. Et cap. 2 ejusdem libri § 4 ἡ ἐπίληψις εἰ σύντονος χρόνῳ φάναι, τὸν ἐναρχικὸν ὑποστάσεων μονῆ καὶ ὑδροῖς, ἀλισκῆς ὑπερηνομένην, Divinarum in seipsis, si ita loqui fas est, Personarum mutua mansio et collocati, in totum supraquam copulata in unum. Et aliquanto post § 5, πόνη δὲ πηγὴ τῆς ὑπερουσίου θεότητος ὁ πατήρ, οὐ δύο που τοῦ πατρὸς, οὐδὲ πατρὸς τοῦ ιεροῦ, φυλακτόντων δὲ τὰ σκειά τῶν ἡμῶν ἐντόπιον ἑάστη τὸν ἐναρχικὸν ὑποστάσεων. Solus autem fons supersubstantialis divinitatis est pater, ita ut non sit pater filius, nec filius pater, sed cuique divinarum personarum propriae sue laudes inviolatae conserventur.*

**148** *Pauculis ante hæc verba lineis idem vocabulum ὑποτάσσει in eadem significazione usurpat, idque iterum in fine ejusdem capituli sequentibus his verbis facit: Omne divinum nomen, ex bonitate promanans, cuicunque divinarum personarum impositum sit, in tota ipsa divina Trinitate promiscue accipitur. En loci sane non pauci, quibus Operum Dionysianorum auctor vocabulum ὑποτάσσει in eadem, qua vocabulo Latino persona inest, significazione usurpat, pluresque adhuc alii, quibus hoc ipsum facit, assignari possent. Auctor quidem Dissertationis anonymæ in Dionysium Areopagitam, anno 1702 typis Parisiensibus Gallice vulgatae, cap. 4, articulo xi, apud Areopagitam vocabulum ὑποτάσσει non personam, sed aliquid dumtacat reale, prout hoc ei, quod secundum apparentiam seu speciem tantum est, F opponitur, significare, contendit, utque id probatum det, e lib. de Divinis Nominibus cap. 2, § 3 sequentem hunc textum in margine transcribit. Discreta sunt Patris supersubstantialis nomen et res, et Fili et Spiritus Sancti; verum vocabulum res, in isthac interpretatione Latina occurrens, in textu Graeco, quæ huic respondet, non per vocabulum ὑποτάσσει, sed per vocabulum ἥχιος exprimitur. tamque dilucide vocabulum ὑποτάσσει ad significandam personam in dicto secundo de Divinis Nominibus cap., quod laudatus auctor citat, ubique adhibetur, ut illo, vel attente perfecto, abunde his confitetur, nosque adeo hoc loco amplius morari haud debeat. En modo, qui Morinus e dicta significazione, in qua illud vocabulum ab Operum Dionysianorum auctore confidenter adhibetur, Dionysium Areopagitam hunc non esse, probare contendat.*

**149** *Isto nomine, inquit, primum uti co-  
perunt theologi Graeci post concilium Alexandrinum, quod anno ccclxxii, Constantino imperatore mortuo, celebratum est, ut testatur Socrates*

qua vocis La-  
tinæ Personæ  
inest, signifi-  
catione ex-  
pius usurpat;

cum autem  
ante seculum  
quartum,

A tes lib. III, cap. IV et V. Confessores enim, ab exilio revocati, cum sancto Athanasio multis que episopis Alexandriam convenerunt, atque inter multa alia, que agitarunt, οὐσίας et ὑποτάσσων nomina, de quibus inter Catholicos ortae jam erant disceptationes, explicarunt, et iis qua significacione uti liceret, definierunt. Porro autem, *(ita capitulum dictorum ultimo e Christophorsoni interpretatione Socrates)* « episopi, qui in concilio Alexandrino aderant, hanc de οὐσίᾳ... et ὑποτάσσῃ... controversiam excusserunt. Nam Osius, episcopus Corduba, civitatis Hispaniae, cuius antea fecimus mentionem, ab imperatore Constantino ad tumulum ab Ario concitatum sedandum missus, dum Sabellii Afri dogma explodere cogitaret de οὐσίᾳ... et ὑποτάσσῃ... disceptavit; unde materia alteri contentioni supeditata est. Verum id temporis in concilio Niceno de ea controversia ne verbum quidem factum est; at postquam nonnulli ei cōspere de ea digladiari, ob eam causam in hoc concilio de οὐσίᾳ... et ὑποτάσσῃ... ista deciderunt; non oportere, cum de Deo sermo sit institutus, his verbis uti; nam οὐσία, id est, essentia nomen in sacris Litteris non reperiri, et voce ὑποτάσσῃ... Apostolum, dogmatum tradendorum necessitate adductum, usum fuisse. Ceterum alia quadam ratione voces istas admittendas decreverunt, nimurum quod Sabellii opinionem explodant, ne verborum inopia rem, quae tripli nomine nuncupatur, quasi unam putare cogamur, sed ut singula nomina Trinitatis in propria subsistente persona Deum significant. Ista eo tempore a concilio decreta fuere.»

*non in significacione istud,*

C 150 Primus (*verba Modo sunt Morini*) de hac significacione quæstionem movit Osius adversus Sabellianos disputans. Sabelliani enim contendebant οὐσίαν et ὑποτάσσων idem esse, atque etiam id demonstrare conabantur ex symbolo Niceno, in quo dicitur, Si quis vero ex alia οὐσίᾳ vel ὑποτάσσων Filium Dei esse dixerit; quos S. Basilus tota Epistola LXXVI refutat. Cum autem conciliu Niceni Patres de hac controversia nihil definitiissent, eo quod ad Arianos nihil spectaret, et ab Osio tantum obiter adversus Sabellianos discepcta fuisse, Catholici, potissimum Occidentales, hac in causa Sabellianis consentiebant. et Orientales Arianismi accusabant: Orientales autem Sabellianismi eos vicissim insimulabant, Gregorius Nazianzenus maximis laudibus Athanasium prosequitur oratione in ipsis laudes, quod dissidentes in concilio Alexandrino Orientales cum Occidentalibus prudenter conciliavisset. Sic Nazianzenus, explicata difficultate essentiae et hypostasis atque personæ, quæ Patres tum vexabat, subiicit, Quia cum beatus ille vir, et vere homo Dei magnusque animarum economistus, oculis auribus perciperet, tam stultum et absurdum Orthodoxæ fidei sectionem dissimulandam ac negligendam sibi non putavit; verum medicinam morbo quamprimum infert. Quonam autem modo id fecit? Utramque parte leniter et humaniter accersita, verborumque sententia diligenter et accurate pensa, postquam concordes comperit, neque quoad doctrinam quicquam inter se discedentes, ita negotium transegit ut nominum usum ipsis concedens, rebus eos constringeret. Ut videoas, lector, planius, quid fecerit Athanasius hac in causa, et in qua re cardo quæ-

stionis istius vertebatur, lege istius synodi Epistolam synodalem ad Antiochenos apud S. Athanasium.

151 Eam autem sententiam, quæ asserebat, οὐσίαν idem esse, quod ὑποτάσσων, amplectebantur communiter Occidentales, etiam post Alexandrinum concilium, ut constat ex Epistola S. Hieronymi LVII ad Damasum Pontificem, in qua multis de hac re disserit. Sufficiat, « inquit, nobis dicere unam substantiam, tres per sonas subsistentes, perfectas, coequales, coternas. Taceantur tres hypostases, si placet, et una teneatur, etc.» Judicat sub nomine hypostasis venenum latere. Idem etiam timebant nonnulli Orientales, ut evidens est ex doctissima S. Basilii Epistola ad fratrem suum Gregorium Nyssenum de differentia οὐσίας et ὑποτάσσων, quæ est inter Basilii Epistolas XLIII. Item etiam colligitur ex Epistola precedente XII ad Maximum Philosophum. Tandem brevi post illa tempora apud omnes Catholicos tam Orientales, quam Occidentales, obtinuit decretum Alexandrinum et interpretatione S. Basilii de οὐσίᾳ et ὑποτάσσων, ut constat ex Theodoreto in Immutab. dialog. et S. Augustino lib. v de Trinit. cap. VIII et IX, qui non dubitat, Graece recte dici tres hypostates et unam usiam, sed Latine reformatas tres substantias dicere, cum Latinorum usus ferat unam substantiam vel essentiam, tres autem personas.

152 Cum igitur Dionysius ille confidenter et nihil hasitans Deum τριουντατον, tres in deitate hypostases prædicat, manifeste ostendit imprudens, se vixisse non modo post Alexandrinum concilium, sanctosque Basilium, Nazianzenum et Nyssenum, sed etiam post exactum seculum quartum. Unde enim hanc ὑποτάσσων et οὐσία distinctionem aliunde haunire potuit Dionysius noster, quam a concilio Alexandrino et Patribus jam allegatis? Ante enim illa tempora ista hypostasis significatio et ab usia distinctio res erat prorsus incognita, inaudita apud omnes philosophos, theologos, historicos, Christianos et ethnicos. Ideo cum primum in concilio Alexandrino anno Christi CCCLXII inventa est et definita, ei tantopere contradictum est, tandemque versus finem seculi quarti ab omnibus agre recepta. Testatur hoc S. Hieronymus loco jam allegato, hypostasim ab usia nihil differre affirmans. Tota, « inquit, secularium litterarum schola nihil aliud hypostasim nisi usiam novit, et quis ore sacrilego tres substantias prædicabit?» Et paulo post: « Quisquis tria esse, hoc est, tres esse hypostases, id est, usias dicit, sub nomine pietatis tres naturas conatur asserere.» Idem testatur Socrates lib. III histor. cap. V. Postquam hanc difficultatem diligenter versavit, « Qui, inquit, Graecam inter Graecos sapientiam et doctrinam explicare nituntur, οὐσίαν multis modis sumi definiverunt: de hypostasi autem nullam qualencumque fecere mentionem. Imo vero Irenæus Grammaticus in Atticæ linguae Dictionario vocem barbaram appellat. Nam apud nullum veterem scriptorem reperi; quod sicubi forte reperiatur, non eam rem significare, pro qua jam capitul. asserit. Etenim apud Sophoclem in Phoenice ὑπότασσων insidias significare, apud Menandrum autem condimenta posse etiam dici feces vini in dolio.» Ista postrema significatio Medicis antiquis et recentioribus est usitata.

AUCTORE  
C. B.

A 153 Addit Socrates de sensu suo: " Verum licet haec vox a veteribus philosophis non sit usurpata, tamen recentiores philosophi illa pro crebro abusi sunt." Socratis sententia illustrari potest his verbis authoris libri de mundo, qui Aristoteli tribuitur, τὸν ἐν αἱρε φυτασμάτων τὰ μὲν ἔστι κατ' ἔργαν, τὰ δὲ κατ' ὑπόταξιν, atque etiam Themistii in Physic. 2 οἱ δὲ τὰς ιδίας λέγοντες, ἀ μηδὲ τῷ λόγῳ χωρίσται, τάπει καὶ ὑπόταξις χωρίζουσι. His enim locis hypostasis opponitur iis, quae specie tenus apparent et existunt. Eadem significatio ὑπόταξις usurpavit Dionysius cap. iv de Divinis Nominibus, philosophice de mali natura disserens, Malum quatenus malum essentiam nullum aut originem efficit, sed tantum depravat et corruptim, quantum in ipso est, τὸν τὸν ὄντων ὑπόταξιν, eorum, quae sunt, essentiam atque naturam, et eodem capite, διὸ καὶ ὑπόταξις ἔχει τὸ κακόν, διὸ καὶ παροπόταξιν. Nec aliter intellexerunt antiqui Scripturae sacre interpres. Quinqueis tantum in Novo Testamento deprehenditur haec dictio: bin in Epist. 2 ad Corinthios cap. ix, §. iv, et cap. xi, §. xvii, et ter in Epistola ad Hebreos, sed ubique antiquis interpres transfert Substantiam. Ita quoque antiqua Latina septuaginta Interpretatio translatio, ut probatur ex interpretatione Latina, quem ex antiquis authoribus collegit Flaminius Nobiliss., et jussi Sixti V Pontificis Romae edita est. Ubi Graece legitur ὑπόταξις, duobus aut tribus locis exceptis, semper Latine transfertur Substantia, verbi gratia Psal. xxxviii, §. vi et viii, Psal. lxviii, §. 2, Psal. lxxxviii, §. xlvi, Psal. cxxxviii, §. xv, licet Psalmorum translatio a S. Hieronymo castigata fuit.

B 154 Ubi vero substantia non transfertur, multo longius a significacione, quam illi tribuit concilium Alexandrinum, aberrat. Deuter. 1, §. xii. "Quomodo potero solus portare molestiam vestram, καὶ ὑπόταξιν ἔμπον, et pondus vestrum?" 1. Reg. cap. xiii, §. xxix de Jonathas dicitur, "Et exiit de statione alienigenarum trans Machmas, "Graece καὶ ἐξῆλθεν εἰς ὕποτάξιος. Versus xxi ejusdem capituli transfertur substantia. Sic cap. sequenti §. iv: "Querebat Jonathan transire ad stationem alienigenarum, "εἰς τὴν ὕποταξιν τῶν ἀλλοφύλων. Jeremiæ xxiii, §. xxxi vertitur subsistentia, "Si stetissent in subsistentia mea, "et si audissent verba mea, "εἰ ἔστησαν ἐν τῇ ὕποτάξιοι, eodem sensu, quo substantia, ut manifestum est: et testatur sanctus Hieronymus, Septuaginta et Theodotionem interpretatos verbum Hebraicum, "substantiam sive subsistentiam, Aquilam secretum, Symmachum sermonem. Ita hactenus Morinus; licet autem, contra ac initio velle videtur, vox ὕποταξις etiam ante Alexandrinum anni 362 concilium, pro Persona subinde, utul rarissime, usurpata fuisse ex infra dicendis reperiatur, id tamen ante Nicenam anni 325 concilium seu seculum iv factum non fuisse, indubitate appareat. Porro idem Morinus mox post verba jam nunc recitata duabus etiam Hebraicis, quorum alterum voci Graeca ὕποταξις in Vulgate Jeremiæ textu proxime adducto respondet, alterum in hoc legisse septuaginta et Theodotio videntur, vocabulis transcriptis, diversisque, quæ hisc adscribuntur, significationibus allegatis, multum hasce a significacione, quam vocabulo ὕποταξις concilium Alexandrinum attribuit, differre observat, recteque deinde sequentem arguere per Octobris Tomus IV.

usurpatum  
illud tan-  
tummodo-  
fuerit,

git in modum: Si Dionysius ille a Patribus quarti seculi non hausit istam significacionem, unde ergo constans illi fuit et stata? Non a theologis, non a philosophis, non ab historicis et grammaticis tam ethnicis, quam Christianis, non a Scriptura sacra. Ubique ad illa usque tempora distinctio ista fuit incognita.

155 Cum quis deprehendit in aliquo autho-  
ris scripto nomen ὕποτάξιοι, statim judicat, et  
nemo contradicit, scriptum illud post conci-  
lium Nicenam compositum: multo magis cum  
ὑπόταξιν et τριποτάξιοι in eo significatu. Sane  
multo insolentius est legere apud antiquos au-  
thores tres in Deo hypostases, unam ὕποταξιν καὶ  
βεβήτας, quam homoousion. S. Hieronymus,  
qui tot Patres Graecos, authores antiquos, diu  
nocte versavit, nullum hujusc significatio-  
nis testimonium apud eos deprehenderat, ideo  
ut tres hypostases confiteretur, adigi non potuit:  
nec Orientales, qui se ei opponebant, ullum pro-  
sententia sua tuenda poterant allegare. Quam  
erant ista Dionysii Areopagitæ testimonia con-  
vincendo Hieronymo idonea et accommoda? Ista  
tamen opponit nemo. Catholici et Ariani, cum  
esset Hieronymus Antiochiae, ab eo importune  
exigebant utriusque, ut tres hypostases confiteretur.  
"Nunc proh dolor," inquit Epist. LVII,  
"post Nicenam fidem, post Alexandrinum jun-  
cto pariter Occidente decretum, trium hypo-  
staseon ab Arianorum præsule, et a Campen-  
sibus novellum a me Romane homine nomen  
exigitur. Qui, queso, ista Apostoli produ-  
dere? Quis novus Magister gentium Paulus  
haec docuit, interrogamus, etc." Facile erat  
S. Hieronymo respondere, Dionysius Areopagita,  
Doctoris gentium discipulus, hoc docuit, hoc  
ecclesiis tradidit. Tum Euzoios, Arianorum An-  
tiochenium præsul, prodere debuit Dionysii  
Areopagitæ Opera apud fratres suos latitantia,  
si quæ tum ei cognita fuerunt. Quid Euzoium  
dico? Cum universus Occidens nollet in Deo  
cum Arianiis tres hypostases admittere, debue-  
rent universi Occidentalium Arianorum episcopi  
Opera Dionysii eruere, ut inde Catholici Occi-  
dentales convincerentur. Dicte aliquis, Ca-  
tholicos Occidentales ea occultasse, ne a Ca-  
tholicis Orientalibus et ab Arianiis convince-  
rentur?

F 156 Hac omnia huc usque Morinus; verum, re-  
ponunt Areopagitici, dubium esse non potest, quin  
Apostoli adorandum sanctissime Trinitatis my-  
sterium primis Christianis, presertim perfectio-  
ribus, non obscure, sed clare et perspicue expor-  
suerint, eosque adversus hereses, fortassis nasci-  
turas, nihil omnino in illa difficillimi mysteriis  
doctrina obscuritatibus relinquenda involutum  
provide ac sedulo munierint. Quid ergo mirum, si  
Dionysius, S. Pauli apostoli discipulus Philosophique  
callentissimus, tradidit sibi abs hoc ejus-  
dem mysterii doctrinam clarioribus, quam alii  
scriptores fecerint, verbis explanari, vocemque  
adeo ὕποταξις ad sanctissimam Trinitatis perso-  
nam significandam usurparit? Ita illi; verum  
Ecclesia Christi, inquit lib. 1 de Tribus Capitulis,  
cap. 3 Facundus Hernianensis, etiam cum necdum  
ad distinctionem Patris et Filii et Spiritus Sancti ute-  
retur nomine Personæ, tres credit et predicavit  
Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum. Adhæc du-  
biū pariter esse non potest, quin Apostolorum  
discipuli horumque deinde sequaces Christianis,  
quæsī fidei dogmata tradebant, sanctissimam Tri-  
nitatis

AUCTORA  
C. B.

natis mysterium perspicue explanarint, eosque nascituras adversus haereses, obscuris luce addita, munire etiam diligentissime studuerint. Qui ergo factum, ut Patres, qui ante universale Nicenum concitum, anno 325 celebratum, floruerunt, imo et ipsimet, ut S. Athanasius Epistola ad Jovinianum innuit, concilii hujus Patres vocabulum ὑπόταξις, non ad Personam, sed ad Substantiam seu σύστασην significandam usurparint? Nimum itaque probat ac proin nulla est mox jam relata Areopagiticorum responsio, hujusque idcirco ulteriori discussione missa, alia modo, quæ ad supra proposatum Morini argumentum respondere solent, examinemus.

vel alii, qui  
hic pariter  
recensentur,  
rationibus

157 Quamvis, aiunt, usus hujus vocis hypostasis ante Nicenum concilium non esset ita frequens ac promiscuus, constat tamen, eam ab aliquibus usurpatam fuisse. Etenim Dionysius Alexandrinus eam ipsum aliquando in Epistola ad Paulum Samosatenum adhibuisse legitur. Alexander, Alexandriæ episcopus, ad alium Alexandrum, Constantinopolis episcopum, scribens, Propriam, inquit, hypostasim declaravit, dicens: In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum etc. Denique his Pauli verbis γάρ τοῦ της ὑπόταξεως αὐτοῦ personam Patris eterni designatam esse, Basilius et laudatus a Theophylacto Gregorius Nyssenus affirmant. Ceterum quamvis concederetur, nullum ante Dionysiana tempora fuisse hujus verbi usum, fatendum tamen esset, inter Christianos existisse aliquem, a quo illud primum cœperit usurpari. Quid ergo prohibet, quo minus Dionysius, vir philosophicæ disciplina peritissimus, qui hujuscemodi vocis, ab Aristotele aliubi tradite, vim noverat, illa eodem, ac ille philosophorum princeps, sensu et significacione primus inter Christianos usus esse dicatur? Ita totidem atque iisdem fore verbis apud Nourrium Dissertationis de S. Dionysii Operibus cap. 14 Areopagiticæ proponunt alia, quæ, ut mox dixi, afferre adhuc solent, ut supra allatum Morini ratiocinium convallant. Verum audi, qui et hisce, partim a me amplius adhuc infra refutandis, laudatus Nourrius loco proxime cit. occurrat.

utpote et ip-  
sis a Nour-  
rio

158 Quæ .... (ipsamet scriptoris hujus verba, paulum dumtaxat, ubi id vel mendum corrigendum vel locutionis claritas exigit, mutata, allego) C ad probandum vocis ὑπόταξεως usum adducuntur, ea nihil habere videntur soliditatis et firmamenti. Epistolam enim Dionysii Alexandrini ipsi suppositionem adulterinamque esse, critici doctiores facile agnoscent. Altera vero Alexandriæ, Alexandrini episcopi, ad Alexandrum alium epistola, quo tempore scripta sit, nullus definire potest. Baronius quidem illam anno ccxxviii, quo Licinius mortem consignat, datam opinatur; sed ruinoso nititur fundamento. Nam Licinius, non anno ccxxviii, sed ccxxxiv, ut accuratioris criterii scriptoribus videtur, vitam finivit. Demus tamen, Alexandrum eo, quo vult Baronius, tempore suam exarasse epistolam, quid inde? Nulli sane mirum esse debet, vocem hypostasis ab homine, Alexandrinae synodi, anno ccclxxi celebratae, temporibus adeo vicino fuisse usurpatam; sed illud sane mirabilius, quod nullus scriptor, ut Petavius ostendit, hinc tanti viri vestigiis, nisi post Alexandrinam synodum insistendum esse, putaverit. Quod certe, quam parum ea vox ineunte seculo quarto atque

a fortiori seculis superioribus usitata esset, aperte D demonstrat.

159 Nec plus roboris et virium illud habet, per rationes j. oppositas confutatis, infirmature; quod ea vox et in Epistola ad Hebreos occurrere et a Basilio Gregorio sensu Dionysiano explicari objicitur. Uterque enim Basilis et Gregorius post Nicenum concilium, non secus ac Alexander, Alexandrinus episcopus supra memoratus, scripserunt; atque hi cum vocem sensu, temporibus suis usitato, interpretati sunt. Nullus autem ante illud concilium eamdem Pauli vocem ita censuit explicandam. Et id quidem ita certum est, ut in Latina ejusdem Paulinae Epistolæ versione vox Graeca ὑπόταξις non per Latinam hypostasis, sed figura substantiae redditæ legatur. Denique quod aiunt, auctorem nostrum primum forsitan fuisse, a quo eadem vox sensu memorato accepta sit, gratis omnino fingitur. Noster quippe auctor (Operum scilicet Areopagiticorum scriptor) de ea, ut cuiilibet citatos locos percurrenti planissimum fiet, sic disputat, ac si sensu, quem illi tribuit, nulli omnino incognitus, receptus esset ab omnibus. Hactenus laudatus Nourrius, aut, si mavis, quorum is opinionem hic tueretur, Antiarepagiticæ; ac aliqui quidem ea hisce, ne quidem ipsum Apostolum Paulum scriptæ ad Hebreos Epistolæ cap. 1 voce ὑπόταξις ad personam, sed ad substantiam seu essentiam significandam usum esse, omnino etiam, quod tamen laudatus Nourrius verbis recitatis facere non videtur, contendunt, in opinionis suæ confirmationem addentes, Epiphanius etiam Haeresi LXIX prefatam Pauli vocem, quæ a Latino sacrae Scripturæ interprete Substantia redditur, pro essentia dilucide accipere.

160 Verum hisce Vindicularum Areopagiticæ rum part. 2, cap. 12, § 1, num. 9 Cozza sequentem respondet in modum: Meo iudicio non recte sentire videntur praefati adversarii, Antiarepagiticæ videlicet, quia, eorum stante responsive, dicendum esset, loco cit. a Paulo significari, Filium esse figuram, non personam, sed essentiam Patris, sicut Dei Verbum imago esset divinae Essentiae, quod non libenter a Patribus conceditur. Nam Basilius Epist. xliii, Gregorius Nyssenus in lib. de differentia suppositi, et essentie, et alii fatentur, Filium ac Dei Verbum non essentie imaginem esse, sed Patris, licet in essentia, seu ratio, qua est imago Patris, sit essentia, prout subsistit in Filiō genito. Et ratio est, quia Filius illius est imago, cuius est filius. Nam imago seceretur ab exemplari, ut res producta a producente; at Verbum divinum non est essentie Patris Filius, sed suppositi ac Personæ Patris Filius. Erit ergo imago Personæ Patris, non essentie, a quo est genitus in similitudinem nature, seu potius in identitatem naturæ. Si enim diceretur imago essentiae Patris, a qua non potest dici genitus, eodem pacto et imago dici posset Spiritus Sancti propter identitatem essentiae, et ipsem Spiritus Sanctus dici posset imago Filii et Patris, et Pater imago Filii et Spiritus Sancti, quod nemo concedit. Est itaque Verbum Patris personæ imago, quia ut vivens a Patre vivente genitus, in similitudinem naturæ, principio vita conjuncto, prout loquuntur theologi.

161 Nec Epiphanius haeresi LXIX alteri expavit: nam ibi solum probare intendit, Filium esse Patri consubstantiale, et respondens eidem adversariorum argumento dicentium, non men Substantie ad indicandam consubstantialitatem

Cozza qui-  
dom, vocem  
hypostasis ab  
ipsomet Pauli  
pro Persona  
fuisse usur-  
patum,

itaque etiam  
Apostolum ab  
Epiphanio  
exponi, duo-  
bus hujus

AUCTORE  
C. B.

A tatem Filii cum Patre non reperiri in sacra Scriptura, ait optime reperiri apud Paulum in Epistola ad Hebreos dicentem: « Cum sit splendor gloriae et figura substantiae ejus; ex quibus verbis vult, Filium in hypostasi sua esse figuram et imaginem Patris ratione substantiae, ac naturae utrique communis. Verba ejus sunt: « Est enim Dominus in apostasi sua et splendor gloriae ac figura substantiae ejus. Est igitur substantia, non quidam facultatum instar supponens, sed illud ipsum, quod est, sicut Moses dixit. Qui est, misit me, inquit ad filios Israël. Itaque qui est, ens est, ut ita dicam; hoc autem nihil aliud est, quam substantia; et prosequitur probans, esse eandem substantiam seu essentiam in Patre et Filio, ratione cuius Filius est Patris figura et imago. Inde est, quod, quando dicit, Filius esse similem Patri, nunquam dicit, esse similem substantiae Patris, sed personae Patris; quare heres. LXXXIII, cap. xv agens ex professo de hac Fili cum Patre similitudine ait: « In confessio apud omnes istud est,

B « nec similem esse sibi Patrem, neque sibi ipsi Filium, sed Filium esse Patris similem, et eo ipso, quod in omnibus Patri similis est, Filium esse, non Patrem. Qui quidem perfecte a perfecto Patre ante intelligentiam omnem, omnemque rationem ac tempora seculaque e Patris est similitudine genitus eo modo, quem solus agnoscit Pater, qui illum et seipso citra passionem omnem genuit. »

*allegatis textibus probatis probatur;* C. Et cap. xxxi explicans in terminis, quomodo Filius sit Patris imago, ait: « Credere oportebat, simile esse Patris filium, utpote cum illius, qui supra omnia est, imago sit ille, qui pervadit omnia, et per quem producta sunt omnia tam in caelo, quam in terra. Imaginatio porro ejusmodi, non qualis est animati figura, id, quod animae est expers, neque velut artis effectio aut effectio opus, sed tantum genitoris id, quod genitum est. Cumque præterea nefas sit ad Unigeniti generationem, que seculis omnibus prior est, corporeae et humanæ generationis proprias notas conditionesque transferre; ac denique, cum ad sapientiam illius exemplum, quæ humanas cogitationes complectitur, ita Fili si exigenda generatio, ut per se subsistat nihilominus et existat. Itaque Epiphanius nullibi dicit, Filius esse substantiae Patris imaginem, sed Patris dumtaxat personam, licet ratione naturae utrique communis, Filio per generationem a Patre communicatae; ergo neque potuit nomen Substantiae, cui Paulus Filium similem esse scribit, usurpare pro essentia seu natura, sed pro Patris persona seu hypostasi, cui similem esse Filium, saepè probavit. Et gratis concesso, Epiphanium illo in loco Pauli pro substantia non accipere personam, sed ipsam naturam Divinam Patris, Filio consubstantialem, ut adversari contendunt; cum Chrysostomus, Theodoretus, Basilius et Gregorius sumant ibidem substantiam pro Patris persona, hos sacros scriptores Epiphanio synchronos, eidem oppono Epiphanio. Ita hactenus scriptor laudatus, vocabulum πόστας, quod a Paulo Apostolo loco supra cit. adhibetur, personam ibidem necessario significare, nec ab Epiphanio in alia significacione fuisse acceptum, contendens; verum tam hoc, quam illud a vero alienum, vel saltem esse admodum dubium, palescat ex iis, quæ mox adducam, cum primum ostendero, nec causam ejus multum juvare scriptores, quos S. Epiphanio opponit, si is forsitan vocem νό-

πόστας, a Paulo loco cit. adhibet, pro substantia seu essentia accepisse sit dicendum. Chrysostomus, Theodoretus, Basilius et Gregorius primo in rem suam laudat; verum hi non citius, quam cum jam Nicænum anni 325 concilium celebratum fuisset, scripserunt, tumque, etsi raro quidem, subinde tamen, maxime post Alexandrinum anni 362 concilium, post quod etiam idem sancti Patres vitam protaxerunt, vocabulum πόστας ad significandam Personam nonnulli, ut ultra fatemur, scriptores Graeci, aliis contra id adhuc substantiam interpretari pergentibus, usurpare coeperunt; ut mirum non sit, vocabulum πόστας, a Paulo in Epistola ad Hebreos usurpatum, Personam interpretatossem memorato sanctos Patres.

163 Observavit hoc ipsem Cozza, hincque hisce mox adjungit aliquot etiam scriptores alios, concilio Nicæno anteriores, Tertullianum nimirum, Origenem, Gregorium Thaumaturgum et Dionysium Alexandrinum, quos omnes pariter voce hypostasis ad Personam sanctissimam Trinitatis significandum usos esse, contendit.

verum nec  
scriptores,  
quos in rem  
suam citat,

Verum textus, quem ad rem quantum ad Tertullianum, Latinum seculi 2 scriptorem, probandum afferet, Personae quidem, at non item, quod tamen esset necessarium, hypostasis vocabulum complectitur. Idem est de textibus, quos ad rem quantum ad Origenem et Gregorium Thaumaturgum, Graecos ambos seculi III scriptores, stabilendam in medium adducit. Nec referit, in Latina teatrum illorum Graecorum interpretatione, quam dumtaxat recenset, vocabulum personæ ad Personam in divinis significandas usurpari, in neutrō enim Graecorum illorum teatrum vocabulum πόστας ad significandam Sanctissimam Trinitatis Personam a binis scriptoribus praefatis fuisse adhibitum, ipsem Cozza satis indicat, dum, horum recitat, quos dixi, textibus, de solo Dionysio Alexandrino mox subiungit, eum in Epist. contra Paulum Samosatenum in Resp. ad quest. 4 apertis verbis voce hypostasis uti. Quod autem nominatio ad dictum Dionysium Alexandrinum, qui et ipse seculo III floruit, jam spectat, re quidem vera in Epistola, qua veluti a sancto illo episcopo contra Paulum Samosatenum scripta circumfertur, vocabulum Græcum πόστας ad Personam in divinis significandam usurpatum; verum in Epistola ista sanctum illum patriarcham Alexandrinum reetiam vera habeat auctorem, dubium est admodum atque incertum, uli nemo non colligit ex iis, quæ apud nos tom. 2 Octobris in Appendice de Sancti illius Operibus cap. 5 et 6 de Dionysi adversus Paulum Samosatenum epistolis disputata sunt.

164 Et cero Epistolem illam Dionysio Alexandriano a posteriori avī scriptore fuisse suppositam, patrocinant vel ea hoc ipso verisimilius potest videri, quod in ea, ut dictum, ad personam significandam adhibeat vox πόστας, quæ in isthae significatione a nullo prorsus seculi III, quo Dionysius Alexandrinus floruit, scriptore alio adhibita invenitur. Hinc etiam ruit, quod Cozza, qui nec ipse laudat contra Paulum Samosatenum epistolam pro indubitate Dionysii Alexandrini fieri admittit, præterea insinuat, negari scilicet non posse, quin scripta eisdem sit ab aliquo, qui eodem, quo Dionysius Alexandrinus, tempore, seculo nempe III, floruerit. Adhæc et si etiam dare, vocem πόστας ad personam significandam jam inde etiam a seculo III interdum fuisse adhibitum, consecratum necdum vel sic fieret, ut dicta ad Paulum Samosatenum epistola, si Dionysium Alexandrinum

AUCTORE  
C. B.

num non habeat auctorem, fuerit a scriptore aequali exarata. Quid ni enim factum esse possit, ut æque a seculi quinto aut sexti, quam a seculo tertii auctore fuerit conscripta, Dionysioque Alexandrino affecta? Quidquamne forsitan, quod, quo minus factum id creditur, impedit, in laudata epistola occurrit? Verum nihil Cozza allegat hujusmodi, nec allegari posse, appareat. Tertio itaque, an posteriori dumtaxat seculo flouerit auctor, qui epistolam, de qua hic agimus, conscripsit, admodum saltem est dubium, nequitque proinde et vocabulo ἵντερτας, quod in ea ad significandam Sanctissimæ Trinitatis Personam adhibetur, pro certe concludi, jam inde a seculo tertio vocabulum illud in significatione isthac fuisse usurpatum.

nec Epiphanius adhibet tam a Paulo vocem hypostasis pro Persona accipit,

165 Discutiamus modo, an equidem, uti ratione, supra huc transcripto, Cozza contendit, vocabulum illud apud Paulum Apostolum, in Epistola ad Hebreos de Dei Filio dicentem, ὅπερ τοτέ τας ἵντερτας αὐτοῦ, figura hypostasis ejus, in dicta significatione accipiatur, itaque etiam ab Epiphanio adversus heres lib. 2, tom. 2, Hæresi 69, num. 70 fuerit acceptum. Ut meliori, quo fieri potest, modo rem esse quanum, B ipsamet huc spectantia, quæ sanctus ille Pater loco cit. aduersus Arianos, Eilium Dei consubstantiam Patri negantes, proloquitur, verba juverit transcripsiisse. Sequuntur hec sunt: Hunc in modum instare (Ariani scilicet) solent. Unde nobis, inquit, nomen illud Substantie? Aut cur consubstantialis Patri Filius dicitur? Quoniam in Scriptura loco consubstantialitatis est facta mentio? Quis unquam ex Apostolis Dei substantiam nominavit? Hoc enim videlicet ignorant, idem esse hypostasim aut substantiam dicere. Est enim Dominus in hypostasi sua et "Splendor gloriae ac figura substantiae ejus." Est igitur substantia, non quidquam facultatum instar suppetens, sed illud ipsum, quod est, sicut Moyses dicit. "Qui est, misit me," inquit ad filios Israël. Itaque qui est, ens est, ut ita dicam; hoc autem nihil aliud est, quam substantia. Ita haec enim Epiphanius laudatus; cum autem, idem esse hypostasim aut substantiam dicere, insinuat, simulque, quo, aliquem ex Apostolis nominasse Dei substantiam, probatum det, plus semel jam laudatum Pauli ad Hebreos textum adducat, adhibitam in hoc ἵντερτας vocem, non pro Persona, sed pro Substantia abs illo sancto Patre fuisse acceptam, indubitate appareat.

vel saltem, an id fecerit,

166 Cozza quidem (adi ejus verba supra recitata) contendit, Dei Filium, non substantie Patris sed Personæ dumtaxat imaginem seu figuram ab Epiphanius dici, hincque et ipsum nomen Substantie, cuius figuram esse Filium, Paulus in Epistola ad Hebreos scribit, non pro essentia seu natura, sed dumtaxat pro Patris Persona seu hypostasi a sancto illo Patre usurpari; verum Epiphanius, uti ipsem Cozza fatetur, verbis mox recitatis aliusque nonnullis, quæ hisce proxime subiungit, Dei Filium Patri consubstantialem seu connaturaliem aduersus Arianos probare conatur, huncque in finem sexpissime jam memoratum Pauli ad Hebreos textum allegat; cum autem, si occurrans in hoc nomen Substantie pro Persona Epiphanius accepisset, neutiquam adjam dictum sancti hujus Patris institutum textus ille, ut cuique rem attente consideranti patescat, conducturum fuisse, dubium non videtur, quin usurpatum in hoc Substantie nomen, non pro Patris Persona, sed pro natura seu essentia idem il-

le sanctus Pater accepit, contra ac Cozza opinatus est. Nec, quod ad opinionem suam stabiliendum scriptor istic premiserat, veritati consonum apparet. Epiphanius enim, Patris dumtaxat Personæ imaginem esse Filium, nullibi affirmat. Dei quidem Filium, sicuti id, quod genitum est, Genitoris est figura, Patris esse imaginem seu figuram, in altero e binis, quos Cozza supra allegat, textibus tradit; verum substantiæ Patris, an Personæ dumtaxat sit imago, haud aperte edicit. Nec Epiphanius de Patris Persona, cuius dumtaxat imago sit Filius, intelligentem evincet, si cum Cozza (adi hujus supra huc transcriptum ratiocinium) agueris, Dei Filium seu Verbum imaginem esse illius, cujus est Filius; non esse autem essentiæ seu naturæ, sed Persona Patris Filium; et si enim Dei Verbum naturæ Patris seu divinæ, secundum se spectata, Filius certo non sit, nihil tamen obstat videtur, quo minus naturæ divinæ, prout haec Patris est seu a Patre et continetur et patriis characteribus insignitur, Filius dicatur.

167 Omnibus itaque accurate expensis, an vocabulum ἵντερτας, quod a Paulo Apostolo in Epistola ad Hebreos adhibetur, pro Persona seu ad significandam Personam Epiphanius accepit, saltem admodum est dubium. Nec, an ab ipso met Paulo Apostolo in significatione istac fuerit acceptum, est certius. Cum enim Dei Filius, etsi quidem, ut jam docui, naturæ Patris seu divinæ, secundum se spectata, figura seu imago non sit dictæ tamen divinæ naturæ, prout haec Patris est, patriisque characteribus afficitur, figura seu imago non inepte dicatur, nihil omnino impedit videtur, quo minus in hisce Pauli ad Hebreos verbis ὅπερ τας ἵντερτας αὐτοῦ, figura hypostasis ejus, id est, Dei Patris, vocabulum hypostasis tam pro Substantia, quam pro Persona posset accipi; quod cum ita sit, illudne pro Persona, an contra pro Substantia accepit seu usurparit, dubium esse admodum, necesse est, immo vero, cum dictum Pauli vocabulum antiquus sacræ Scripturæ interpres pro Substantia, ut jam supra monui, accepit, a Paulo illud in eadem etiam significatione fuisse acceptum, verosimiliter apparet, maxime cum nec a Paulo, nec ab ullo alio ante concilium Alexandrinum, anno 362 celebratum, sat clare, quid esset hypostasis seu persona, definitum inveniatur.

F  
168 Anastasius in libro, qui ἴδηται, Latine Dux viæ, inscribitur, cap. 6 sic scribit: Aristoteles dicit, personas esse particulares essentias seu singulares naturas. Et Theorianus in legatione ad Armenos, Exteri sapientes, inquit, individuum sive hypostasim et quod unum est numero, definiunt ὄντες, quod sane divini Patres non admittunt. Quippe Patres illi deiferi ὄντες et naturam esse dicunt universalia, quam scriptores exteri formam sive speciem appellarent. Ideo in sancta Trinitate naturam unam et ὄντες professi sunt; hypostases vero tres, natura minimus et ὄντες plures hypostases continent. Ita illæ; cum autem, uti hic docet, Aristoteles naturam individuum cum Persona seu hypostasi confuderit, significationemque adeo, qua vocabulo ἵντερτας quid aliud, quam natura, intelligatur, ignorarit, enimvero vim quadam dictum vocabulum Personam tantu modo significet, ex Aristotele disere, primusque illud inter Christianos in significatione ista philosophorum principis exemplo adhibere non potuit Operum Areopagiticorum auctor, contra ac Areopagiticis (adi num. 157) contendunt. Porro

admodum est  
dubium, uti  
etiam an vox  
illa pro per-  
sona,

que cum na-  
tura indivi-  
dua a philo-  
sophis ethni-  
cis confundi-  
tur,

A Porro cum exteri seu ethnici philosophi substantiam singularem seu naturam individuum cum hypostasi seu Persona, ut ex Anastasio jam docui, confunderent, hinc factu, ut Sabelius quidem unamque Personam, Arianus vero tres substantias seu naturas tresque etiam hypostases seu Personas in Deo constituerit. Nec error, quo Nestorius, ut duas in Christo naturas, ita etiam duas Personas statuit, aliunde est ortus. At vero sancti Patres, que dictis haereticorum illorum erroribus occurrerent, doctrinamque Ecclesiae, quæ teste, ut supra jam monui, Facundo Hermianensi, etiam tum, cum needum ad distinctionem Patris et Filii et Spiritus Sancti ueteretur nomine Personæ, tres semper credidit et praedicavit Patrem et Filium et Spiritum Sanctum, puram ac integrum servarent, ab hypostasi et Persona sive seu naturam se junxerunt et veluti communne a proprio distinxerunt.

quaque quid  
sit, exponi-  
tur, ab ip-  
somet Paulo  
fuerit adhi-  
bita;

B 169 Quæ est, inquit Basilius Epist. 349, ratio communis ad proprium, ... eadem habet oīō ad hypostasim. Eodem fere modo Epist. 291 loquitur Cyrillus Alexandrinus. Si Patrum, inquit Dial. 1, quem Immutab. inscripsit Theodoretus, doctrina spectetur, quam habet differentiam commune et proprium, vel genus et species ac individuum, eadem habet substantia et hypostasis. Hinc factum, ut tandem post concilium Alexandrinum, anno 362 celebratum, hypostasis seu Persona definita, seu descripta a theologis ut plurimum fuerit: Natura intellectualis terminata et completa, qua nec pluribus eadem est nec unita dignior, ut illius fiat vel teatetur ab illa. Atque ex hac quidem definitione aut, si mavis, descriptione tres in Sanctissima Trinitate Personas seu hypostases, at nam item duas in Christo dari, recte intelligitur; verum hypostasim, cuius imaginem seu figuram esse Filium, Paulus Apostolus ad Hebreos scribit, eo modo, quo hypostasis seu Persona in iam nunc data hujus definitione describitur, fuisse a Paulo seu acceptam seu intellectam, creditu apparebat admodum difficile. Hinc porro jam sit, ut, a Paulo ibidem nomen hypostasis, non pro Persona, sed pro Substantia naturae Patris seu divina, non quidem simpliciter ut natura divina est, sed ut Patris est ac patriis characteribus afficitur, fuisse acceptum, multo, adhuc evadat verosimilius. Quod si porro cuiquam Dei Filium Sub-

C stantiae divinæ, prout hæc Patris est pariisque characteribus insignitur, dicere imaginem fortassis adhuc displiceat, esse equidem non videtur, cur isrei, per Patrem significatae, imaginem seu figuram dicere Filium abhorreat.

D 170 Quid si ergo Paulus per hypostasim Patris, cuius figuram esse Filium, in Epistola ad Hebreos, supra sapientissime laudata, affirmat, nihil intellexerit aliud, quam rem, per Patrem significatam, quæ quenadmodum jam supra docui, a re per Filium itemque a re per Spiritum Sanctum significata distinguit per Operum Dionysianorum auctorem lib. de Divinis Nominibus cap. 2, § 8 asseritur? Enimvero vocabulum hypostasis, quod diversissimas, ut supra recitatis verbis Morinus docet, significaciones habet, re etiam vera in significacione ista a Paulo Apostolo loco cit. fuisse acceptum, ab omni prorsus veri specie haud abhorre nihili videtur. Nec est, quod reponas, vocabulum hypostasis, si pro re dumtaxat a Paulo, dum Dei Patris figuram esse Filium, loco supra cit. ait, usurpetur, in eadem pariter significacione ab Operum Dionysianorum

auctore, quotiescumque in his de divinis Personis loquens vocabulum ὑπόστασις adhibet, fortassis usurpari, frequentemque proinde hujus usum, qui apud dictum auctorem occurrit, impedirenon posse, que minus pro Areopagita hic habeatur; nullum enim prorsus indicium, e quo vocabulum ὑπόστασις pro re tantummodo, per Patrem significata, a Paulo Apostolo loco cit. non usurpari, ut cumque colligas, apud eundem Apostolum occurrit, ubi interim Operum Dionysianorum auctor, dum lib. de Divinis Nominibus § 3 sermone de re, per Patrem significata, instituit, vocabulum Latinum res, non per vocem ὑπόστασις, sed per vocem ψῆφης Graeco exprimit; quod ab eo aliis locis, quibus de divinis Personis loquens vocabulum ὑπόστασις adhibet, neuliquam id pro re, per hasce significata, tantummodo usurpari, qualicunque saltem argumento est.

E 171 Adhac Graeca istæc Pauli verba ὁ χρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αἰτοῦ, non inepte utique Latine redduntur, figura rei, per illum (Deum Patrem significat) significante; hæc autem libri de Divinis Nominibus § 5 verba τῶν ἐναρχικῶν ὑποστάσεων, τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων, non nisi inepte Latine E redderentur, præcipuarum rerum et divinarum rerum. Ut id perspicuum efficiam, Latinam textus longioris Graeci, cui dicta Graeca verba includuntur, interpretationem lubet primum hoc transcribere. Sic habet: Quin etiam est in superessentialibus Dei nominibus distinctio, qua non tantum, ut dixi, secundum ipsam unionem quilibet præcipuarum personarum impermixta atque inconfusa ponitur; verum etiam ea, que superstantialis illius divinæ generationis sunt, inter se minime reciprocantur. Adeo ut solus Pater fons sit in supersubstantiali deitate, atque ita Pater non sit Filius, neque Filius sit Pater, sed cuique divinarum personarum propriae sue laudes inviolate conserventur. Attende modo Latinū hujus textus phrases, singulaque, quibus hæc concipiuntur, verba considera, nec dubito, quin futurum sit, ut fateare, nomini Persona, quod bis in dicto textu adhibetur, substitui non posse nomen res, Graecaque adeo proxime hoc transcripta verba Latine per hæc Præcipuarum rerum et divinarum rerum omnino inepte esse reddenda. Quod cum ita sit debeantque proinde eadem illa Graeca verba Latine exponi per sequentia istæc præcipuarum personarum et divinarum personarum, dubitandum non est, quin in textu Graeco, cui Latina proxime jam data interpretatio respondet, nomen ὑπόστασις ad Personam (neque enim etiam id, cum plurali numero effervatur unaque duntaxat sit divina Substantia seu natura, pro Substantia ibidem usurpatur) significandam ab Operum Dionysianorum auctore adhibeatur.

F 172 Nec id tantum jam mox memorato libri de Divinis Nominibus loco abs illo sit, verum etiam pluribus aliis supra jam assignatis; ut, qui librum legerit, non possit non convinci, significacionem, qua vocabulum hypostasis pro Persona usurpatur, Operum Dionysianorum auctori, non secus acsi hujus etate omnibus passim nota receptaque fuisse, statim ac constantem existisse. Jam vero, cum res ita habeat, ac, ut supra docui, ante Nicenum anni 325 concilium ne umquam quidem raro autem dumtaxat ante Alexandrinum anni 362 synodum præfatum vocabulum ad Personam significandam fuerit adhibitum, imo vero cum non pauci etiam post istam synodum in significacione isthac idem vocabulum vel omnino non usurpandum contendent, vel saltem sublimide

pro persona  
Operum Dio-  
nysianorum  
auctor accep-  
tisse monstra-  
tur,

hincque et ex  
nonnullis aliis  
Areopagitam  
esse hunc non  
posse, conclud-  
ditur.

AUCTORE  
C. B.

*subtimide tantummodo usurparint, id enim vero, Dionysiana Opera jam inde a seculo primo secundove ineunte composita non fuisse, Sanctum que nostrum proinde auctorem habere non posse, argumento est perquam valido, maxime cum in concilio Niceno, uti et in Alexandrino, anno 362 celebrato, ubi de vocabulo οντας ad Personam in divinis significandam usu disputatum accerri- me, fuit, a nullo prorsus Patrum pro usu illo firmando introducendove auctoris Operum Dionysianorum auctoritas fuisse allegata uspiam legitatur, imo nullus omnino scriptor ante seculum quintum Opera illa in finem predictum citasse reperiat; quod tamen, si eadem Opera jam tum fuissent contexta, fieri ægerrime potuerit. Bina modo adhuc argumenta alia, quorum alterum ex iis, quæ de Ecclesiasticis cæremoniis, ætate sua adhiberi solitis, Operum Areopagiticon auctor scribit, Areopagiti repetant, cap. seq. proponere aggrediamur.*

## CAPUT XII.

B

Quæ de monachis, cæremoniisque ac ritibus sacris, ætate sua adhiberi solitis, Operum Dionysianorum auctor memorat, esse hunc non posse Areopagitam, commonstrant.

*Cum liber de Ecclesiastica Hierarchia monachorum monachique,*

*O*perum Dionysianorum auctor, de monachis, qui ætate sua exsisterint, variisque, quibus ab aliis quidem Therapeute, ab aliis vero Monachi nominati fuerint, appellationibus nonnullis, de Ecclesiastico Hierarchia cap. 6 praefatus, mox ritum, quo consecrari soluerint, exponit; cum ita autem monachos, tonsura et ueste a reliquis Christianis discretos, ætate sua exsistisse, imo et ante hanc monachorum hujusmodi Ordinem fuisse institutum, non obscure insinuet, similque, eorum professionem solemnis ac publicis, non secus ac seculo v et vi, cæremoniis fuisse emissam, apertissime tradat, inde Nourrius, proxime laudatum librum Dionysio Areopagiti adjudicandum, contendit, Dissertationis de Operibus sancti Dionysii, supra sexipissime laudatae, cap. 15 sequentem arguens in modum: præterquam quod priorum Ecclesie sæculorum scriptores, atque ii etiam ipsi, qui de singulis Christianorum ordinibus accuriosus iisdem temporibus disseruerunt, nullam monastici ordinis monachorum professionis fecere mentionem; certe quidam eruditissimi et antiquissimi Rerum monasticarum indagatores earum originem ad Paulos, Antonios, Pachomiosque referunt. His ergo auctor noster posterior esse debet, nec Dionysius Areopagita dici potest.

*licet etiam duplex horum genus Areopagiti, distinguant,*

174 Areopagiti tamen hunc non exiguae difficultatis nodum haud difficuler se solvere arbitrantur, duplicitis monachorum generis distinctione. Aliud enim esse aiunt genus cenobitarum et eremitarum, qui a plebe prorsus secreti et a ceterorum hominum societate separati, in monasteriis et cenobiis vel in sylvis et montibus vitam monasticam degebant. Hos fatentur

longe post Dionysii ætatem, nec ante Pauli, Antonii et Pachomii tempora ortum habuisse. Aliud vero contendunt fuisse genus monachorum, qui pars populi præcipua et illustrior gregis Christi portio inter laicos ita computabantur, ut primus eius in synaxi post Ecclesie ministros assignatus esset locus. Illi porro privatum in suis urbium ædibus vel simul in collegiis vitam puram et castam atque curis terrenis expeditam unique Deo mancipatam agebant. Monachos autem istos temporibus Apostolorum extitisse dicunt, eosque esse asserunt, de quibus Philo Judæus illum instituit sermonem, qui ab Eusebio in Historia sua transcriptus est. Neque dixeris hos, quos Philos non monachos, sed Therapeutas vocat, revera monachos non fuisse, sed Judaicae, nequaquam vero Christianæ religioni addictos, atque Eusebium hac in re, ut eruditus ejus interpres Valesius observat, vano errore fuisse deceptum. Ab Areopagiticis enim audies, nullas penitusque frivolas esse Valesii adversus auctorem suum probationis. Et certe, inquit, Eusebius vir summae eruditiois in dignoscenda Therapeutarum religione tam turpis hallucinationis non sine temeritatis nota E potest insimulari. Addunt præterea, Hieronymum huic Eusebii de Christiana Therapeutarum religione opinioni hæc subscrississe in verba: " Philo videns Alexandriae primam Ecclesiam adhuc judaizantem, quasi in laudem gentis sua librum super eorum conversatione scripsit."

175 At sane Areopagiti, Therapeutas, si fieri possit, Christianæ religioni nomen dedisse, invictis demonstrent argumentis, per nos licet; sed illos vitam monasticam, qualis ab auctore nostro describitur, aliquando duxisse, nullo unquam, ut putatur, antiquitatis monumento probabunt. Missa etenim primum ea facimus, quæ scriptor noster (an anno Philo?) de monachis (imo Therapeutis) suis tradidit, eos non in urbibus, sed extra urbes progressos, in hortis agellisque degisse, ac proinde Antonianis, quod alii negant, fuisse similes. Illud autem potissimum querimus, cur Eusebius, qui tanto nisu Therapeutas Philonianos Christianis adnumerando esse, probare conatus est, eosdem nullibi dixerit monachos fuisse, vel successores habuisse, qui vestibus, tonsura, votis solemnibus, ac vivendi ratione ab omnibus Christianis secreti, perfectiore vita monastica normam profitebantur. Cur Hieronymus, tantus monasticae professionis prædicator, eosdem Therapeutas in monachorum numerum non refert, illosque cum ceteris omnibus prima Ecclesie Christianis permisces et confundit? Nulla proculdubio olia ratio adferri poterit, quam nec Therapeutas initio nascentis Ecclesie, nec ullos Christianos Dionysii tempore tales monachos fuisse, quales ab auctore nostro memorantur.

176 Atque illud quidem eo rursus confirmari potest, quod monasticum institutum non ferebant prima saevantium adversus Christianos persecutionum tempora. Quis enim sibi persuadeat, tyrannos idolorumque cultores, qui suumma crudelitate in Christianos omnes grassabantur, eos impune tulisse, qui, in collegiis communiter degentes, tonsura et ueste perfectiore vivendi genere ceteris Christianis illustriores erant. " Sacerdos, " inquit auctor noster, " stat ante altare; . . . . is autem, qui consecratur, " stat

*Dionysii etate, uti variis rationibus.*

*in medium*

A stat post sacerdotem .., nec supra caput habet Scripturas... sed tantum adstat sacerdoti, supra illum mysticam invocationem prosequenti. Qua finita, sacerdos, ad eum accedens, rogat ipsum primum, an omnibus rebus dividuis renuntiet, non solum vitis, sed etiam imaginationibus. Deinde exponit illi vitam perfectissimam, contestans illum debere medium vivendi rationem superare. Quæ ubi omnia sunt, qui initiatur, professus est, sacerdos eum, signo crucis consignatum tondet.. omniq[ue] ueste detracta, eum alia induit. Quis autem primis Ecclesiæ temporibus monachum aliquem ueste et tonsura ab aliis Christianæ religionis hominibus discretum, in publico visum, aut a paganis captum, tortumque aut necatum memorie aliquando mandavit?

*hic adductis* 177 Ubinam, quæso, collegium aliquod, in quo monachi simul vitam degarent, a paganis aut imperatoribus predatum aut eversum legitur? Si quid his non omnino absimile in quibusdam martyris alicuius. Actis occurrerunt dixeris.

B arguetur continuo, illa nec genuina esse, nec sincera, nihilque de tempore, quo martyr ille obierit, ab eorum scriptoribus certo definiri. Tradit denique auctor noster, nomen Therapeuta et Monachi suo tempore tritum et vulgare fuisse, atque a præceptoribus suis illud Christiani, ritum monasticum solemniter profitentibus, inditum. "Hinc sancti præceptores nostri," inquit, divinis eos appellationibus sunt prosequuntur: alii quidem Therapeuti, alii vero Monachos appellaverunt: *οἱ πενθανότες οἱ δὲ παναγοὶ ἐνομάζοντες.*" Quinam, obsecro, esse poterant hi Dionysii præceptores, qui ea nomina appellationesque divinas illis imposuerent? Non Philo quidem. Is enim Iudeus cum esset, a Dionysio Areopagita tamquam unus ex sanctis præceptoribus suis laudari non potuit. Quinam ergo ab eo præceptores appellantur? Num Hierotheus vel alii, quorum nomen excidit evanuitque memoria? Sed hi suis temporibus celebres esse debuerunt, et omnibus facile noti. Cur ergo isti soli cum discipulo suo Dionysio Areopagita primo, secundo tertioque Ecclesia saeculo monachorum nomina, ordinem statum, professionem, vota, tonsuram, vestem et collegia memoraverunt? Certe cum ali scriptores per tam longa trium seculorum spatia horum omnium nequaquam meminerint, id fane argumento non levissimo est, tempore Dionysii nullos existisset hujuscemodi monachos et Therapeutas.

*aliisque super additis probatur,* 178 Ita hactenus Nourrius, monachos tales, quales loco supra assignato ab Operum Dionysianorum auctore describentur, Dionysii Areopagite ætate non existisset, rectissime ob rationes, quas allegat, contendens; istos namque monachos vestitu, tonsura, perfectiorique, quam, professione solemniter edita, sectabantur, vita ratione a reliquis Christianis laudatus auctor (ad eius num. 176 jam nunc recitata verba) facit diversos; monachos autem, qui eo modo a reliquis omnibus Christianis different, Dionysii Areopagite ætate institutos jam fuisse, haud apparet. Therapeutas quidem, a Philone apud Eusebium lib. 2 Historiæ Ecclesiastice cap. 17 memoratos, pro monachis, per Operum Dionysianorum auctorem descriptis, Areopagitici obtrudunt; verum recte id abs se fieri, rationibus,

quas allegant, minime evincunt. Esti enim, contra ac Valesius contendit, Philonian Therapeute, prope Alexandriam potissimum commorati, fide forsitan, non refragante etiam per verba supra recitata Nourrio, existent Christiani, saque certe vivendi ratione quoddam præbuerint monasticævitæ exemplum, habitu tamen, tonsuraque et vita, quod, professione solemniter edita, sectati memorantur, genere a reliquis Christianis in modum monachorum, ab Operum Dionysianorum auctore descriptorum, haud fuerint diversi; preterquam enim quod Therapeute, a Philone laudati, mulieres sibi, uti ipsem hic scriptor docet, adjunctas habuerint, nihilque uspiam, e quo mulieres inter memoratos ab Operum Dionysianorum auctore monachos fuisse versatas, coligas, reperire apud hunc sit, tonsuræ vestitusque singularis, quibus Therapeuta, per Philonem memoratis, a reliquis sue sectæ hominibus fuerint distincti, nuspian hic mentionem facit.

AUCTORE  
C. B.

179 Hieronymus quidem, qui, quæ de Therapeuti Philo memoris prodit, de primis Christianis scripta, in libro de Scriptoribus in Philone arbitratur, ibidem etiam indicat, sibi appearere, Talem primam credentium fuisse Ecclesiæ, quales ætate sua monachi esse nitebantur;

*existit non videantur,*

verum, etsi quidem seu Philonian Therapeute seu, qui ab isce forsitan non distinguendi, primi Alexandriae Christiani, spectata, quam fuisse sectati, vita communis ratione, aliquod monasticæ, seu potius cœnobiticæ vitæ exemplum posteritati reliquerint, ejus tamen perfectionem assecuti minime fuerunt, multaque, quæ cum vita cœnobiticæ seu monastica minime congruunt, fecerunt, uti luculentur perspicet, qui vel perfectorie evolverit, quæ Papebrochius in suis ad Sebastianum a S. Paulo Responsionibus articulo 15, num. 126 de primis Christianis, Eusebiusque Historie Ecclesiastice lib. 2, cap. 17 de Philonianis Therapeutis observant. Quando itaque Hieronymus, primos Christianos seu Philonianos Therapeutas, prope Alexandriam potissimum versatos, tales fuisse, adstruit, quales ætate sua monachi esse nitebantur, credendus est id fecisse, non quod illorum vitæ ratio votis ullis religionis adstricta perfecte fuerit monastica, sed quod nonnulla cum vita perfecte monastica habens communia quoddam hujus exemplar seu prototypon, ac certo etiam sensu exordium extiterit. Et vero, si Hieronymus seu primos Christianos seu Philonianos Therapeutas vitam perfecte monasticam fuisse sectatos verosce existitentes monachos, existimavit, ut quid eos monachorum nomine nuspian distinguit?

180 Sane cum hoc vel sanctus ille pater, vel etiam Eusebius, quorum tamen alter vitam monasticæ commendare, alter, Philonianos Therapeutas Christianis accensendos, probare conatur, nuspian fecerit, id utique, a neutro pro veris monachis, qui, habitu, tonsura, professione solemniter edita, vivendi ratione a reliquis Christianis secreti, perfectiore vita monasticæ normam essent professi, habitos fuisse seu primos Christianos seu Philonianos Therapeutas, haud infirmo, uti Nourrius supra recitatis verbis innuit, argumento etiam est; ut proinde Areopagitici, sedulo omnibus, quæ, ut monachos tales, quales ab Operum Dionysianorum auctore loco supra cit. describuntur, Dionysii Areopagite ætate existitentes, probent, in medium de Therapeutis, ab Hieronymo et Eusebium memoratis adducunt ad

*libri dicti  
auctorem non  
esse Areopagi-  
tiam, fere  
certum ap-  
paret,*

AUCTORIA  
C. B.

*ad veritatis trutinam expensis, neutiquam id, quod volunt evincant. Adhuc quidem in rem suam allegant Essaos seu Essenos, a Philone pariter, ut et a Josepho, memoratas; verum cum hi, ut iterum Papebrochius in suis ad Sebastianum a S. Paulo Responseonibus articulo 15, § 7 dilucide ostendit, haud veri monachi, mo ne Christiani extiterint, nec sic vel utcumque suam de veris, qui jam inde a Dionysii Areopagite extiterint, monachis opinionem Areopagitici firmant. Jam vero, cum id ita habeat, nec iisdem Areopagitici quo hanc stabilient, argumenta alia, quam jam refutata, suffragentur enimvero monachos tales, quales ab Operum Dionysianorum auctore Ecclesiastica Hierarchiae cap. supra assignato describuntur, Dionysii Areopagite extate non extitisse, huncque proinde illorum aut saltem Ecclesiastica Hierarchiae auctorem esse non posse, vix non etiam certum e supra recitatis Nourrii verbis, omnibusque, quibus haec firmavi, rationibus jam aductis appareat.*

*ut et ex eo,  
quod in co-  
dem libro*

B *181 Id ipsum porro prope certum etiam apparet ex ecclesiasticis ceremoniis ritibusque, quibus fuisse extate sua sacros Ordines collatos, Baptismique et Eucharistia Sacraenta administrata ac suscepta, Operum Dionysianorum auctore Ecclesiastica Hierarchiae cap. 2, 3 et 5 affirmat. Pontifex, inquit iam dicto cap. 3, precem sacram ad altare Dei celebraturus, ab ejusdem suffitione initium faciens, universum circuit chorii ambitum, donec rursum ad altare divinum rediens sacram infit Psalmorum melos, omni ordine ecclesiastico sacram ipsi Psalmiodiam succinente. Per ministros exinde consequenter sacrarum Scripturarum lectio recitat; qua finita, sacro ambitu arcentur catechumeni, et cum iis energumeni ac penitentes, illis, qui divinorum aspectu et Communione digni sunt, remanentibus. Porro ministrorum quidem alii clausis templi foribus assistunt, alii vero aliud quidquam, quod sit ordinis sui, agunt. Qui autem in ministrorum ordine primas tenent, una cum sacerdotibus divino altari Panem sacrum Calicemque benedictionis imponunt, ab universa plenitudine Ecclesiae communi hymnologia praemissa. Ad haec divinus Pontifex sacram peragit precationem sanctamque cunctis pacem appetatur: et dum omnes invicem amplexantur, mysticae sacrorum voluminum recitatio finitur. Tum, lotis aqua manibus Pontificis ac sacerdotum, Pontifex divini altaris medio assistit, circumstantibus illi solis ministrorum primoribus una cum sacerdotibus.*

C *ritus Areo-  
pagitix state  
nondam usi-  
tati, memo-  
rentur.*

*182 Porro ubi Pontifex sacrosancta Dei munera collaudavit, divinissima consecrat mysteria, quae etiam celebrata sub symbolis sacrosancte dispositis in adspectum ducit, exhibitus divinorum operum muneribus, ad sacrosanctam eorumdem communicationem cum ipsem accedit, tum ceteros invitat. Accepta denique dataque divinia communione, in sacram desinit gratiarum actionem; populoque divina tantum symbola contiente, ipse semper Spiritu divino per beatas ac spirituales contemplationes hierarchie ad sacrosanta mysteriorum primordia in divini status puritate ducitur. Ita hactenus laudatus auctor, ritus sane, quibus extate sua sacra-tissimum Eucharistiae Sacramentum confectum fuisse, prodit, tam distinctos tamque regulatos, quam quarto aut quinto Ecclesiae seculo fuerunt recensens; cum autem, dum supra dictis cap. 2, et 5 de ritibus, quibus Baptismus et sacri Ordini-*

*nes extate sua fuerint collati, sermonem instituit, idem etiam faciat, nec certe, ut Papebrochio nostro tom. 3 Maii in Commentario, Actis S. Pachomii prævio, num. 28 est visum, verosimile appareat, ritus in sacrorum ordinum collatione Sacramentorumque susceptione tam fuisse distinctos, fixos et regulatos Dionysii Areopagita extate, quam fuerunt postmodum quarto aut quinto Ecclesiae seculo, inde enimvero, librorum, in quibus, Sacraenta ritibus hujusmodi fuisse administrata ac confecta, adstruitur, auctorem esse non posse Sanctum nostrum, pene certum etiam apparel, ut hic erat monstrandum*

### CAPUT XIII.

Validissimum, quo Opera, quæ sub Dionysii Areopagitæ nomine circumferentur, sancto huic vindicare Areopagitici ntuuntur, argumentum refellitur, nonnullisque adhuc, quæ pro iisdem Operibus Areopagitæ vel abjudicandis vel attribuendis faciunt, adductis, hunç illa non habere auctorem prope etiam certum esse, concluditur.

In Operibus, quæ Dionysii Areopagitæ nomine circumferuntur, mira fere ubique elucta auctoris sanctis; cum autem hic, sese Dionysium Areopagitam fuisse, loco non uno luculentissime prodat, hinc Areopagitici, re etiam vera Areopagitam illum fuisse, contendunt, ne scilicet, qui vir Sanctus fuisse et certissimis indiciis videatur, pro impostore ac sacrilego sit habendum. Atque hoc quidem argumentum est hujusmodi, ut non aliud validius pro vindicandis Dionysis F Areopagite Operibus, quæ sub ejus nomine circumferuntur, pugnare videatur. Leonardus Lessius in Epistola, ad Lassellum anno 1615 Lovanio Parisios scripta, elegantissime simul ac nervosissime id ponit. Lubet idcirco isthanc ex apologetica de S. Dionysii Scriptis Lasselli laudati Disputatione, in qua exstat, integrum hoc transcribere. Sic habet: Litteras reverentiae vestre dataas Parisis xiv Aprilis accepti xxv ejusdem. Miror, post patris Martini Delrio Vindicias Areopagiticæ, adhuc superes aliquos, qui de hoc Opere dubitent, an auctori illi sit vindicandum: dissolutis enim adversariorum ratinunculis, tot profert veterum auctorum (inter quos multi summi Pontifices et viri sanctitate illustres) testimonia, quibus Scripta illa S. Dionysio Areopagite tribuuntur, ut vix putem, esse aliquod antiquorum Patrum Scriptum, quod pluribus testibus suo auctori possit vindicari.

184 Mihil vero res adeo perspicua videtur, ac imprimitur, etiamsi ejusmodi testimonia minime suppetent, non putem ei, qui attentius expenderit Operis conditionem, de auctore ambigendum. Hac enim unica ratione facile convincetur, qua

In Operibus  
Dionysianus  
miru ubique  
auctoris san-  
ctitas eluet  
line Areopa-  
gites,

Lessius, ne is,  
qui Areopagita  
sese  
aperte pro-  
di,

A et ego, ex quo auctorem illum legi, convictus sum. Si Opus illud non esset magni illius Dionysii Areopagitae, qui temporibus Apostolorum vixit, sed alicuius posterioris, ut Dionysii Alexandrini, vel Corinthii, vel cuiusdam, qui aliquot saeculis postea temporibus Justiniani II circa annum Domini sexcentesimum nonagesimum vixerit, ut vult Scaliger, auctor ejus esset mendax, hypocrita et impostor. Ait enim, preceptorum et institutorem in rebus divinis se unam cum Timotheo habuisse S. Paulum, deinde S. Hierotheum, ut videre est libr. de Ecclesiastica Hierarch. c. 2, par. i, et de Divinis Nom. c. iii et c. vii. Adfert objectionem Elymæ magi tamquam aequali et contemporanei, de Divinis Nominibus cap. viii; item cap. iii ait, se interfusse coetui Apostolorum et fratribus, qui convenerant ad contundendum corpus beatissime Virginis: ibidem adfuisse Petrum et Jacobum; ejusque rei Timotheum esse probe conscient. Hierotheum preceptorum ibi post Apostolos excelluisse in laudanda divinitate: sribit epistolam ad Polycarpum, aliam ad Titum, aliam ad S. Joannem B Euangelistam in Patmo exulanten, et in ea narrat, sibi revelatae ejus liberationem et reditum in Asiam. Sribit ad Apollonhem, horatur eum ad fidem Christi; et commonet eclipsim, quam simul viderint in Agypto tempore passionis Dominicæ; quomodo eam conspexerint, que verba inter se communariunt.

C nobis primus theologiam symbolicam et mysticam tradidit. Excudit tamen Opus illud de Symbolica theologia, et solum diversis locis ejus dat aliquod specimen; ex quo possumus conjectare, quam admirabile et sublime Opus illud fuerit. Excudit et aliud Θεολογικαι ωροτυπωσεις inscriptum, cuius ipse meminit variis locis. Nemo eorum, que in Sacramentis geruntur, mysteria et occultas significaciones profundius aut copiosius patefecit. Jam vero quam sane ubique in tanta sublimitate Theoriæ de maximis Christianæ religionis dogmatibus doctrina, ut de tribus in simplicissima Divinitate hypostabis seu personis, de earum processione et distinctione, de unitate essentiae, de indivisa operatione, de admirabili unione naturæ divinæ et humanae in una hypostasi Verbi, de natura mali, de efficacia Sacramentorum, de augustissimo Eucharistie Sacramento, quod ex sententiæ sui inclyti Praeceptoris (Paulum vel Hierotheum intelligens) dicit esse τελετου τελετην, quasi dicas Sacramentorum omnium perfectionem.

Octobris Tomus IV.

186 Quod ad elocutionem attinet, eam quoque Angelicam potius dixeris, quam humanam, adeo sublimis est; nimirum ut conceptionum sublimitatem orationis sublimitas exæquet, quis post Apostolos umquam de divinis ita locutus est: Τρίας υπερούσια και υπέρβεται, και τ. λ. πάσα θεῖα πατρικά και νικητῆς εἰς τὴν πάντων ἔξηρημένης πατριαρχίας και νικητῶν δεδόμενα. Τὸ θεορικὸν Πνεῦμα. Πρὸς τὸν ὄρκιφον Πατέρα. Πρὸς τεῖν υπεράρχοντος ἀρχέν. Τὸν ἀρχικὸν και υπεράρχον τοῦ θεορικοῦ Πατρὸς φωτοδοσίαν ἀδύλοις και ἀτρεμέσιοι νοῖς ὀφιλοῦσι εἰσέξεμενα υπερούσιας αὐτοῦ Σεαρδικαὶ ἐνέργειαι, et mille alia non coacta, non laboriose quiescit, sed sponte ex altissima contemplatione fluentia. Legi S. Augustinum de Trinitate, et multa S. Gregorii, cognomento Theologi, Opuscula, et aliorum Patrum doctissimos Tractatus, nemo tamen ex illis visus est mihi Dionysium vel doctrinæ sublimitate, vel dicendi majestate æquare. Quam ob causam mirantur illam non solum omnes doctores scholastici (quorum aliquot etiam Commentariis illum illustrarunt) sed et SS. Patres, qui illum legerunt, ut S. Joannes Damascenus, S. Maximus, E Michaël Syngelus, et alii multi, quos recenset Delrio. Ex quibus constat, auctorem istius Operis fuisse eminentissimæ sapientia et magnæ sanctitatis virum, ut, qui totus in rebus divinis et angelicis contemplationibus ubique versetur, et Timotheum passim ad rerum divinarum assidue theoriam, relictis omnibus, que sub sensu cadunt, hortetur.

187 Quis talēm ac tantum virum credat tam putide voluisse mentiri, et tam absurdā hypocrisi falsa quadam specie antiquitatis et Apostolicæ consuetudinis mundo imposturam facere? Non cadunt ista in virum probum et sanctum, multo minus in sapientissimum et sanctissimum. Denique, quo sine hæc omnia secisset et se alium finxit, quam revera fuit? an ut labores suos, et gloriam illis debitam, per scelus et amentium perderet? Poterat enim nomen suum et veritatem patefaciendo, maximam sibi gloriam toto orbe et omnibus saeculis duraturam comparare, et maximis doctoribus Ecclesiae aquari, vel etiam preferri. Poterat omnium theologorum, qui umquam futuri sunt, admirationem, amorem et benedictionem sibi conciliare et illustrissima ingenia ad sui imitationem provocare. Quorsum per mendacia et improba facta, per hypocrismi et imposturas indignissimas et inauditas voluissent tanto se bono privare et nomen suum aeternis tenebris involvere? Hæc ratio me ita convincit, ut nihil de auctore hujus Operis possim dubitare: nec quisquam, opinor, dubitat, qui, lecto diligenter Operæ, ista expenderit. Legi saepius et accurate omnia expendi, itaque mihi placuit, ut hunc Dionysium jam a triginta sex annis in Patronum delegerim, et semper in Sacrificio Missæ nominatum invocarim, mihi ejus sapientiam et spiritum imprecans. Dolui subinde, quod non melius esset conversus, nec vis verborum ejus multis locis expressa, sed alia substituta, quæ lectorum possent in errore conjicare, ut plurimis exemplis possem ostendere. Quam ob causam statui ego aliquando illum transferre, et in eum finem multa annotavi. Verum per alias occupationes numquam sat otii suppeditavit. Gaudeo, et gratulor tibi, quod hunc laborem suscepseris, eoque nomine omnes theologi, præsertim qui

AUCTORE  
C.B.  
parvisque elo-  
quentia indi-  
cia non ob-  
scura præbet,

pro impostore  
sit habendus,  
Operum illo-  
rum aucto-  
rem certo  
esse Areopa-  
gitam, con-  
tendunt.

AUCTORE  
C. B.

Verum nec  
sic, cum  
aliquin,  
uti ex au-  
ctore ano-  
nymo pro-  
batur,

Graecæ linguae non satis sunt periti, tibi multum debebunt, si facilem illis aditum ad tantum auctoris lectionem et intelligentiam patefeceris.

188 Ita hactenus Lessius; verum argumentum, quod magno conatu parique verborum ornatus hic proponit, nimium ac proin nihil, non secus ac alia multa, probatum dat. Liguët id ex iis, que auctor anonymous in Problemate de Dionysii Operibus, eruditis anno 1708 proposito typisque Parisiensibus excuso, in medium adducit. Is postquam part. 1, propositione 5, art. 1 idem quantum ad substantiam, quod Lessii verbis jam exhibui, argumentum proposuit, id mox refutaturus, articulo 2 librorum suppositionem sub nomine auctorum, qui eos non conscriperant, primis Ecclesiæ seculis initium habuisse, ostendit, in Latina Venetiæ adornata editione sequentem scribens in modum: Non solum quartæ seculi haec prava invalidum consuetudo falso supponendi libros aliquos alienis auctoriis, sed ab ipsis Ecclesiæ primordiis quamplurima habemus hujuscemodi suppositionis exempla. Auctor Constitu-

Btionum Apostolicarum, qui diu sub nomine S. Clementis Papæ et martyris innovit, queritur, quod ab ipsis Ecclesiæ incunabulis libri aliquot exitiosi et veritati contraria in Ecclesia prodierint, Moysi, Enoch aliisque Veteris Testamenti patriarchis falso inscripti. Constat pariter, tunc temporis sub venerando Apostolorum nomine plura Evangelia, Acta, Apocalypses, Epistolas aliaque hujuscemodi generis fuisse a Catholicis evulgata, ut nihil dicam de hereticis, quorum meminit S. Epiphanius, qui similibus fraudibus celebres fuere. Evangelia enim secundum Ægyptios et secundum Hebreos; Acta S. Pauli et S. Thecle sub nomine S. Luce a quodam presbytero, S. Pauli discipulo, falso quodam zelo in suum Magistrum abrepto, conficta aliaque hujuscemodi furfis plura, monumenta sunt et indicia certissima hujuscemodi suppositionis.

et Epistola,  
falso et S.  
Martiali  
supposita, S.  
Martiali ta-  
men,

189 Constat pariter, S. Salvianum presbyterum sub ementito Timothei nomine latere voluisse, et Vincentum Lirinensem sub nomine Peregrini, et Vigilium Tapsensem, Arianos, Nestorianos et Eutichianos impugnare agressum, id praestitisse sub ementito nomine S. Athanasii, Idaci Clari et S. Augustini, qui ante ipsum cum his hereticis confixerant. Plura alia proferri possent hujuscemodi suppositionis exempla, que non minus admirationis habent, quam propositum hujuscemodi Auctoris, de quo agimus, qui sub S. Dionysii nomine latere voluit. Apologista igitur hujuscemodi Patris nullum praesidium aucupari possunt ex principiis in quinta propositione (*num. scilicet proxime prægresso a nobis jam memoria*) firmatis, nisi velint legitimas agnoscere eas lucubrationes, quas certo norunt esse apocryphas et suppositas, et ut tales ab eruditis communiter explodi; *hisce autem premissis, præfatus auctor mox articulo sequenti bina allegat suppositionis exempla, qua jam inde a primis etiam Ecclesiæ seculis adscripti fuerunt libri auctoriis non suis, a quibus sese compositos, ii ipsimet, utul sanctitatem ubique spirantes, falsa probebant; ac primum quidem, quod ab Epistolis, S. Martiali falso suppositis, repetit, lector ob oculos ponit sequentibus hisce verbis: Neminem esse, credo, qui inficiari velit, duas Epistolas S. Martialis, Galliarum apostoli, nomine inscriptas, quarum una ad fideles Burdigalenses, altera ad Tolosanos data est, esse suppositionis. Difficile*

tamen non esset demonstrare, eas genuinas esse ac germanas, si argumenta, que proferunt in hac quinta propositione S. Areopagite patrōni, satis essent ad vindicandam S. Dionysio illorum Operum possessionem.

190 Primo siquidem illa Epistolæ, huic Gallicarum apostolo affectæ, testimonium reddunt, earum auctorem esse, appellarique Martialem, ipsum fuisse apostolum Jesu Christi, cum eo vixisse, ipsi ministrasse, cum in ultima cœna sanctissimum Eucharistie Sacramentum instituit; adfuisse in horto Gethsemani tunc temporis, cum Judas amantissimum Praeceptorem pacis osculo tradidit, fuisse cum aliis discipulis, cum Christus Lazarum a morte revocavit, et tandem vidisse Jesum Christum post suam resurrectionem, et præcipue ea die, qua ad celos ascensit. Secundo haec Epistolæ sanctæ sunt et sancto quadam spiritu conscripte. *¶* Piae sunt, *¶* ait Cardinalis Bellarminus, et ante ipsum Sextus Senensis, *¶* pietatem redolent. *¶* In iis agitur de Incarnatione Verbi, de ejus Nativitate, Vita, Passione, Morte, Sepultura, Resurrectione et in celum ascensione. Sermo pariter instituitur de Misso Sacrificio, de Baptismo, de Penitentia, de Signo Crucis et quampluribus aliis traditionibus. Tertio explicatur in hisce Epistolis Mysterium sanctissimæ Trinitatis, modusque ille mirabilis, quo Filius procedit ex Patre, et Spiritus Sanctus ex Patre et Filio. Omnia præterea sanctitatem spirant, nihilque in iis deprehenditur, quod ad veram solidamque pietatem non informet, maximumque et horrorem vitio et virtuti amorem non conciliat. Tandem ut omnia uno verbo complectar, sanctæ sunt, non solum quia omnia, que continent, sancta sint, sed quia sanctus potest esse earumdem usus. Nonnulla Gallicanae ecclesiæ ex iis Epistolis plures lectiones pro divinis Officiis mutuarunt, que publice in Ecclesia récitabantur.

191 Exstant adhuc in archivis RR. PP. Benedictinorum S. Augustini Lemovicis, et S. Illidii Claramontii, nec non in monasterio RR. PP. Grandimontensi, et in cathedrali Lemoviseni plura antiqua Breviaria manuscripta, in quibus leguntur hujusmodi lectiones in Officiis divinis, ex Epistolis S. Martialis deprompte. In Quaternario pariter Sanctorum diœcesis Burdigalensis in hac urbe impresso anno MDCXL et R a pluribus provincialibus conciliis ordinato: *¶* Ex Decreto Conciliorum Provincialium. *¶* Lectiones secundi Nocturni pro Officio S. Martialis, quod pridie Kalendas Julii in ea ecclesia celebratur, desumptæ sunt ex Epistolis, que hujuscemodi S. Episcopi nomen præ se ferunt, et ex ipsius Vita, a S. Aureliano conscripta: *¶* Ex Epistolis S. Martialis, et Vita, scripta a S. Aureliano. *¶* Theologi et controversistæ harum Epistolarum auctoritatem quotidie usurpant, et ad fulcienda Christianæ religionis dogmata et ad oppugnandos hereticos, eosque de pluribus, antiquis Ecclesiæ traditionibus convincendos. Fructus pariter admirabiles, quos haec Epistole semper in Ecclesia peperunt, præclara elogia, quibus tot celeberrimi viri eas per plura secula exornarunt, certissimo arguento nobis esse debent, ipsas et sanctas esse et sancto quadam spiritu elucidabatas.

192 Post tot igitur et tam præclara testimonia dicendum erit, ipsarum parentem et auctorem non alium esse, quam S. Martialem, qui primo Ecclesiæ seculo vixit; alias dicendum fore, ea- rum

ut pote quem  
sui auctorem  
aperte pro-  
dunt,

sanctitatem  
que ubique  
spirant,

essent attri-  
buenda,

A rum auctorem fuisse mendacem aliquem et sacrilegum simulatorem; quod tamen ab istarum Epistolarum sanctitate longissime abhorret. Sive enim finem species, quem auctor in iis scribendis sibi proposuit, sive argumentum, quod tractant, siue usus, in quoas eas adhibuit Ecclesia, sive fructum, qui ex eamdem lectione percipitur, eas omnimode sanctas esse, evidentissime constat: ut nihil dicam de his sanctitatis ac pietatis titulis, quibus a tot scriptoribus insignitus sunt, praecipue postquam eamdem meminit Petrus Scholasticus sub exitum seculi noni, id est, centum circiter annos, antequam in loco quodam subterraneo Sacrarum S. Petri urbis Lemovicensis regnante Philippo I, Galliarum rege, id est, anno **mx**, fuisse inventa. Si igitur argumentum, cui tantopere fidunt S. Dionysii Apologista, probat, eos libros, qui ejus nomine circumferuntur, esse Areopagite fatus, illud pariter, quod nos pro S. Martiali instituimus cum idem omnino sit, certissime pariter evincet, Epistolas, que S. Martialis nomine inscribuntur, esse ejusdem Episcopi genuinum Opus.

**B** 193 *Ita hactenus laudatus auctor, primum et aliquot Opuscula, utus. Athanasio falso affecta, huc tamens. Patriforen adscribenda,*

*e duobus dictis exemplis proponens; en modo etiam, qui secundum exhibeat. Nemo est, inquit, qui dubitet, Dialogus de Trinitate et undecim libros de Unitate Divinitatis in Trinitate, non minus ad disputationem Arii cum Athanasio in concilio Nicano, aliamque collationem, quam idem S. Doctor Laodicææ in Syria habuit jussu Constantii imperatoris, fatus esse S. Athanasio affictos, et sub venerando ejus nomine evulgatos; et tamen si principiis ab apologistis S. Dionysii in hac quinta propositione statutis standum sit, haec omnia legitimos esse S. Athanasio fatus fateri cogemur. Primo siquidem idem ipsi libri testimonium perhibent, eorum auctorem ac parentem alium non esse, quam Athanasium; ejus nomen legitur præfixum his Operibus, in quibus testatum habemus, ipsum interfuisse Niceno concilio et cum Ario disputatione. In his refertur singillatim, quidquid in hisce disputationibus contigit, et quomodo cum Ario congressus sit coram judice Probo, qui tandem, partibus auditis, causam Athanasio adjudicavit. Haec omnia certe demonstrant, horum Operum auctorem alium non esse quam Athanasium, nisi dicere velimus, horum scriptores, qui S. Athanasii nomen ementiti sunt, quique certo certius fuerunt Vigilius Tapsensis, cui prius Opus ab eruditis omnibus adjudicatur, et S. Maximus vel Theodoreetus, quorum alterutri duo posteriora adscribuntur, mendaces fuisse ac simulatores; quod nullus hactenus ausus est dicere, quodcumque cum sanctitate cohærente non potest illorum librorum, quorum argumentum sanctum est et sanctissimum ipsorum usus; cum et confundendis hereticis et confirmandis Christianæ religionis mysteriis apprime inservierint.*

**C** 194 *Tale est, quod auctor anonymous supra laudatus allegat, suppositionis, de qua hic agimus, exemplum alterum, a pluribus lucubrationibus, S. Athanasio falso affectis, repetitum; cum autem et haec, et S. Martialis (adi auctoris anonymi num. 189 et seqq. recitata verba) suppositæ epistola sanctitatem ubique spirant, nec tamen, ne, a quibus vere sunt contextæ, pro impostoribus ac mendacibus sint habendi SS. Martialis et Athanasio, quos sui esse auctores, luculentissime, utut falso, produnt, adscribendæ sint, consecratum, sit, ut, eum prorsus oppositum e Lessio ad*

*Lansselium, quod Areopagitici urgere solent, argumento adstruendum fore, nimium id certo probet, utque proinde, Dionysiana Opera, que et ipsa sanctitatem ubique spirant, Dionysio Areopagite, quem tamen sui esse auctorem, loco non uno apertissime indicant, attribuenda esse, neu quicquam evincant, contra, ac Areopagitici contendunt. Nec quidquam ad rem facil, quod Areopagitici cum Lessio (adi hujus num. 187 et seqq. recitata verba) adjungunt de fine, quem Operum Dionysianorum auctor propositum sibi habuerit.*

**195** *Etsi enim is sibi, genuino suo patefacto nomine, et maximam ex Operibus suis gloriam comparare, et posteritatis amorem justa ac admirationem conciliare valuerit, quid ni tamen factum esse possit, ut insigni, quo tenebatur, fidei tutandæ studio abreptus tantum illud suum bonum contemnere, Dionysii Areopagite nomine, quo majorem dictis suis auctoritatem adjungeret, contexta a se Opera inscribere voluerit? Operum Dionysianorum auctor Ecclesiastice Hierarchie cap. 3 § xi sic scribit: Dei-principalis bonitatis infinita benignitas benevolè per se nostri curam gerere non destitit, sed nostro maxime cum ratio, ob quam;*

*rum omnium vere particeps absque peccato, humilitatem nostræ unita, salvo proprietatum suam statu, equo inconfuso et inviolato,... nostrum... statum e diverso clementer immutavit; libro autem de Divinis Nominibus cap. 1, § 4, idem, quod textu jam nunc recitato, etiam docet sequentibus hisce verbis: Qui aeternus est, temporalem sumpsit accessionem nec non ad intima nature nostræ descendit, qui universum totius naturæ ordinum superessentialiter transcendent servatis tamen proprietatibus suis prorsus integris et inconfusis.*

**D** *Ita duabus jam citatis locis Operum Dionysianorum auctor; cum iis autem, naturam humanam, proprietatibus suis servatis prorsus integris atque inconfusis, assumpsisse Dei Verbum, duasque adeo hoc habere naturas, non obscure edocet, Eutychianorum heresim, que in Dei Verbo uti unam dumtaxat personam, ita etiam unam tantummodo naturam statuit, apertissime proscribit. Jam vero, cum id ita habeat, nec minus aperie, uti haud difficulter potest monstrari, Nestorianam etiam haeresim damnet, hanc illum haud ante annum 429, quo circiter haeresis Nestorianæ est orta, imo nec ante annum 447, quo circiter Eutychianorum secta initium accepit, Operibus suis conscribendis admovisse manum, eruditii non pauci contendunt, et sane haud immixrito: cum enim ex eo, quod doctrinam de sanctissimæ Trinitatis mysterio, Arianorum de hoc haeresi clarissime oppositam, tradat, Opera illum sua ante hanc exortam non exarasse, verosimillimum a plurimis existimetur, ob rationis paritatem, nec id ante Nestorianam et Eutychianam haereses exortas fecisse, verosimillimum potest videri. Erit quidem, qui hic iterum fortassis opponat, Dionysiana Opera a S. Gregorio Nazianzeno, a S. Cyrillo et Proculo, Atheniensi philosopho fuisse laudata, citiusque proinde, quam jam dictum sit, fuisse contexta.*

**E** 196 *Verum, etsi quidem SS. Gregorius Nazianzenus et Cyrillus ante exortam Eutychianam haeresim floruerint, anne tamen seu hic seu ille Dionysia Opera laudari cognitaque adeo habuerit, admodum est dubium atque incertum, uti, quæ hujus Appendix cap. 2 et 4, numeroque item 80 et seq. in medium adduxi luculententer ostendunt; quod autem ad Proclum, Atheniensem*

*Opera Dio-*  
*nysiana,*

*inter annos  
451 et 451  
verosimillime  
contexta,*

AUCTOR.  
C. B.

Athenensem philosophum, spectat, præterquam quod, an hic Dionysiana Opera laudarit, ex iis, que eusdem Appendix num. 84 dixi, dubium pariter sit atque incertum, philosophus ille sub Leone I, qui anno 457 post Marciani obitum imperio potitus, anno 474 e vivis excessit, primum floruit, ut proinde, etiam illum Dionysiana Opera subinde laudasse, imo et adhibuisse, dederimus, consecutari inde non fiat, ut hæc, Nestorianæ et Eutychianæ heres nondum exorta, ab auctore suo fuerint contexta. Ac ego quidem, cum res ita habeat, id ab isthoc inter annum 451, quo oecumenica synodus Ephesina adversus Nestorianos, et annum 451, quo Chalcedonensem contra Eutychianos celebrata est, verosimilime esse factum, opinor. Ita animo comparatus sum, quod, cum equidem, uti e pluribus in hac Appendix jam disputatis intelliges, sub seculi vñ finem, imo forte haud diu etiam post Chalcedonensem anni 451 synodum Dionysiana Opera nota esse incepint, horum sane scriptio, utpote e mox dictis Ephesina etiam anni 451 synodo haud anterior, aptissime eo temporis spatio, quod inter annum 451 et annum 451 effluxit medium, signari posse videatur.

in scribi  
Areopagite  
ab auctore  
suo non po-  
tuisse, vo-  
lunt, haud  
satisfacti,

198 Porro, cum res ita habeat, tuncque Nestoriani et Eutychiani, uti ex historiographis passim obviis palam est, maximas turbas excitarent, facile enimvero factum esse potest, ut Operum Dionysianorum auctor, non minus ad fidem orthodoxam tulendam, quam illi ad hanc labefactandam, propensus, non tantum in turbulentos adeo hereticos calamus strincerit verum etiam, quo meliori successu id faceret, magnum ac venerandum Dionysii Areopagite nomen Scriptis suis, nulla omnino gloriæ, quam sibi ex hisce, proprio suo nomine vindicare potuisse, ratione habita, praefixerit. Fuit quidem præterea scriptor ille, uti ex iis, que litteris commendavit, appare, sapientissimus iuxta ac sanctissimus; ut mendacium, officiosum etiam, ut aiunt, nec licitum estimatur, nec facile admisurus fuisse videatur; verum cum alium sese, quam revera esset, fingendo aliaque insuper, et fictioni isti et quibusdam factis, quæ, utul falsa, pro veris et fama publica populariæ traditione habebat, confirmandis nata, comminiscendo nemini prorsus injuriam illaturus, nec gravioris adeo culpæ seu mendacia, seu alia qualiacunque delicta commisurus esset, factum facile esse potest, ut papæ summo, quo flagrabat, fidei orthodoxæ tulendæ ardore minime sibi a tantilla, et qua maximum obuenturum esset bonum, nova incurrienda abstinentium duxerit, maxime cum illam, uti ex optimo, e quo admittetur, fine ultimum exca sandam, ita etiam a Domino facile condonandum, putare juve merito posset. Omnibus itaque seduto examinatis, nec ratio, ob quam Opera Dionysiana, si ab Areopagite vere concinnata haud sint, Areopagite nomine inscribi non potuisse, Areopagitici causantur, sat firma ac solida appare.

cumque nec  
alia, quæ  
Areopagiti

199 Dispiciamus modo, an alia, quæ Areopagitici, ut Opera Dionysiana Areopagite vindicent, potissimum adhuc allegant, fuisse illa abs hoc contexta, evictum dent. Nec Deo moris, nec æternæ, aiunt, illius providentiaz est Opera vana, et fictis mendaciis, plena, veris honestato miraculis; Opera autem Dionysiana, cum infirmis, qui vario morborum genere conflictabantur, in S. Dionysii Areopagite honorem applicarentur, multis divinitus miraculis honestata fuisse, Hilduinus, rei gestæ oculatus testis apud

Surium in conscripta a se ad Ludovicum Pium D Epistola num. 4 affirmat. Ita adhuc Areopagiti; verum et hoc illorum præsidium tam infirmum est, ut vel ipsis Hilduini verbis expugnari videatur. Ut res manifesta evadat, juverit ea, que hoc spectant, transcripsisse. Sic habent: Authenticos... eosdem libros (Opera nempe, Dionysii Areopagite nomine circumferri solida) Graeca lingua conscriptos, quando oecumenus ecclesie Constantopolitanæ et cæteri missi Michaelis legatione publica ad vestram gloriam compendio functi sunt, in ipsis Vigilia solennitatis sancti Dionysii pro munere magno suscepimus. Quod donum, devotione nostræ acsi cœlitus allatum, adeo divina est gratia prosecuta, ut in eadem nocte decem et novem nominatissimæ virtutes in ægrotorū sanatione variarum infirmitatū ex notissimis et vicinitati nostre continguis personis ad laudem et gloriam sui nominis orationibus et meritis excellentissimi sui Martyris Christus Dominus sit operari dignatus. Ita laudatus Hilduinus, eo ipso die, quo Dionysiani libri in monasterium suum fuerunt illati, decem et novem miracula fuisse patrata, diserte testatum faciens: verum cum simul, E isthæc non eorumdem librorum virtute aut applicatione, sed excellentissimi sui martyris Dionysii meritis et orationibus a Christo Domino edita esse, haud obscure affirmet, inde enimvero, libros illos a S. Dionysio Areopagita fuisse contexta, perperam etiam Areopagiti arguunt.

200 Nec apte id ex dictis miraculis concluderent, etsi etiam hæc librorum Dionysianorum seu tactu seu applicatione contigissent. Dæmonia enim ab his, qui nec Christi discipuli, nec Christi erant, ejusdem Christi nomine fuisse ejecta, eruditiorum etiam vulgo notum est, uti et ex vera tantum ardentique Christianorum fide sapsissime etiam alias miracula a Deo fuisse impetrata. At vero, aiunt adhuc Areopagitici, de tempore, quo Scripta, Dionysii Areopagite nomen præfertia, fuerint contexta Sanctoque huic supposita, inter Anti-Areopagiticos non convenit. Fateor, sic habet; ac horum quidem alii quarto, alii quinto aud etiam sexto Ecclesiæ seculo Operum Dionysianorum scriptiōnem innescunt; verum quid tum? Hincne consequens est, ut, qui isthanc adoravit, Apostolorum ætate floruerit, ac pro Dionysio Areopagita sit habendus? Qui Opera illa Areopagita adscribunt, inter sese pariter, dum alii isthæc Ecclesiæ primum notæ Patribus cognita fuisse, alii contra in occulto, non unam omnibus occulitions assignantibus causam, prioribus Ecclesiæ seculis mansisse, contendunt, haud parum dissentiant; verum hinc, que Dionysii Areopagita nomine circumferuntur, Opera spuria esse ac Sancto huic falso supposita, inferri Areopagitici haud patientur, et merito quidem: quod cum ita sit, ex eo etiam, quod Anti-Areopagitici de tempore, quo ea-le[m] Opera Dionysio Areopagite fuerint supposita, sese inter dissentiant, genuina hæc esse ac vere a Dionysio Areopagita fuisse composita, nequit inferri. Plus itaque roboris non habet hoc postremum, quod adhuc Areopagitici pro opinione sua allegare solent, argumentum, quam quod, huic proxime jam præmissum, repelunt a miraculis, quibus, Opera Dionysiana Areopagite esse attribuenda, oculum ipsum fuerit testatum.

201 Jam vero, cum id ita habeat, aliaque præterea, que Areopagitici pro opinione sua allegare adhuc solent, haud minori, quam jam refutata,

adducunt,  
Opera illa  
ab Areopagita  
vere fuisse  
contexta,  
evincant,

F

*Opinonem, quæsea Areopagiæ abju-  
dicat, prope etiam certam  
esse, conclu-  
ditur.*

futala, facilitate solvi queant, uti cuique, qui vel supra sèpissime laudatam Nourrii de Dionysianis Operibus Dissertationem vel alias Ante-Areopagiticorum lucubrationes evolverit, patescat, quid adhuc impedit, quo minus ob rationes in hujus Appendixis recursu allegatas, longe probabiliorem, imo prope etiam certam astimemus opinionem, quæ Dionysiana Opera Areopagita abjudicat? Fuit quidem, cum sublimata tantum hanc amplecterer, quod ob SS. Anastasii Sinaïæ et Maximi auctoritatem, num Dionysiana Opera a S. Dionysio, Alexandrino sub seculum III medium patriarcha, scholiis fuisse illustrata, quam maxime dubitarem; verum rationibus, quas in hac Appendice cap. 1 exposui, feliciter tandem scrupulo illo liberatus, rationibusque aliis, quas ejusdem Appendixis cap. 2 et seq. allegavi, a nullo prorsus Patrum, qui prioribus quatuor Ecclesiæ seculis floruerint, citata fuisse Dionysiana Opera, propemodum effectus omnino certus, negativum, ut vocant, quod ab illorum omnium ac nominatim etiam a mox memorati

Dionysii Alexandrini de hisce silentio repetitur, argumentum tantum apud me valuit, ut vel ob id solum præfata Opera primo Ecclesiæ seculo nondum fuisse contexta auctoremque proinde non habere Areopagitam prope certum existimarem. Nec dubito, quin in hanc opinionem mean concessuri sint aut omnes aut certe plurimi, qui, quæ mox dictis capp. disserrui, atento prejudgetu ciusque vacuo animo expenderint. Ac universim quidem omnia, quæ sub Dionysii Areopagite nomine circumferuntur, Opera Sancta huic abjudicanda, e negativo, quod mox dixi, argumento opinor; singillatim autem quasdam horum partes, conscriptos scilicet de Divinis Nominibus, deque Cœlesti et Ecclesiastico Hierarchiis libros, Dionysio Areopagita attribui non posse, vix non indubitatum etiam faciunt positiva, ut vocant, quæ in hac Appendixe cap. 9 et tribus seqq. adduxi, argumenta; quod cum ita sit, ne repetendo quæ jam dicta sunt, inutiliter tempus teram, lectorum ad capp. proxime dicta brevitas causa remitto, huicque Appendixi finem impono.

B

## DE S. DEMETRIO EP. CONF.

E

ALEXANDRIÆ IN AEGYPTO

I. H.

## SYLLOGE HISTORICO-CRITICA

§ I. Sancti e Fastis Habessinis memoria, mira ad episcopatum electio probata prodigiose castitas, variique illius temporis Martyres contra Dodwellum exhibentur.

ANNO CHRISTI  
CXXXI.  
Sanctus, cu-  
jus hodie  
apud Habes-  
sinos annun-  
tatio.

**U**ndecimus hic post S. Marcum Evangelistam Alexandrinorum Episcopus, rebus inter eum et Origenem gestis vulgatissimus, in sacris tum Æthiopum, tum Coptilarum Fastis ad XII mense Babæ seu IX Octobris nostri diem ita annuntiatur: Demetrius Patr. Alex. Alia item hujus Patriarchæ memoria in Calendario Æthiopicò ad diem VIII Martii, qui Habessinus est XII Barnaha, seu Bermahat, isdem plane verbis celebratur. Verum posterior hæc annuntiatio non emortualem Sancti nostri diem, sed illum, quo intemerata ejus, etiam in conjugio, castitas prodigiose est manifestata, designare videtur: aditul enim in Hagiologio Habessino, quod anonymus istius gentis poëta seculo verisimilius XII ineunte concinnavit, hujusmodi dilucidatio: Quia hodie ostendit (S. Demetrius) virtutem virginitatis sue. Præter hactenus dicta rix aliquid de Demetrii sanctimonia cultive aliunde nobis innotescit, unum si excipias desumptum ea Mystagogia S. Petri, XVII Alexandrinorum episcopi, fragmentum, quod in Epistola Justiniani imperatoris ad Menam tom 5 Conc. col. 651 legitur, ubi cum S. Heraclæ vocatur Demetrius Beatus Episcopus; et Jobum Ludolfum, a quo in Annotatis ad Fastos Habessinos Vir dicitur sanctitate et sapientia insignis. Neque aliunde Demetrii sanctitati ac cultui obesse aliquid reperi, cur ei in Actis nostris locus denegaretur.

**2** Pluribus porro de ejus gestis agunt citatus poëta Habessinus, et Abulbaracatus, scriptor Arabs, apud Vanslebiū; item Abrahamus Ecchellenensis Maronita in Chronico Orientali anno 1651 typis Parisiensibus edito. Atque imprimis mira sunt, quæ de Demetrii ad patriarchalem dignitatem electione posteriores duo scriptores litteris consignarunt, indicantes simul, quam vivendi normam ante episcopatum fuerit secutus. **F** Scilicet nemo haecen, nisi cælebs, Apostolicam S. Marci cathedram Alexandriæ ascenderat. Demetrius, vir agricola, qui jam pridem patruī sui filiam duxerat uxorem, cum eaque illibatam servaral virginilitatem, vitam labore manuum sustentabat: quo tempore patriarcham Julianum lethalis morbus corripuit et ad extrema deduxit. Huic autem nocte, obitum suum præcedente, Deum haud dubie impense precalo, ut gregi jamjam a sese reliquendo vigilem, dignumque Marci cathedra pastorem sufficeret, atque hunc agonizanti sibi patescere ne gravaretur, adstitit continuo angelus, successoremque hisce verbis indicavit: Qui ingredietur ad te racemum afferens uæ, ipse patriarcha erit post te. Quod dum populo, quis ei post mortem successurus esset, interroganti, moribundus Julianus semel atque iterum retulisset, omnes, rei insolentia percorsi (nec enim ineunte Martio, quo id fieri oportebat, maturas uvas reperiri, nec Presulem, aninam jam agentem, superstitem esse ad vindemiam posse, judicabant) senem vi morbi oppressum nescire, quid diceret, in animum inducebant, donec Demetrium

*litteris  
tus, patriar-  
cha Alexan-  
dris prodi-  
giæ electus*